

Jalostuksen tavoiteohjelma 2025–2029

PÄIVITETTY

Lyhytkarvainen mäyräkoira

Hyväksytty Suomen Mäyräkoiraliitto SML – Finska Taxklubben FTK ry:n
yleiskokouksessa 7.4.2024

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 2.9.2024

Kuva: Pauli Forsström

Sisällys

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	6
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	9
4. RODUN NYKYTILANNE	10
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	10
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	11
4.1.2 Jalostuspohja	16
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	21
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	21
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	22
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	22
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	22
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	23
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	23
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	28
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	38
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	39
4.3. Terveys ja lisääntyminen	39
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	39
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	47
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	53
4.3.4 Lisääntyminen	54
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	57
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	57
4.4. Ulkomuoto	57
4.4.1 Rotumääritelmä	57
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	62
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	65
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	65
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	65
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	66
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	69

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	71
6.1 Jalostuksen tavoitteet	71
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	72
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	74
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	75
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	76
7. LÄHTEET	77

1. YHTEENVETO

Jalostuksen tavoiteohjelman yhteenveto on sisältää rodun tärkeimmät jalostustavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi.

Rodun käyttötarkoitus

Maan päällä ja alla työskentelevä metsästyskoira.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Luonnetestiin, MH-kuvaukseen ja käyttäytymisen jalostustarkatukseen osallistuvien koirien määrä kasvaa. Jalostukseen käytetyt koirat luonnetestataan tai MH-luonnekuvataan tai käytetään käyttäytymisen jalostustarkastuksessa. Vihaisuus toisia koiria kohtaan, eroahdistus ja pidättyväisyys vähenevät.	Suosittelaaan, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan, MH-luonnekuvataan, tai viedään käyttäytymisen jalostustarkastukseen. Otetaan käyttöön kennelliiton käyttäytymisen jalostustarkastus ja luodaan mäyräkoiralle ihanneprofiili. Tuetaan jäsenyhdistyksiä testien järjestämisessä toimintapalkkioiden avulla. Jatketaan tiedon keräämistä myös Kennelliiton terveystietokannan avulla.

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Selkäkuvausaktiivisuus nousee. Välilevytyrän esiintyvyys vähenee. Ylimääräisten silmäripsien esiintyvyys laskee. PRA:n, kataraktan ja keratiitin toteamismäärät kääntyvät laskuun. Kasvainsairauksien, sydänongelmien, allergioiden ja atopian esiintyvyys kääntyy laskuun.	PEVISA-ohjelmassa on virallinen selkäkuvaus ennen astutusta. Koiria, joilla molemmilla on todettu ylimääräisiä silmäripsiä, ei suositella yhdistettävän. PEVISA-ohjelman mukaan vanhemmat silmätarkastettava ennen astutusta. PRA:ta, kataraktaa tai keratiittia sairastavien jälkeläisiä ei rekisteröidä, eikä sairaan koiran jälkeläisiä suositella käytettäväksi jalostukseen. Kannustetaan omistajia merkitsemään koiransa kuolinsyy Kennelliiton jalostustietokantaan. Pyritään luomaan avoin terveystietokanta.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Rotu säilyy helposti lisääntyvänä ja hyvin pentujaan hoitavana. Synnyttämiset viat ja epämuodostumat ja keisarinleikkaukset eivät yleisty.	Jalostukseen ei suositella koiria, jotka eivät hoida pentujaan tai pysty lisääntymään normaalisti. Jatketaan tiedon keräämistä Kennelliiton terveystietokannan avulla. Myös mahdollisen avoimen terveystietokannan avulla näihinkin ongelmiin voitaisiin puuttua ennen niiden laajamittaisempaa leviämistä.

Pentuja tehdään riittävän vanhoilla nartuilla ja selvästi nykyistä vanhemmilla uroksilla.	Suosittelaa astutusalaikärajaksi 24kk.
---	--

Rakenteen ja anatomian terveys

Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Jalostustarkastusaktiivisuus kasvaa. Jalostukseen käytetään vain koiria, joiden karvapeite on täysin kattava. Länkisäärisiä koiria ei käytetä jalostukseen. Etukulmaukset paranevat, rintakehät pitenevät, heikot välikammenet vähenevät.	Suosittelaa, että jalostukseen käytettävillä koirilla on vähintään 15 kuukauden iässä saatu näyttelypalkinto (vähintään H) tai jalostustarkastuksesta tulos ”hyväksytään” tai ”hyväksytään varauksin”.

Käyttöominaisuudet

Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Pentujen vanhemmista vähintään toisella on käyttökoetulos. LUT-, LUME- ja MÄAJ-kokeisiin osallistuvien koirien osuus rekisteröidyistä nousee.	Julkaistaan Erikoiskantakirjaa. Jaetaan käyttöjalostuspalkintoja sekä käyttömääräkoiran urapalkintoja. Määräkoiraliiton pentuvälitykseen pääsevät ilmaiseksi pentueet, joissa molemmilla vanhemmilla on käyttökoetulos. Tuetaan jäsenyhdistyksiä koe- ja harjoitustoiminnan järjestämisessä toimintapalkkioiden avulla. Suositellaan, että jalostukseen käytettävät koirat on palkittu rodunomaisessa kokeessa.

Jalostuspohja

Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Rodun suosiota tulisi vähentää nykyisestä siten, ettei populaation koossa tapahdu voimakasta nousua tai laskua.	Yhä useampia eri sukuisia yksilöitä käytetään jalostukseen. Uusintayhdistelmien tekoa ei suositella.
Rodun keskimääräinen sukusiitosaste kääntyy laskuun.	Verkkosivuilla uroslista, jossa kaikki PEVISAohjelman ja uroslistan ehdot täyttävät, vähintään 2-vuotiaat urokset.
Isät/emät suhdeluku kasvaa.	Pentuvälitykseen ei oteta yhdistelmiä, joiden sukusiitosaste ylittää 6,25 % eikä kolmatta samaa yhdistelmää eikä suositellun
Yksittäisen koiran jälkeläisten osuus pysyy kohtuullisena ja kannan kokoon suhteutettuna.	enimmäisjälkeläismäärän ylittävien urosten pentuja. Suositeltu enimmäisjälkeläismäärä on 3 % neljän edellisen vuoden rekisteröinneistä.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Normaalikokoiset, kääpiöt ja kaniinit

- Jalostukseen käytettäville koirille tulee tehdä virallinen silmätutkimus ennen astutusta. Silmätutkimus ei saa olla astutushetkellä yli 24 kuukautta vanha. Vähintään vuoden iässä annettu virallinen silmätarkastuslausunto on voimassa 24 kuukautta. Alle vuoden ikäiselle koiralle annettu virallinen silmätarkastuslausunto on voimassa 12 kuukautta. Jalostuksesta poissulkevat sairaudet ovat: KAT perinnöllinen katarakta (kaihi), PRA verkkokalvon etenevä surkastuma sekä KER perinnöllinen keratiitti.

- Jalostukseen käytettävällä koiralla tulee olla virallinen selkälausunto (IDD-lausunto). Virallisen IDD-selkälausunnon saa koira, joka on kuvaushetkellä täyttänyt 24 kuukautta. Yli 8-vuotiaille koirille voidaan rotujärjestön puollon perusteella myöntää poikkeuslupa IDD-lausunnosta.
- Kääpiö- ja kaniinimäyräkoirilta vaaditaan lisäksi voimassa oleva polvitarkastuslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on polvilumpioluoksaation aste 1. Polvituloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Tutkittaessa koiran on oltava iältään vähintään 12 kk. Alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu lausunto on voimassa kaksi vuotta. Mikäli koira on tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta, ei tutkimusta tarvitse uusia.

Rekisterinumeron jälkeen merkitään koiran kokoa osoittavat merkinnät: kääpiömäyräkoira = Z, kaniinimäyräkoira = K. Koiran väri on ilmoitettava rekisteröinnin yhteydessä. Kahden laikullisen (merlegeenin omaavan) koiran risteytys on kielletty. Seuraavia värimuunnoksia ei saa astuttaa toisella samanvärisellä eikä keskenään: laikullinen musta punaisin merkein (ent. musta laikullinen), laikullinen ruskea keltaisin merkein (ent. ruskea laikullinen), laikullinen punainen (ent. punainen laikullinen), laikullinen punainen, ruskea kirsu; laikullinen riistanvärinen, laikullinen ruskea riistanvärinen, laikullinen punakeltainen, laikullinen punainen riistanvärinen, laikullinen punainen riistanvärinen, ruskea kirsu. Karvanlaaturisteytykset ennen astutusta vahvistetulla poikkeusluvalla. Normaalikokoisen mäyräkoiran ja kääpiö- tai kaniinimäyräkoiran väliset kokoristeytykset ennen astutusta vahvistetulla poikkeusluvalla. Samaa karvanlaatua olevien kääpiö- ja kaniinimäyräkoiran yhdistelmiin ei tarvita poikkeuslupaa. Eri kokomuunnosta olevien vanhempien jälkeläiset rekisteröidään yhdistelmän suuremman vanhemman kokomuunnokseen. Muunnosten väliset siirrot ks. koirarekisteriohjeen kohta 5.3. Karvanlaadun osalta muutos voidaan tehdä Kennelliiton toimistossa omistajan ilmoituksen mukaan, kun koira on täyttänyt 9 kk. Kokomuunnos määräytyy rinnanympärysmittan perusteella. Muutos suurempaan kokomuunnokseen voidaan tehdä koiralle, jonka todetaan jo vähintään 9 kk iässä kuuluvan suurempaan kokomuunnokseen kuin mihin se on rekisteröity. Muutos pienempään kokomuunnokseen voidaan tehdä koiran täytettyä 15 kk. Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: Voidaan rekisteröidä kaksi pentuetta ilman PEVISA-ohjelman mukaisia tutkimustuloksia. Ulkomaiselle nartulle voidaan rekisteröidä yksi pentue ilman PEVISA-ohjelman mukaisia tutkimustuloksia.

Mäyräkoirien rotumuunnosristeytyksiin tarvittavan poikkeusluvan ehdot:

Poikkeuslupahakemuksiin liitetään vapaamuotoinen kirjallinen perustelu siitä, mitä yhdistelmällä tavoitellaan. Lisäksi voimassa olevat poikkeusluvan ehdot tulee täyttää. Rotujärjestö antaa lausunnon siitä, täytyvätkö risteytysten poikkeuslupaehdot sekä täyttävätkö yhdistelmä JTO:n terveys-suositukset jalostusyhdistelmille. Lausunto lähetetään Kennelliiton jalostustieteelliselle toimikunnalle, joka tekee lopullisen päätöksen asiasta. Yhdistelmiä koskevat myös kaikki Kennelliiton yleiset rekisteröintiehdot sekä rotukohtaiset erityisehdot. Voimassa olevat poikkeusluvan ehdot löytyvät Mäyräkoiraliiton nettisivuilta.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Mäyräkoiran alkuperästä ei ole olemassa varmaa tietoa, mutta kylläkin useita teorioita. Arkeologisten löydösten perusteella lyhytraajaisia koiria on esiintynyt mm. nykyisen Egyptin sekä Perun ja Meksikon alueella, jo 6000 vuotta sitten. Nämä koirat ovat todennäköisesti olleet vinttikoiratyyppeiden metsästyskoirien lyhytraajaisia, *kondrodystrofia*, muotoja.

Ajanlaskumme alun tienoilla, 100- ja 200-luvuilla Germaniassa, nykyisen Etelä-Saksan ja Itävallan alueella tiedetään esiintyneen koiria, jotka ovat arkeologisten löydösten perusteella muistuttaneet suuresti mäyräkoiria. Lyhytraajaiset koirat ovat todennäköisesti syntyneet mutaation tuloksena seudun pitkäraajaisista ajokoirista. Näitä ajokoiria pidetään mäyräkoiran esi-isinä ja Saksaa mäyräkoiran kotimaana. Siellä rotu sai tunnusomaisen muotonsa ja sieltä se levisi muualle maailmaan.

Saksasta muualle Eurooppaan levinnyt mäyräkoirakanta on pysynyt näihin päiviin saakka tyypiltään ja käyttöominaisuuksiltaan pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Englantiin ja sieltä edelleen Australiaan sekä muihin brittiläisen imperiumin jäsenmaihin ja Pohjois-Amerikkaan levinneestä mäyräkoirasta sen sijaan on kehittynyt suurikokoinen ja raskas seurakoira.

Kysymys kolmen eri karvanlaadun alkuperästä on vaikeampi. Ei tiedetä, ovatko kaikki kolme karvanlaadua kehittyneet mutaation kautta alkumäyräkoirasta, vai onko muut karvanlaadut kehitetty roturisteytysten avulla alkuperäisestä, lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Se tiedetään, että mäyräkoiran kehittämisen myöhäisemmissä vaiheissa roturisteytyksiä tehtiin runsaasti.

Jo 1500-luvun kirjallisuudessa kuvataan pienpetojen pyyntiä maanalaisiin luoliin tunkeutuvien koirien avulla. Nämä koirat ovat mäyräkoirien esi-isiä. Mäyräkoiria käytettiin tuolloin, kuten nykyäänkin, sekä maan alla, että maan päällä tapahtuvaan metsästyksen.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa ja sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Varhaisemman mäyräkoirakannan suurimmat rakenteelliset puutteet, köyry selkä ja käyrät eturaajat, jalostettiin määrätietoisella työllä pois lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta Saksassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa ja värit vakiintuivat. Myös karkeakarvainen mäyräkoira sai vakiintuneen muotonsa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Sen luomiseen ja parantelemiseen jouduttiin käyttämään ainakin dandiedinmontinterrieriä ja paikallisia pinsereitä. Ehkä karkeakarvainen mäyräkoira sai niiltä tyypillisen riistanvärinsä. Snautseri-, pinseri- ja terrieriristeytyksistä peräisin olevien vieraiden piirteiden poistamiseksi on karkeakarvaisen mäyräkoiran jalostuksessa myöhemmin käytetty runsaasti lyhytkarvaisia mäyräkoiria. Lyhytkarvaiset mäyräkoirat liittyvät kiinteästi myös pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostuksen historiaan. Monet modernit pitkäkarvaiset suvut ovat saaneet Saksassa alkunsa lyhytkarvaisista vanhemmista.

Ensimmäinen epävirallinen rotumääritelmä julkaistiin vuonna 1879 ja vuonna 1888 perustettiin Saksan ensimmäinen mäyräkoirajärjestö, Berliiniin mäyräkoiraklubi. Vuonna 1890 ilmestyi ensimmäinen kantakirja, *Teckelstambuch*. Kantakirjaan pääsi 386 lyhytkarvaista, 3 karkeakarvaista ja 3 pitkäkarvaista mäyräkoiraa.

Ajatus pienikokoisten mäyräkoirien kehittämisestä kaniininmetsästyksen ja maatalojen jysijöiden hävittämiseen syntyi Saksassa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Kaniinimäyräkoiraa tavoiteltaessa syntyi kuitenkin myös yksilöitä, jotka olivat normaalikokoisia mäyräkoiria pienempiä mutta kaniinimäyräkoiria suurempia. Oli siis nimettävä vielä yksi kokoryhmä, kääpiömäyräkoirat.

Jalostuksessa käytettiin aluksi apuna kääpiökoiraristeytyksiä, jotka kuitenkin pilasivat ulkomuodon ja hävittivät metsästysominaisuudet. Niinpä palattiin koon perusteella tapahtuvan jalostusvalinnan tielle. Sitkeällä työllä saatiin Saksassa luotua korkealaatuiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirakannat, mutta kasvatustyön ydinalue jäi toisen maailmansodan jälkeen rautaesiripun taakse. Niinpä pienoismäyräkoirien kasvatusta jouduttiin aloittamaan Länsi-Saksassa likipitään alusta.

Eri linjat

Manner-Euroopassa mäyräkoirat jaetaan karvanlaadun ja koon perusteella yhdeksään muunnokseen. Iso-Britanniassa ja Pohjois-Amerikassa ne jaetaan karvanlaadun perusteella kolmeen ryhmään mutta koon perusteella ainoastaan kahteen, normaalikokoisiin ja pienoismäyräkoiriin (Miniature Dachshund). FCI-maissa pienoismäyräkoiran määrittää enintään 37 senttimetrin rinnan ympärys, angloamerikkalaisissa rotumääritelmässä rajana on enintään viiden kilon paino. Myös käyttötarkoituksessa on tapahtunut eriytyminen mäyräkoirien levitessä ympäri maailmaa. Manner-Euroopassa ja Pohjoismaissa se on säilynyt ensisijaisesti metsästyskoirana, Iso-Britanniassa ja Pohjois-Amerikassa mäyräkoirasta on kehittynyt raskastekoisempi näyttely- ja seurakoira.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Saksalainen mäyräkoirakanta koostui 1800- ja 1900-luvun taitteessa pääasiassa lyhytkarvaisista mäyräkoirista. Niinpä ensimmäiset tuonnit olivat pääosin lyhytkarvaisia, mutta myös muutamia karkeakarvaisia mäyräkoiria tuotiin. Tuonnit jäivät aluksi vähäisiksi, sillä 1900-luvun alkupuoliskon kuohuvat vuosikymmenet eivät olleet otollista aikaa rotukoerien kasvatukselle.

Lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten mäyräkoirien tuonti pääsi todelliseen vauhtiin vasta sotien jälkeen 1940-luvulla. Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla.

Pienoismäyräkoirat ovat saaneet Suomessa jalansijaa huomattavasti myöhemmin kuin normaalikokoiset mäyräkoirat. Pitkäkarvaisten pienoisinäyräkoirien tuonti käynnistyi 1950-luvulla, mutta lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten vasta 1970-luvulla.

Pienoismäyräkoirakantamme ovat saaneet alkunsa kahdella tavalla: maahan tuoduista pienoisinäyräkoirista ja normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä pienikokoisista mäyräkoirista. Alkuaikojen kasvatusta leimasivat kantojen kapeudesta johtuvat karvanlaatu- ja kokomuunnosristeytykset.

Vaikka ensimmäiset Suomeen tuodut lyhytkarvaiset mäyräkoirat olivat varsin korkealaatuisia, ei mäyräkoiraharrastus saanut tuulta purjeisiinsa vaan hiipui. 1920-luvulla herrat af Forselles ja Rosenlew toivat Suomeen Ruotsista *Lichtenstein*- ja *Sippolas*-kennelleissä syntyneitä koiria, jotka loivat pohjan vanhimmalle mäyräkoirakannallemme.

Maineikas ruotsalainen lyhytkarvainen jalostusmatadori, *Ch Jäger Tipp*, on vaikuttanut merkittävästi poikansa *Ch Murre af Dingleviken* sekä pojanpoikiensa *Sippolas Fridmanin* ja *Ch Tito II av Klockbergan* kautta suomalaisen lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostukseen. Näiden kolmen tuontiuroksen avulla luotiin lyhyessä ajassa korkealaatuinen lyhytkarvainen mäyräkoirakanta. Urokset löytyvät yhä poikiensa ja tyttäriensä kautta kaikkien merkittävien suomalaisten lyhytkarvakenneleiden koirien sukutauluista. Suomen Mäyräkoiraliiton monivuotinen puheenjohtaja G.W. Hackman tuotti Suomeen 1940- ja 1950-lukujen taitteessa Ruotsista kolme karkeakarvaista *Sippolas*-koiraa ja Saksasta laikullisen lyhytkarvaisen *Nira vom Tigerparkin*. Hackmanin *av Hackstam*-koirat polveutuvat näistä tuonneista.

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostus on perustunut melko kapealle skandinaaviselle pohjalle. Toivottuja ominaisuuksia on vakiinnutettu sukusiitosta käyttäen etenkin 1960- ja 1970-luvulla ajalle tyypillisellä tavalla. Sen ansiosta meillä on ollut 1960-luvulta 1980-luvulle harvinaisen tasainen, korkealuokkainen ja metsästysominaisuuksiltaan monipuolinen lyhytkarvainen mäyräkoirakanta. 1980-luvulla oli edessä kuitenkin ulkomuodollinen taantuma, jota ylikäyttöä välttämällä saatiin paikattua muutamalla tuontikoiralla, etenkin englantilaisperäisellä nartulla *Matzell Megoralla*. Sen 34 jälkeläistä – kärkinimenä uros *Mimerkin Copyright* – loivat tavallaan kokonaan uuden sukuhaaran.

2000-luvulla lyhytkarvaisen mäyräkoiran suosio on kasvanut. Käyttöominaisuudet ovat edelleen monipuoliset ja vahvat. Englantilais- ja amerikkalaistaustaisten koirien tuonti on vilkastunut 2000-luvulla. Monet lyhytkarvaisen mäyräkoiran vähäiset ulkomuodolliset puutteet ovat korjaantuneet, mutta uhkana on metsästysominaisuuksien taantuminen ja jakaantuminen käyttö- ja näyttelylinjoihin.

Taulukko 1. Suurimmat lyhytkarvaisten mäyräkoirien kasvattajat kautta aikojen

(lähde: Kennelliiton jalostustietokanta 29.4.2020)

Kennel	Pentuja
Boidis	454
Keski-Maan	290
Mimerkin	220
Hakiavan	219
Unita's	188
Thilia Thalian	183
Angelhaken	147
Mimin	133
Hauenkuonon	133
Zaron	118

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotujärjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho ry perustettiin 1947 Helsingissä muutaman innokkaan mäyräkoiraharrastajan voimin. Toiminta oli aluksi varsin vaatimatonta. Perustamisvuonna rekisteröitiin ainoastaan 65 lyhytkarvaista ja karkeakarvaista mäyräkoiraa.

Finska Taxklubben haki heti *Suomen Kennelliiton* edeltäjän *Suomen Kennelklubin* jäsenyyttä ja oli sen ensimmäinen rekisteröity rotujärjestö.

Toiminta oli alkuvuosikymmeninä hyvin Helsinki-keskeistä ja ruotsinkielistä. Vuonna 1955 perustettiin suomenkielinen *Suomen Mäyräkoirajärjestö ry*. Sen toiminta-alue oli Tampereen ja Hämeenlinnan seutu. Kun kennelalan kaksi keskusjärjestöä vuonna 1962 yhdistyivät, käynnistyivät myös mäyräkoirakerhojen yhdistymisneuvottelut ja viimein vuonna 1968 perustettiin *Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry*.

Liittomuotoisen yhdistyksen säännöt edellyttivät paikallisosastojen perustamista. Ainoastaan Ahvenanmaalla oli jo paikallisjärjestö, *Ålands Taxklubb*. Manner-Suomeen perustettiin seuraavan vuosikymmenen aikana 11 paikallisyhdistystä. Nyt niitä on 20 kappaletta.

Suomen Mäyräkoiraliitto on myös maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin* (WUT) jäsen.

Rotujärjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Mäyräkoiraliiton jäsenmäärä on noussut tasaisesti noudatellen rekisteröityjen koirien määrää. Uusille tuhatluvuille on siirrytty suurien rekisteröintivuosien jälkeen.

Taulukko 2. Jäsenmäärän kehitys

1947	32
1957	200
1968	697
1977	1218
1987	1906
1996	2241
2007	3748
2017	3896

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostustoimikunta koostuu kokeneista mäyräkoiraharrastajista ja jalostustoimikunnan puheenjohtajan valitsee ja nimittää SML:n hallitus. Hallitus hyväksyy ja nimittää myös toimikunnan jäsenet jalostustoimikunnan puheenjohtajan esityksestä.

Jalostustoimikunta jakautuu strategiseen ryhmään ja jalostustarkastusryhmään. Strateginen ryhmä huolehtii toimikunnan perustehtävistä ja jalostustarkastusryhmä jalostustarkastusten järjestämisestä. SML:n hallitus hyväksyi vuonna 1995 jalostusohjesäännön, joka määrittelee yleiset jalostustavoitteet ja jalostustoimikunnan tehtävät. Jalostusohjesääntö sisältää myös jalostusneuvonnan perusohjeen ja pentuvälityssäännöt.

Jalostustoimikunta seuraa mäyräkoirapopulaatioiden tilaa ja ohjaa jalostusta. Jalostustoimikunnan keskeiset tehtävät ovat:

- Koe- ja näyttelytulosten kerääminen ja analysointi
- Rekisteröintitietojen sekä populaatioiden tilaa kuvaavien tietojen kerääminen ja analysointi
- Terveystarkastustietojen (PEVISA) kerääminen ja analysointi
- Mäyräkoiriin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja siihen osallistuminen
- Jalostus- ja jälkeläistarkastuksiin osallistuminen ja tulosten analysointi
- Jalostusurostojen ylläpito
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen
- Jalostusneuvonnan tarjoaminen kasvattajille
- Kasvattajien kouluttaminen
- MH-luonnekuvaustulosten sekä luonnetestitulosten kerääminen ja analysointi

Lisäksi jalostustoimikunta seuraa aktiivisesti mäyräkoirien jalostusta muissa maissa ja vaihtaa tietoa muiden Pohjoismaiden rotujärjestöjen kanssa.

4. RODUN NYKYTILANNE

Mäyräkoiranjalostus on tähdännyt Suomessa 1980-luvulle saakka laadukkaiden yksilöiden tuottamiseen. Ajan tavan mukaan sukusiitosta ja hyväksi periyttäviksi todettuja jalostusuroksia käytettiin runsaasti. Aluksi koirien taso nousi nopeasti, mutta taantumista terveydessä, luonteissa, käyttöominaisuuksissa ja ulkomuodossa alkoi ilmetä 1980-luvulla.

Populaatiogenetiikan tietämys on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien ja jalostuksen painopiste on alkanut hitaasti kääntyä yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen. Perinnöllisen monimuotoisuuden vaalimisen tärkeys on ymmärretty. Kotimaisen populaation tehokkaaseen käyttöön ei kuitenkaan ole vielä päästy. Mäyräkoirien tuonti naapurimaista ja kaukomailta on lisääntynyt. Tuontien suomalaisten mäyräkoirien perimää rikastuttava vaikutus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys.

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suoja monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus.

Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinnistä. (Suomen Kennelliiton verkkosivut / MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

Lyhytkarvaiset mäyräkoirat on laskettu pienilukuisiksi roduksi. Suositeltu enimmäisjälkeläismäärää lyhytkarvaisella mäyräkoiralla on 66 ja lyhytkarvaisella kääpiö- ja kaniinimäyräkoiralla 42. 2018–2021 lyhytkarvaisia mäyräkoiria rekisteröitiin 1779.

Tulevaisuudessa kaikkia mäyräkoiramuunnoksia tarkastellaan suurilukuisina rotuina, mikäli niiden rekisteröinnit ylittävät 1000 koiraa neljässä vuodessa. Karkea- ja lyhytkarvaiset normaalikokoiset ylittävät suurilukuisen rodun rekisteröintimäärät selkeästi ja muutkin muunnokset ovat hyvin lähellä sitä. Suositellut enimmäisjälkeläismäärät ovat toistaiseksi karkeakarvaisilla ja lyhytkarvaisilla normaalikokoisilla 3 % ja muilla 5 % neljän edellisen vuoden kokonaisrekisteröinnistä.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 3. Vuositilasto – rekisteröinnit

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Pennut (kotimaiset)	575	451	383	340	301	293	235	269	245	299	275	334	343	277	252	274	248
Tuonnit	6	11	4	10	7	6	5	14	7	13	8	5	14	18	5	7	7
Rekisteröinnit yht.	581	462	387	350	308	299	240	283	252	312	283	339	357	295	257	281	255
Pentueet	112	83	77	70	63	56	54	57	53	61	59	73	72	58	58	58	52
Pentuekoko	5,1	5,4	5	4,9	4,8	5,2	4,4	4,7	4,6	4,9	4,7	4,6	4,8	4,8	4,3	4,7	4,8
Kasvattajat	71	59	49	53	45	49	45	44	43	52	48	53	61	47	51	42	45
jalostukseen käytetyt eri urokset																	
- kaikki	71	54	53	46	40	40	40	36	41	43	50	49	48	37	38	40	34
- kotimaiset	57	43	39	33	30	30	33	27	33	34	37	36	43	31	31	29	28
- tuonnit	11	9	8	7	8	6	4	6	8	6	7	8	3	3	3	4	4
- ulkomaiset	3	2	6	6	2	4	3	3	0	3	6	5	2	3	4	7	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v9kk	4v4kk	4v1kk	4v8kk	4v10kk	4v6kk	4v7kk	4v4kk	4v8kk	4v10kk	4v7kk	4v2kk	4v8kk	3v11kk	4v4kk	5v	5v
jalostukseen käytetyt eri nartut																	
- kaikki	107	84	70	61	59	54	51	52	52	60	59	67	71	57	55	58	49
- kotimaiset	97	72	64	52	52	50	45	49	48	53	53	61	65	50	47	51	43
- tuonnit	10	12	6	9	7	4	6	3	4	7	6	6	6	7	8	7	6
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v1kk	3v7kk	3v8kk	4v	3v9kk	4v4kk	4v3kk	4v	4v2kk	3v9kk	4v	4v	3v5kk	3v9kk	3v9kk	3v10kk	4v
Isoisät	123	89	94	89	72	74	70	79	69	79	74	82	64	62	70	66	56
Isoäidit	136	110	106	96	87	86	81	79	77	92	80	97	82	68	73	75	67
Sukusiitosprosentti	1,38%	1,22%	1,26%	1,07%	1,09%	1,71%	1,80%	1,38%	1,84%	2,11%	1,77%	1,65%	2,70%	2,10%	1,53%	2,61%	2,84%

Rekisteröintimäärät Suomessa

Lyhytkarvaisten normaalikokoisten mäyräkoirien rekisteröintimäärät ovat viime vuosina olleet voimakkaasti kasvussa. Vuoden 2005 tasoon on tullut lisäystä yli sadan pennun verran vuodessa ja suunta on edelleen ylöspäin. Tätä lähes 600 pennun vuotuista tuottoa ei voi pitää pelkästään positiivisena asiana, vaikka se tietysti tuo populaatioon valinnanvaraa jatkojalostusta ajatellen.

Kokoristeytykset tulivat mahdollisiksi 2010, ensin poikkeuslupamenettelyllä ja vuodesta 2013 vapaasti. Rajoituksena on, että kaniinimäyräkoiranarttua ei saa astuttaa normaalikokoisen uroksen kanssa. Karvanlaaturisteytykset sallittiin vuonna 2013 sillä rajoituksella, että karkeakarvaista ei saa risteyttää pitkäkarvaisen kanssa. Kaikki risteytykset palautettiin poikkeusluvalle vuoden 2021 alusta.

Risteytysten osuus kaikista mäyräkoirapentueista on noussut tasaisesti alusta asti. Vuonna 2013 reilu 4 % pentueista oli risteytyksiä. Suurimmillaan risteytysten osuus on tähän mennessä ollut vuonna 2018, yli 13 %.

Taulukko 4. Risteytykset 2013–2019 kaikista mäyräkoirapentueista

vuosi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
risteytys- pentueita	15	32	23	37	29	55	43
% rekisteröinneistä	4,1 %	8,1 %	6,2 %	9,3 %	7,7 %	13,3 %	10,7 %

Risteytyksissä noin puolet on ollut kokoristeytyksiä ja puolet karvanlaaturisteytyksiä. Karvanlaaturisteytyksistä suurin osa on tehty pienoismäyräkoirilla (n. 60–85 % vuosittain) ja niistäkin valtaosa pitkäkarvaisten ja lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien kesken (n. 40–60% karvanlaaturisteytyksistä).

Lyhytkarvaisilla normaalikokoisilla mäyräkoirillakin tehtyjen risteytysten määrä on noussut vuosi vuodelta. Vuonna 2019 osuus oli jo lähes 20 % pentueista. Noin puolet tehdyistä yhdistelmistä on ollut kokomuunnosristeytyksiä ja puolet karvanlaaturisteytyksiä, lukuun ottamatta vuotta 2019 jolloin 2/3 pentueista oli karvanlaaturisteytyksiä ja lähes kaikki pitkäkarvaisten kanssa. Tehtyjen yhdistelmien lukumäärä on suurempi kuin lyhytkarvaisten normaalikokoisten pentueiden, koska karkeakarvaiseen yhdistettynä useimmiten tuloksena on koko pentue karkeakarvaisia. Siinäkin on ollut voimakasta vuosittaista vaihtelua, montako pentua näistä risteytyksistä jää normaalikokoisiin lyhytkarvaisiin mäyräkoiriin (0–43 / vuosi). Alla olevaan taulukkoon on laskettu niiden risteytyspentueiden osuus, joihin on syntynyt vähintään yksi lyhytkarvainen normaalikokoinen mäyräkoira.

Taulukko 5. Lyhytkarvaisten normaalikokoisten risteytykset 2013–2019

vuosi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
lk pentueita	53	54	52	54	63	67	77
lk risteytys- pentueita	0	6	4	5	7	12	14
% pentueista	0,0 %	11,1 %	7,7 %	9,3 %	11,1 %	17,9 %	18,2 %

Jakautuminen linjoihin

Lyhytkarvaisissa mäyräkoirissa ei voida sanoa ainakaan vielä tapahtuneen lopullista jakoa erillisiin linjoihin, vaikka lisääntyneet rekisteröintimäärät ovatkin runsastuttaneet sekä puhtaasti ajavien lyhytkarvaisten pentujen että sellaisten yhdistelmien osuutta, joissa kummallakaan vanhemmalla ei ole minkäänlaisia koetuloja. Kun viimeainittujen osuus oli vuonna 2005 alle 10 % rekisteröidyistä pentueista, on niitä useina runsaampina rekisteröintivuosina ollut jo noin neljäsosa pentueista. Ajavalinjaisten osuus taas on lisääntynyt noin 5 % tasolta noin 10 %:iin pentueista vuonna 2016. Vuonna 2019 ajavalinjaisten osuus rekisteröidyistä pentueista oli jo lähes 15 %.

Ajo-ominaisuuksia on alettu vahvistamaan suomalaisessa lyhytkarvaisten mäyräkoirien kannassa järjestelmällisesti 2000-luvun alkupuolelta alkaen. Tuolloin ryhdyttiin tuomaan ajolinjaisia, taustaltaan karkeakarvaisia koiria Norjasta ja Ruotsista, missä ajavia lyhytkarvaisia on jalostettu paljon pidempään. Tässä ohjelmassa ajolinjaisilla tarkoitetaan koiria, joiden sukutaulussa lähes kaikilla koirilla on näyttöjä ajo-ominaisuuksista vähintään kolmessa polvessa. Esimerkiksi se, että toinen vanhemmista on puhtaasti ajava ja toisellakin on koetulos, mutta sen taustoista ei niitä löydy, ei siis riitä.

Lyhytkarvaisissa mäyräkoirissa ei ole havaittavissa väreihin perustuvia kasvatuslinjoja kuten lyhytkarvaisiin ja pitkäkarvaisiin pienoismäyräkoiriin on syntynyt.. Väri ei saa olla määräävä jalostusperuste metsästyskoirarodussa. Tärkeintä sukutaulujen oikeellisuuden kannalta kuitenkin on, että kaikille pennuille on rekisteröity väri oikein riippumatta sen rotumääritelmän mukaisuudesta. Värien tunnistamisessa ja oikein rekisteröimisessä tulee noudattaa huolellisuutta. On suositeltavaa vaihtaa koiralle rekisteröity väri oikeaksi, mikäli sille on syystä tai toisesta rekisteröity alkujaan väärä väri. Myös valkokirjavia (piebald) mäyräkoiria on syntynyt Suomessa ja ne tulisi rekisteröidä oikeaan väriin olemalla yhteydessä Kennelliittoon. Sama koskee laikullista punakeltaista.

Laikullisia ja ruskeita koiria on aina esiintynyt tässä rotumuunnoksessa ja juovikkaat (aiemmalta nimeltään brindlet) lyhytkarvaiset normaalikokoiset mäyräkoirat ovat toistaiseksi harvinaisuuksia. Riistanvärinen on uuden rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe ja punainen ruskealla kirsullakin ei-toivottu väri. Siksi punaista ei koskaan pitäisi yhdistää ruskeaan. Kahden laikullisen yhdistäminen on merle-geenin letaalisuuden vuoksi kielletty. Punakeltaisen erottaminen punaisesta taas on erittäin tärkeää siksi, että punakeltaisen ilmiössä eivät näy raidat eivätkä laikut, mutta koira voi silti periyttää niitä. Se voi siis perimältään olla laikullinen, vaikka onkin itse yksivärinen. Tällöin vaara kahden laikullisen koiran yhdistämisestä on todellinen, mutta sen voi helposti välttää geenitestaamalla kaikki laikullisesta vanhemmasta syntyvät punaisen väriset pennut.

Alla olevaan taulukkoon on koottu vuosina 2005–2019 rekisteröityjen lyhytkarvaisten mäyräkoirien värit. Joidenkin vuosien kohdalla on havaittavissa luvuissa pientä heittoa, koska kaikille koirille ei ole rekisteröity väriä. Prosenttiosuudet on laskettu kuitenkin rekisteröidyistä pennuista.

Taulukko 6. Lyhytkarvaisten määräkoirien värit 2005–2019

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
rek.	255	281	257	295	357	334	283	303	252	283	240	299	308	350	387
MP	163	193	170	185	233	232	193	189	179	180	167	211	218	235	273
% rek.	64 %	69 %	66 %	63 %	65 %	69 %	68 %	62 %	71 %	64 %	70 %	71 %	71 %	67 %	71 %
PU	62	64	43	82	81	68	51	66	51	53	40	56	37	46	55
% rek.	24 %	23 %	17 %	28 %	23 %	20 %	18 %	22 %	20 %	19 %	17 %	19 %	12 %	13 %	14 %
RK	19	12	22	18	28	20	15	23	18	35	19	17	27	37	32
% rek.	7 %	4 %	9 %	6 %	8 %	6 %	5 %	8 %	7 %	12 %	8 %	6 %	9 %	11 %	8 %
BR	0	0	0	1	0	1	3	4	0	1	0	6	7	2	3
% rek.				0 %		0 %	1 %	1 %		0 %		2 %	2 %	1 %	1 %
ML	9	7	12	5	5	3	14	8	0	6	4	2	11	16	12
% rek.	4 %	2 %	5 %	2 %	1 %	1 %	5 %	3 %		2 %	2 %	1 %	4 %	5 %	3 %
RL	0	4	1	0	1	2	0	2	1	4	2	2	7	8	3
% rek.		1 %	0 %		0 %	1 %		1 %	0 %	1 %	1 %	1 %	2 %	2 %	1 %
PL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
% rek.											1 %				
PT	0	0	0	0	0	0	1	1	2	1	0	3	0	0	6
% rek.							0 %	0 %	1 %	0 %		1 %			2 %
PR	0	1	1	2	1	3	1	2	1	0	4	2	1	1	3
% rek.		0 %	0 %	1 %	0 %	1 %	0 %	1 %	0 %		2 %	1 %	0 %	0 %	1 %
PK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
% rek.										0 %					
RI	2	0	8	0	1	0	0	2	0	2	1	0	0	5	0
% rek.	1 %		3 %		0 %			1 %		1 %	0 %			1 %	
LK	9	11	13	5	6	5	14	10	1	10	9	4	18	24	15
% rek.	4 %	4 %	5 %	2 %	2 %	1 %	5 %	3 %	0 %	4 %	4 %	1 %	6 %	7 %	4 %

Taulukko 7. Lyhenteiden selitykset

MP	musta punaisin merkein
PU	punainen
RK	ruskea keltaisin merkein
BR	brindle ja juovikas
ML	musta laikullinen ja laikullinen musta punaisin merkein
RL	ruskea laikullinen ja laikullinen ruskea keltaisin merkein
PL	punainen laikullinen ja laikullinen punainen
PT	punainen tummin peitinkarvoin
PR	punainen, ruskea kirsu
PK	punakeltainen
RI	kaikki riistanväriset
LK	kaikki laikulliset

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Ajanjaksolla 2005–2019 tuontikoirien lukumäärä vaihteli vuosittain voimakkaasti 4 ja 18 välillä ilman, että vuosittaisilla määrillä olisi yhteyttä vuosittain rekisteröityjen kotimaisten pentujen määrään. Koiria on vuosina 2005–2019 tuotu 20 maasta: Venäjältä 35, Ruotsista 23, Virossa 21, Norjasta 9, Saksasta 9,

Latviasta 7, Tanskasta 7, Itävallasta 3, Yhdysvalloista 3, Alankomaista 2 ja Liettuasta 2. Yhden koiran tuontimaita ovat Australia, Belgia, Espanja, Iso-Britannia, Italia, Malesia, Ranska, Tšekki ja Unkari.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Urosten keskimääräinen jalostuskäytön aloitusikä on hieman laskenut noin viidestä vuodesta reiluun neljään vuoteen. Narttujen ikä on pysynyt samana eli noin neljässä vuodessa. Urosten keskimääräisen iän laskeminen tarkoittaa, että yhä useampia nuoria koiria käytetään jalostukseen. Tässä piilee riski sairauksia aiheuttavien geenien yleistymiseen, koska monet perinnölliset sairaudet puhkeavat tyypillisesti vasta jalostusuran jälkeen.

Taulukko 8. Lyhytkarvaisten mäyräkoirien pentueet, joissa vanhemmat alle 18 kuukautta tai alle 24 kuukautta vanhoja astutushetkellä

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Yht.
alle 18 kk U	3	3	5	0	3	4	5	3	4	1	6	3	3	1	6	50
Alle 18 kk N	0	0	2	0	2	1	0	2	0	0	0	0	0	0	1	8
Pentueet alle 18 kk	3	3	6	0	4	4	5	5	4	1	6	3	3	1	7	55
Alle 24 kk U	5	5	7	4	6	9	9	9	6	9	8	7	6	6	9	105
Alle 24 kk N	2	2	9	5	7	8	7	4	3	1	1	4	4	3	4	64
Pentueet alle 24 kk	6	7	12	8	12	15	14	12	8	9	9	11	10	9	13	155
Pentueet yht.	49	58	55	57	71	68	59	59	53	54	52	54	63	67	77	896
% alle 18 kk	6,1	5,2	10,9	0	5,6	5,9	8,5	8,5	7,5	1,9	11,5	5,6	4,8	1,5	9,1	6,1
% alle 24 kk	12,2	12,1	21,8	14,0	16,9	22,1	23,7	20,3	15,1	16,7	17,3	20,4	15,9	13,4	16,9	17,3

Suosittelava astutusalaikäraja on 24 kuukautta. Pentueiden, joissa vähintään toinen vanhemmista on alle 24 kuukautta vanha, osuus on vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä pentueista keskimäärin 17,3 %. Rodussa tehdään myös jonkin verran pentueita, joissa toinen vanhemmista, yleensä uros, on alle 18 kuukautta vanha astutushetkellä. Näiden pentueiden osuus on keskimäärin 6,1 %.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja. Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla. Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuoilleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50%. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan.

(Lähde: Suomen Kennelliiton verkkosivut / MMT Katariina Mäki 5.8.2013, päivitetty 13.1.2016)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Kennelliiton jalostustietokannasta saatava rodun sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta.

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran keskimääräinen sukusiitosaste on kuitenkin selvässä laskusuunnassa.

Vuosina 2005–2019 se on laskenut lähes kolmesta prosentista reiluun prosenttiin. Tätä kehitystä voi pitää varsin hyvänä.

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 9. Jalostuspohja per sukupolvi

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Per vuosi																	
-pentueet	112	83	77	70	63	56	54	57	53	61	59	73	72	58	58	58	52
-jalostukseen käytetyt eri urokset	71	54	53	46	40	40	40	36	41	43	50	49	48	37	38	40	34
-jalostukseen käytetyt eri nartut	107	84	70	61	59	54	51	52	52	60	59	67	71	57	55	58	49
-isät/emät	0,66	0,64	0,76	0,75	0,68	0,74	0,78	0,69	0,79	0,72	0,85	0,73	0,68	0,55	0,69	0,69	0,69
-tehollinen populaatio	122 (54%)	94 (57%)	84 (55%)	73 (52%)	68 (54%)	64 (57%)	62 (57%)	60 (53%)	64 (60%)	71 (58%)	74 (63%)	80 (55%)	82 (57%)	64 (55%)	64 (55%)	67 (58%)	57 (55%)
-uroksista käytetty jalostukseen	0%	1%	1%	3%	7%	8%	8%	12%	15%	12%	15%	13%	11%	14%	15%	12%	13%
-nartuista käytetty jalostukseen	0%	2%	0%	2%	10%	20%	20%	25%	23%	19%	20%	19%	25%	25%	26%	29%	28%
Per sukupolvi (4 vuotta)																	
-pentueet	343	294	266	243	230	220	225	230	246	265	262	261	246	226	214	193	179
-jalostukseen käytetyt eri urokset	161	144	145	135	125	131	121	123	126	135	126	117	110	101	104	100	92
-jalostukseen käytetyt eri nartut	244	212	197	184	180	167	177	184	195	208	201	199	194	165	156	139	131
-isät/emät	0,66	0,68	0,74	0,73	0,69	0,78	0,68	0,67	0,65	0,65	0,63	0,59	0,57	0,61	0,67	0,72	0,7
-tehollinen populaatio	278 (41%)	244 (41%)	235 (44%)	219 (45%)	209 (45%)	204 (46%)	204 (45%)	211 (46%)	220 (45%)	235 (44%)	224 (43%)	215 (41%)	206 (42%)	182 (40%)	178 (42%)	164 (42%)	153 (43%)
-uroksista käytetty jalostukseen	3%	6%	4%	6%	9%	11%	12%	14%	14%	13%	13%	13%	13%	14%	15%	14%	15%
-nartuista käytetty jalostukseen	7%	13%	7%	12%	18%	22%	22%	22%	20%	21%	22%	24%	26%	27%	28%	29%	29%

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Jalostukseen käytettyjen urosten osuus on pysynyt melko tasaisena, noin 1 %:ssa. Vain vähäistä laskua on havaittavissa. Nuorimmat ikäluokat eivät luonnollisesti vielä näihin lukuihin yllä, niitä kun tullaan vielä käyttämään. Nartuissa jalostukseen käytettyjen osuus on laskenut tasaisesti noin 30 %:sta noin 20

%:iin. Tässä näkyy rekisteröintimäärien pitkä noususuhdanne. Silti lisääntyvien urosten osuus kannasta saisi olla suurempikin, jotta erilaiset geeniversiot eivät pääsisi katoamaan.

Isät/emät -luku

Ihanteellinen isät/emät –suhdeluku on 1. Tällöin jokaista urosta ja narttua käytettäisiin jalostukseen kerran ja niiden jälkeläismäärät olisivat tasaisia. Lyhytkarvaisen mäyräkoiran isät/emät – suhdeluku on parina viime vuonna ollut hieman korkeammalla tasolla (0,76) kuin mistä tarkastelujaksolla 2005–2019 lähdettiin (0,69). Kehitys on syytä edelleen pitää nousujohteisena, jotta saataisiin paremmin säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä. Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumäärästä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = \frac{4 \cdot Nu \cdot Nn}{(2 \cdot Nu + Nn)}$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67.

Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahan ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

(Lähde: Suomen Kennelliiton verkkosivut / MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016)

Rodun tehollinen populaatiokoko

Taulukon tiedot on poimittu Kennelliiton jalostustietokannasta. Käytetty kaava kuitenkin olettaa, että jalostusyksilöt eivät ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Lopputulos on aina yliarvio todellisesta tilanteesta.

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran tehollisen populaatiokoon optimi on 15 vuodessa pysynyt hyvin tasaisena n. 45 %:ssa maksimista. Lukua tulisi pyrkiä tästä nostamaan. Täten turvataan paremmin rodun monimuotoisuus ja sukusiitoksen välttäminen helpottuu. Myöskin riski haitallisten, mahdollisesti sairautta aiheuttavien geenien kasautumiseen pienenee.

Taulukko 10. 2010–2019 jalostukseen runsaimmin käytetyt 22 urosta

#	Uros	Vanhemmat	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	VÄNKÄRIN TUHATKAUNO (2009)	Vulpes Justice - Vänkärin Hulvaton Hellu	14	59	1,98 %	2%	17	78	15	66
2	ALSHTADT IVAN TSAREVICH (2008)	Pink Playboy Dachshaus - Alshtadt Elizaveta	13	48	1,61 %	4%	12	71	13	48
3	VILPERI (2015)	Napoleon - Vulpes Stella	8	47	1,58 %	5%	8	37	8	47
4	SMEN'S LEEVI (2012)	Dammforsens Sack - Vimurs Bianca	7	43	1,45 %	7%	27	128	7	43
5	NAPOLEON (2007)	Kuutamoketun KI Eetu - Vilma	9	43	1,45 %	8%	23	133	9	43
6	THILIA THALIAN GRIGORYI (2007)	Thilia Thalian Fjoll - Almaznyi Laretz Interventsia	7	39	1,31 %	9%	12	61	8	42
7	ADRENALIN SSTRAUUMES CHOCOLATE (2013)	Konjak Iz Strani Grez - Little Lionheart Jarisha	9	39	1,31 %	11%	4	18	9	39
8	THILIA THALIAN FJOLL (2005)	Ritolan Crazy Pekkeli - Hakiavan Stellapolaris	5	33	1,11 %	12%	36	173	13	75
9	ARKKE (2010)	Askmaden's Ärke - Näpsä	6	33	1,11 %	13%	5	28	6	33
10	MIKROMANIAN PILLI PIIPARI (2009)	Spectrolite's Hard'n'Heavy - Mikromanian Miraakkeli	7	33	1,11 %	14%	4	20	7	33
11	ASKMADEN'S AX (2009)	Frostvallens Frodo - Askmaden's Xa	5	31	1,04 %	15%	3	13	5	31
12	THILIA THALIAN URAURFOX (2012)	Thilia Thalian Fjoll - Almaznyi Laretz Interventsia	6	31	1,04 %	16%	15	78	6	31
13	KINCHVILLE DON PERIGNON (2012)	Criscross Smooth Malt - Harmony Tec'kel Pallada	4	30	1,01 %	17%	21	123	4	30
14	CAMPINO VON DER RAMBRÜCKER MÜHLE (2014)	Maju's Anton - Tosca vom Rehsprung	5	30	1,01 %	18%	2	9	5	30
15	AAVANMEREN LUOTSI (2014)	Nathan vom Krummholz - Aavanmeren Kastehelmi	6	30	1,01 %	19%	2	13	6	30
16	KESKI-MAAN NELDOR (2001)	Lucky Canis Venator - Keski-Maan Finduilas	5	29	0,98 %	20%	9	29	8	47
17	TILKEN DIES MERCURII (2009)	Hillakurun Jasu - Tilken Aurora	4	29	0,98 %	21%	7	45	4	29
18	FINN (2014)	Källstogens Ludde - Klackebos Arla	7	29	0,98 %	22%	8	49	7	29
19	UNITA'S THE KING (2010)	Jumarnic Choc Com Choc A U - Unita's Midas Touch	7	28	0,94 %	23%	12	63	7	33
20	RYSSÄKOSKEN TAAVI (2006)	Kuutamoketun FI Casse - Hyppymäen Chakira	5	27	0,91 %	24%	6	35	5	27
21	JOKAHAUN NESTORI (2013)	Bocka-Jägarens York - Näpsä	6	27	0,91 %	25%	0	0	6	27
22	VÄNKÄRIN PELIMIÄS (2011)	Vänkärin Tuhatkauno - Vänkärin Hemaiseva Lyyli	7	27	0,91 %	26%	3	18	7	27

Taulukossa on 22 urosta, koska kolmella on sama jälkeläismäärä tilastointiaikana. Puhtaasti ajolinjaiset koirat on merkitty vihreällä.

Oranssilla on merkitty koirien ulkomainen tausta:

tuontikoira
toinen vanhemmista ulkomailla kasvatettu

Taulukko 11. 2010–2019 jalostukseen runsaimmin käytetyt 23 narttua

#	Narttu	Vanhemmat	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	ZARON FANNY MISS (2011)	Keski-Maan Deagol - Taikalehdon Malviina	4	33	1,11 %	15	80	4	33
2	VUORENKAIUN NAPPE (2009)	Hillakurun Jasu - Vuorenkaiun Diana	4	29	0,98 %	5	28	4	29
3	AAVANMEREN KORALLI (2008)	Luotometsän Simeon - Aavanmeren Helle	4	24	0,81 %	8	43	4	24
4	LYCKOBERGETS FLINK EMMA (2011)	Askmaden's Ärke - Lyckobergets Bella	3	24	0,81 %	16	71	3	24
5	ALMAZNYI LARETZ INTERVENTSIA (2005)	Ouversi - Chervona Ruta Iz Strani Grez	3	22	0,74 %	28	129	5	39
6	ANGELHAKEN JASMINA (2006)	Angelhaken Narri - Taxgemena Wild Wilhelmina	4	22	0,74 %	10	40	5	26
7	RITOLAN FÄLLY KAISA (2009)	Hauenkuonon Quid Pro Quo - Raisa	5	22	0,74 %	2	11	5	22
8	QENESAR ADALMIINA (2012)	Taikalehdon Messimissionap - Travellers Bay Cecile	3	22	0,74 %	2	10	3	22
9	CAROSAN LADY LAYLA (2011)	Snoopy Face Estoril - Unita's Hat Trick	3	22	0,74 %	1	5	3	22
10	KESKI-MAAN FIRITH (2006)	Keski-Maan Haltia - Banjo Grand Amity	4	21	0,71 %	11	50	5	27
11	KESKI-MAAN DRUDA (2012)	Vili - Keski-Maan Tara	4	21	0,71 %	2	12	4	21
12	REPPANAN FANNY (2007)	Hakiavan Tarmo - Reppanan Edelweiss	3	20	0,67 %	0	0	3	20
13	ZARON GINGER ROSE (2013)	Tilken Dies Merkurii - Taikalehdon Mimosa	3	20	0,67 %	4	24	3	20
14	ZARON GINGER BELLE (2013)	Tilken Dies Merkurii - Taikalehdon Mimosa	4	18	0,61 %	3	22	5	25
15	MALWIINA VOM NORD WIND (2009)	Schattschnüffels Beppo - Junimond vom Nord Wind	3	18	0,61 %	12	56	3	18
16	UNITA'S CROWN JEWEL (2011)	Jumarnic ChocCom Choc A U - Unita's Midas Touch	3	18	0,61 %	2	12	3	18
17	KUTRIN ZIMARETTO (2012) L	Hellerkantri Palle - Royal Coctail Sex In Russian Style	3	18	0,61 %	2	13	3	18
18	MÄNTYTASSUN SENNI (2013)	Smen's Leevi - Luotometsän Alina	2	17	0,57 %	1	6	2	17
19	KUUTAMOKETUN TD GIMMA (2009)	Finnelia's Tim - Kuutamoketun Bl Doris	2	17	0,57 %	6	23	2	17
20	SATURANNAN NOSTALGIA (2011)	Unita's Playboy - Saturannan Leidi	4	17	0,57 %	2	10	4	17
21	VULPES SISSI (2011)	Tussarin Bellervo - Malwiina vom Nord Wind	4	17	0,57 %	3	17	4	17
22	AAVANMEREN KASTEHELMII (2008)	Luotometsän Simeon - Aavanmeren Helle	3	17	0,57 %	7	34	3	17
23	HAUENKUONON IN ICTU OCULI (2013)	Mikromanian Onnenluku - Egomanian Anelisse	4	17	0,57 %	3	13	4	17

Taulukossa on 23 narttua, koska kuudella on sama jälkeläismäärä tilastointiaikana. Puhtaasti ajolinjaiset koirat on merkitty vihreällä. Listalla on yksi pitkäkarvainen koira (L).

Oranssilla on merkitty koirien ulkomainen tausta:

tuontikoira
toinen vanhemmista ulkomailla kasvatettu

Jalostuskoirien käyttömäärät

55 urosta on käytetty tuottamaan 50 % vuosina 2010–2019 rekisteröidyistä pennuista. Jalostukseen on käytetty yhteensä 289 eri urosta, jotka ovat tuottaneet 2974 pentua. Useampia uroksia tasaisemmin käyttämällä saataisiin paremmin säilytettyä perinnöllistä vaihtelua.

Koska lyhytkarvaisten mäyräkoirien rekisteröintimäärät ovat nousseet yli sadalla vuodesta 2005 vuoteen 2019, on alla olevaan taulukkoon laskettu kullekin vuodelle laskennalliset jälkeläisrajat, jotta eri vuosina syntyneitä pentumääriä voisi verrata keskenään. Kunkin vuoden raja on 5 % neljän edellisen vuoden kokonaisrekisteröinneistä (kotimaiset ja tuonnit). Esimerkiksi vuoden 2020 kohdalla oleva luku 1344 tarkoittaa yhteenlaskettuja rekisteröintejä vuosilta 2016–2019.

Taulukko 12. Suositeltu enimmäisjälkeläismäärä / vuosi / neljän vuoden rekisteröinneistä

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4v. rek.	753	877	942	1038	1088	1190	1248	1274	1291	1186	1130	1087	1074	1130	1197	1344
5 %	37	43	47	51	54	59	62	63	64	59	56	54	53	56	59	67

Suosittelun enimmäisjälkeläismäärän ylittää yksi uros, *Thilia-Thalian Fjoll*, joka on ylikäytetty myös toisen polven jälkeläisillä mitattuna. *Vänkärin Tuhatkauno* on hyvin lähellä rajaa. Näiden lisäksi *Napoleon* ja *Smen's Leevi* ovat hyvin lähellä ylikäyttöä toisen polven jälkeläistuotollaan. Nartuista yksikään ei ylitä enimmäisjälkeläismäärää ensimmäisessä polvessa, mutta toisen polven jälkeläismäärillä mitattuna hyvin lähellä ylikäyttöä on yksi, *Almaznyi Laretz Interventsia*. Lisäksi huomionarvoista on, että eniten käytetyllä uroksella (*Thilia-Thalian Fjoll*) ja eniten käytetyllä nartulla (*Almaznyi Laretz Interventsia*) on kolme yhteistä pentuetta, joissa on yhteensä 24 pentua.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Kuten yllä olevista taulukoista huomataan, on suuri osa eniten jalostukseen käytetyistä koirista sukua keskenään. Urosten taulukosta löytyy paitsi *Vänkärin Tuhatkauno* myös sen poika *Vänkärin Pelimiäs*. *Thilia-Thalian Fjollin* lisäksi taulukossa ovat sen pojat *Thilia-Thalian Grigoryi* ja *Thilia-Thalian Uraurfox*. *Napoleonin* ohella taulukosta löytyy sen poika *Vilperi*. Näiden lisäksi on syytä huomata, että *Vilman* pennut *Napoleon* ja *Näpsä* ovat sisaruskuja.

Narttujen taulukossa on useita yhden sisarusparven jälkeläisiä (*Taikalehdon Malviina*, *Taikalehdon Mimosa*, *Taikalehdon Messimissiontap*). Lisäksi taulukosta löytyy *Malviina wom Nord Wind* sekä sen tytär *Vulpes Sissi*. Taulukoituna ovat myös sisarukset *Aavanmeren Koralli* ja *Aavanmeren Kastehelmi*. Tästä voidaan siis päätellä, että eniten käytetyt koirat ovat keskenään läheisempää sukua kuin lyhytkarvaisen mäyräkoiran kanta Suomessa keskimäärin. Jalostusvalinnoissa tulisivat suosia koiria, joiden sukutaulussa ei esiinny näitä eniten käytettyjä koiria, jotta voitaisiin välttää sukusiitoksesta johtuvia haittoja (esimerkiksi sairausgeenien ryvästyminen, elinvoiman lasku).

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Taulukko 13. Rodun populaatiot muissa Pohjoismaissa sekä Saksassa

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
Ruotsi	308	321	261	341	278	329	217	277	176	270	269	215	268	231	237	3998
Norja	209	210	217	235	222	187	195	140	172	119	138	134	116	88	187	2569
Tanska	283	275	312	266	238	167	162	149	117	144	93	122	158	133	85	2704
Saksa	533	486	562	590	625	505	618	684	568	655	750	730	728	842	826	9702

Saksan luvut eivät sisällä tuontikoiria.

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran kotimaiset rekisteröintimäärät ovat ajanjaksolla 2005–2019 nousseet ensin 255:stä noin sadalla viidessä vuodessa, minkä jälkeen seurasi vastaava lasku seuraavan viiden vuoden aikana. Viimeisen viiden vuoden aikana on tapahtunut nopea rekisteröintimäärien nousu lähes neljänsataan vuonna 2019. Rekisteröinnit muissa Pohjoismaissa ovat olleet päinvastaiset. Ruotsissa luvut ovat laskeneet reilusta 300:sta runsaaseen 200:aan, Norjassa noin 200:sta suunnilleen sadan tietämille, kunnes vuonna 2019 tapahtui käänne. Voimakkaimmin rekisteröinnit ovat pudonneet entisessä rodun mahtimaassa Tanskassa, mikä heijastaa kiinnostusta jalostaa rotua ja harrastaa virallisia lajeja, sillä lyhytkarvaisten mäyräkoirien kasvatusmäärät eivät ole Tanskassa pudonneet. Rodun kotimaassa sen sijaan rekisteröinnit ovat olleet voimakkaassa nousussa vuodesta 2014 alkaen.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Jalostuspohjaa on saatu laajennettua tuonneilla, ulkomaisten urosten käytöllä sekä käyttämällä laajemmin eri uroksia jalostukseen, mikä näkyy keskimääräisen sukusiitosprosentin laskuna. Kanta on kuitenkin vielä mahdollista laajentaa käyttämällä entistä useampaa koiraa jalostukseen, mieluiten siten, että ne ovat mahdollisimman erisukuisia jo käytettyihin, ja varsinkin eniten käytettyihin koiriin nähden.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Samana sukuisien koirien runsas käyttö on tärkein lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostuspohjaa kaventava tekijä. Isät/emät -suhdeluvun muuttumattomuus myös osoittaa, että eri uroksia ja erisukuisia narttuja pitäisi käyttää laajemmin jalostukseen.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Jotta saataisiin olemassa oleva koirakanta tehokkaammin jalostuskäyttöön ja entisestään hillittyä yksittäisten urosten jälkeläismääriä, suositellaan, ettei uroksen jälkeläismäärä ylittäisi 3 % edellisen neljän vuoden pentumäärästä.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran luonnetta ja käyttäytymistä seuraavasti: *Ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen. Intohimoinen, kestävä ja ketterä metsästyskoira, jolla on hyvä haju-aisti. Hylkääviä virheitä ovat vihaisuus tai liiallinen arkuus sekä selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.* Käyttötarkoituksesta kerrotaan näin: *Maan päällä ja alla työskentelevä metsästyskoira.*

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Vaikka lopullista jakautumista näyttely- ja käyttölinjoihin ei onneksi lyhytkarvaisen mäyräkoiran kohdalla ole Suomessa tapahtunut, rekisteröintimäärät ovat valitettavasti lisääntyneet suureksi osaksi koirilla, joilla ei ole minkäänlaisia käyttömeriittejä. Tällaisten pentujen määrän soisi jäävän mahdollisimman marginaaliseksi käyttökoirarodussa, sillä metsästysominaisuudet ovat juuri se, mikä tekee mäyräkoiran luonteesta omanlaisensa. Kehitys on kuitenkin kulkenut päinvastaiseen suuntaan, kuten alla olevasta taulukosta nähdään. Taulukossa esitetään kunkin vuoden pentueista ne, joiden kummallakaan vanhemmalla ei ole käyttökoetulosta.

Taulukko 14. Pentueet vanhemmista, joilla kummallakaan ei ole käyttötulosta

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
pentueet	49	58	55	57	71	68	59	59	53	54	52	54	63	67	77	896
ei tulosta	4	7	8	2	11	10	14	12	7	14	9	14	8	10	20	150
%	8,2	12,1	14,5	3,5	15,5	14,7	23,7	20,3	13,2	25,9	17,3	25,9	12,7	14,9	26,0	16,7

Puhtaasti ajavien sukuja tuodaan lähinnä Ruotsista ja Norjasta myös lyhytkarvaisiin mäyräkoiriin. Ajavalinjaisten osuus on lisääntynyt aiemmalta noin 5 % tasolta noin 10 %:iin pentueista vuonna 2016. Vuonna 2019 ajavalinjaisten osuus rekisteröidyistä pentueista oli jo lähes 15 %. Vaikka ajo-ominaisuuksien parantamiseksi onkin turvaututtava tuonteihin, olisi kuitenkin toivottavaa, että luola- ja ajolinjat eivät eriytyisi toisistaan liiksi. Koiria tulisi käyttää jalostuksessa ristiin, jotta kannassa säilyisi mahdollisimman monipuoliset metsästysominaisuudet.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Mäyräkoirilla ei ole luonteen ja käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien PEVISA-ohjelmaa.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Mäyräkoirista ei ole tehty erillistä, laajaa luonteeseen kohdistuvaa kyselyä, joten luonteen laadusta ei ole tutkimukseen perustuvaa tietoa normaaleissa elämäntilanteissa. Helsingin yliopistolla työskentelevä Hannes Lohen tutkimusryhmä tekee parhaillaan (tilanne syksyllä 2020) laajaa käyttäytymistutkimusta eri roduista. Tutkimuksessa selvitetään mm. koirien arkuuden, ääniarkuuden, stereotyyppisen käyttäytymisen, yliaktiivisuuden sekä metsästystaipumuksen geneettistä taustaa. Syyskuuhun 2020 mennessä kyselyyn oli vastannut 23 lyhytkarvaisen mäyräkoiran omistajaa. Tarvittava määrä tiedon analysoimiseksi on 545 kappaletta eli tästä tavoitteesta ollaan vielä kaukana.

Vuonna 2020 toteutetussa Kennelliiton terveystutkimuksessa saatiin vastaus 282 lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Vastauksia on analysoitu seuraavissa kappaleissa.

Luonnekysely

17,3 % koirista kerrottiin olevan kastroidu tai steriloitu luonteen tai käytösongelmien vuoksi. Yleisimmät syyt olivat uroksen yliseksuaalisuus, rauhattomuus ja ylivilkkaus sekä haitallisen dominoiva käytös. Suurin osa vastaajista koki steriloinnin tai kastroinnin auttaneen ongelmaan.

9,6 % vastaajista kertoi koirallaan olevan eroahdistusta ja 9,2 % ilmoitti sen olevan vihainen toisia koiria kohtaan. Arkuutta tai pelkoa ilmeni 6,0 %:lla koirista ja 5,7 %:lla koirista oli ongelmia sisäsiisteyden kanssa. Vihaisuutta ihmisiä kohtaan ilmeni 3,5 %:lla koirista ja arvaamattomuutta raportoitiin 2,8 %:lla koirista.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteissa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Testitulosta voidaan hyödyntää koiran luonnekuvaan määrittämiseen ja koulutuskelpoisuuden arviointiin. Testitulos antaa myös viitteitä koiran jalostuskelpoisuudesta rotujärjestöille ja kasvattajille.

Luonne on koiran keskeisin ominaisuus. Hyväluonteinen, kaikin tavoin rodunomainen koira on jokaisen kasvattajan tavoite – tai ainakin pitäisi olla. Hyväluonteisen koiran kanssa voi harrastaa, tehdä töitä tai muuten vaan eellä ja elämä on mallillaan. Jos koiran luonne kuitenkin sisältää epämiellyttäviä ominaisuuksia, esimerkiksi liikaa aggressiivista reagointia ympäristöön päin, ei elämä sellaisen koiran kanssa ole hauskaa eikä tyydyttävää. (Lähde: Suomen Kennelliiton verkkosivut)

Testitulosten tulkinta

Toimintakyky: Toimintakyky on koiran kyky hallita tekojaan huolimatta siitä, että se on joutunut pelon valtaan. Toisin sanoen koira pystyy pelostaan huolimatta toimimaan oikealla tavalla ja tarvittaessa voittamaan pelkonsa päästäkseen päämääräänsä. Lähin vastaava inhimillinen vastine toimintakyvylle on rohkeus. Erikoiskokeet ovat kelkka ja pimeä huone, mutta toimintakykyä arvioidaan koko testin ajan.

Kaikki koirat tarvitsevat toimintakykyä pärjätäkseen ylipäänsä elämässä ja metsästyskoirat vielä keskivertoa enemmän. Siksi mäyräkoiran ihanne on asteikon yläpäässä eli vähintään kohtuullinen, mieluiten hyvä tai suuri.

Terävyys: Terävyys on ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi. Terävyysaste on kääntäen verrannollinen ärsytyskynnyksen korkeuteen. Mitä pienempi ärsyke tarvitaan herättämään aggression, sitä korkeampi on terävyysaste. Erikoiskoe on seinä, mutta terävyys näkyy myös ensireaktion kelkalla ja puolustushyökkäyksessä.

Kun koira palautuu tilanteista eli suhtautuu ihmiseen ystävällisesti uhan poistuttua, se saa +-merkkisen arvosanan.

Puolustushalu: Puolustushalulla tarkoitetaan koiran synnynnäistä taipumusta hyökkäyksen tai hyökkäysyrityksen avulla aktiivisesti puolustaa itseään, laumaansa (ohjaaja) tai reviiriään.

Puolustushalua testataan siten, että toinen tuomareista hyökkää koirakkoa kohti ja arvioinnissa otetaan huomioon koiran halu puolustaa itseään ja ohjaajaansa hyökkääjältä, ei kykyä. Koska tämä ei ole mäyräkoiralle tyypillisintä eikä rotumääritelmän mukaista toimintaa (toki ne useimmiten muiden ominaisuuksiensa perusteella lähtevät leikkiin mukaan), vaihtelee ihannereaktio aina haluttomasta kohtuulliseen.

Taisteluhalu: Taisteluhalu on koiran halu käyttää leukojaan ja lihaksiaan, taistella jotakin vastaan tai jostakin johonkin voittaakseen pelkonsa, kyky nauttia taistelusta ilman, että se perustuu aggressioon. Erikoiskoe on leikki, mutta taisteluhalua arvioidaan koko testin ajan. Monet mäyräkoirat eivät lähde mukaan vetoleikkiin, varsinkaan kepillä, jolla se aina aloitetaan. Jotkut leikkivät pehmeämmillä leluilla, mutta useimpien kanssa taisteluhalua joudutaan arvioimaan muualla. Taisteleeko koira esim. kelkkaa ja hyökkääjää vastaan?

Mäyräkoira tarvitsee työssään taisteluhalua vähintään kohtuullisen pienen, mutta mieluiten kohtuullisen tai suuren verran, pieni ei käyttöominaisuuksille riitä.

Hermorakenne: Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynnäistä heikko- tai vahvahermoisuutta sen joutuessa voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin. Koiran hermorakennetta arvioidaan testin kaikissa osasuorituksissa. Tässä siis arvioidaan, miten koira palautuu testitapahtumista, palautuuko se niistä itsenäisesti ja nopeasti ja millainen on sen psyykinen kuormittuneisuus testin aikana ja loputtua.

Jokainen koira hyötyy mahdollisimman vahvoista hermoista, siksi mäyräkoirankin ihanne on asteikon yläpäässä. Tavoitteen tulisi olla tasapainoinen, mutta hieman rauhaton on vielä ihan toimiva ja hyvä tulos.

Temperamentti: Temperamentilla tarkoitetaan sitä, kuinka oikea-aikaisesti ja -suuntaisesti koira reagoi ärsykkeisiin, ja kuinka hyvin se sopeutuu uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Tässä arvioidaan myös koiran yleinen tarkkaavaisuus, käytös, keskittymiskyky ja reagointinopeus. Erikoiskoe on tynnyri, mutta temperamenttia arvioidaan koko testin ajan.

Ihannetulos kaikilla koirilla on vilkas, koska tällainen koira huomioi kaikki ympäristön tapahtumat välittömästi mutta hallitusti, ja on sen lisäksi yleisolemukseltaan reipas ja iloinen. Kohtuullisen vilkkaan reaktioissa on pieni viive, mutta huomio on kuitenkin oikein suuntautunut. Erittäin vilkas näkee, kuulee ja haistaa vähän enemmän kuin oikeasti tapahtuu. Koira ei pysty välittömästi kohdentamaan häiriötä ja siinä esiintyy lievää keskittymiskyvyn puutetta. Koiran ei kuitenkaan tarvitse olla yleisolemukseltaan levoton saadakseen tämän arvosanan, sen huomiokyvyn suuntaaminen ei vain aina osu ns. maaliin.

Kovuus: Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä kokemuksia. Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä

kokemuksia. Erikoiskoe on haalari, mutta sitä arvioidaan koko testin ajan. Väistääkö tai tarvitseeko koira houkuttelua tuotaessa uudelleen paikkaan, jossa se pelästyi?

Mäyräkoiran kaltaiselle metsästyskoiralle kohtuullisen kova on ihannetulos. Silloin koira ei juurikaan anna kielteisten kokemusten vaikuttaa tekemisiinsä, mutta sen pää ei toisaalta ole ns. umpiluuta, vaan siihen pystytään vielä koulutuksella vaikuttamaan. Kova vaatii jo enemmän toistoja oppiakseen. Tässä mielessä helpoin on hieman pehmeä koira, joka muistaa herkemmin, mutta ei vielä liian herkästi kokemansa epämiellyttävät asiat. Se pärjää riittävän hyvin arkielämässä ja, jos sillä on voimakas riistavietti, myös riittävän hyvin metsästystilanteissa.

Luoksepäästävyys: Luoksepäästävyydellä tarkoitetaan koiran suhtautumista vieraisiin henkilöihin. Koira on luoksepäästävä, kun se mielellään ja oma-aloitteisesti hakeutuu muidenkin tapaamiensa ihmisten seuraan kuin ohjaajansa. Koira, joka selvästi välttää tutustumista tai joka osoittaa selvää vastenmielisyyttä joutuessaan kosketukseen vieraiden kanssa, kutsutaan pidättyväksi. Hyväntahtoinen on koira, joka osoittaa hyökkäävyyttä vain uhkaavissa tilanteissa. Avoimuus tarkoittaa sitä, että koiran todellinen mieliala selvästi ilmenee sen käyttäytymisestä riippumatta siitä, onko tuo käyttäytyminen ihmisen kannalta myönteistä vai kielteistä. Luoksepäästävyyttä arvioidaan koko testin ajan ja se näkyy erityisesti alkuhaastattelussa, puolustushyökkäyksen ja terävyyskokeen jälkeen sekä pimeään huoneeseen mentäessä.

Mäyräkoira on rotumääritelmän mukaan luonteeltaan ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen. Siksi luoksepäästävyuden ehdoton ihannevaihtoehto on hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin. Kuitenkin hyväksyttävänä pidetään myös arvosanaa luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen. Sen saa koira, joka houkuttelematta tai pienin houkutuksin hakeutuu kosketukseen myös vieraiden ihmisten kanssa, käyttäytyen ystävällisesti. Koira on ns. ujo. Tämän enempää pidättyväisyyttä ei mäyräkoirassa kuitenkaan pidä sallia, sillä se johtaa ongelmiin arkielämässä, jota suurin osa ajasta kuitenkin on. Hieman pidättyväinen vaatii jo houkuttelua ennen kuin suostuu tutustumaan eikä sittenkään viihdy vieraiden ihmisten parissa. Selvästi pidättyväinen ei lainkaan salli vieraan ihmisen kosketusta.

Laukauspelottomuus: Laukausvarmaksi nimitetään koira, joka käyttäytyy täysin välinpitämättömästi laukauksiin tai joka on niistä vain normaalilla tavalla kiinnostunut.

Koira, joka reagoi levottomuudella ensimmäisiin laukauksiin, mutta kuultuaan useamman laukauksen levottomuus pienenee, luokitellaan laukauskokemattomaksi. Koira, joka reagoi laukauksiin epänormaalin kiihkeästi esim. haukkumalla, hyökkäämällä kohti ampujan suuntaa tai on muuten kiihkeän innostunut ympäristön tapahtumista ja haukkuu, mutta joka ei osoita hermostuneisuutta, kutsutaan paukkuarthyiseksi. Laukausalttiiksi luokitellaan koira, joka reagoi selvästi, suunnilleen samalla tavalla jokaiseen laukaukseen rauhoittumatta tai hermostumatta enempää. Laukausaraksi nimitetään koira, joka laukauksen jälkeen reagoi selvän hermostuneesti ja joka ammunnan toistua osoittaa yhtä suurta tai suurempaa hermostuneisuutta.

Mäyräkoirille laadittiin luonnetestin ihanneprofiili vuonna 2017. Sen ideana on rohkaista omistajia viemään koiransa testiin ja siksi se laadittiin sellaiseksi, että se pikemminkin asettaa rajat toivotun ja ei-toivotun käytöksen välille ja pyrkii ohjaamaan kasvattajia kiinnittämään huomiota koirien luonneominaisuuksiin, kuin kuvailee suoraan ihannemäyräkoira. Taulukon kanssa julkaistiin yhdessä sen tulkintaa helpottamaan tekstiosio sekä Mäyräkoiramme-lehdessä että Mäyräkoiraliiton verkkosivuilla. Taulukkoon on tehty pieniä muutoksia vuonna 2020.

Taulukko 15. Mäyräkoirien luonnetestin ihanneprofiili

Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taisteluhalu	Hermorakenne
+3 Suuri	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	+3 Kohtuainen, hillitty	+3 Suuri	+3 Tasapainoinen ja varma
+2 Hyvä	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	+2 Suuri, hillitty	+2a Kohtuullinen	+2 Tasapainoinen
+1a Kohtuullinen	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	+1 Pieni	+2b Kohtuullisen pieni	+1a Hieman rauhaton
+1b Kohtuullisen pieni	Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä	-1 Haluton	+1 Erittäin suuri	+1b Hermostunein pyrkimyksin
-1 Pieni	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	-2 Erittäin suuri	-1 Pieni	-1 Vähän hermostunut
-2 Riittämätön	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	-3 Hillitsemätön	-2 Riittämätön	-2 Hermostunut
-3 Toimintakyvytön	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		-3 Haluton	-3 Erittäin hermostunut

Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukuspelottomuus
+3 Vilkas	+3 Kohtuullisen kova	+3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	+++ Laukausvarma
+2 Kohtuullisen vilkas	+2 Kova	+2 Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	++ Laukauskokematon
+1 Erittäin vilkas	+1 Hieman pehmeä	+2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	+ Paukkuärtyisiä
-1a Häiritsevän vilkas	-1 Erittäin kova	+1 Mielistelevä	- Laukausaltis
-1b Hieman välinpitämätön	-2 Pehmeä	-1a Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra	-- Laukausarka
-1c Impulsiivinen	-3 Erittäin pehmeä	-1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	
-2 Välinpitämätön		-2 Hyökkäävä	
-3 Apaattinen		-3 Salakavala	

vihreä = ihanne, keltainen = menettelee vielä, mutta pyri pois tästä, punainen = ei hyväksyttävä

Lyhytkarvaisia mäyräkoiria on vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä koirista luonnetestattu vuoden 2019 loppuun mennessä 156.

Taulukko 16. Luonnetestattujen lyhytkarvaisten mäyräkoirien arvostelujen jakaantuminen

testiosio	+3	+2	+1	-1	-2	-3
toimintakyky		33	30a, 23b, 36	30	4	
terävyys	67		25a, 25b, 39			
puolustushalu	80	4	50	22		
taisteluhalu	2	18a, 27b, 52		43	14	
hermorakenne		16	57a, 20b, 62	1		
temperamentti	82	57	15	1b, 1c		
kovuus	40		103		13	
luoksepäästävyys	119	28a, 9b				

Luonnetestin arvostelukaavaketta muutettiin vuonna 2015 siten, että kohtiin toimintakyky, terävyys ja hermorakenne jaettiin arvosana +1 kahtia ja taisteluhalu arvosana +2 kahtia. Testattujen koirien tulokset ovat kuitenkin keskenään vertailukelpoiset, vaikka muutokset tuovat selvemmin esiin reagoimistavan. 156 koirasta 71 on käynyt testissä ennen vuotta 2015 ja 85 vuonna 2015 tai sen jälkeen.

Arvostelujakaumien perusteella tyyppillinen lyhytkarvainen normaalikokoinen mäyräkoira näyttäisi olevan

- toimintakyvyiltään +1 (kohtuullinen tai kohtuullisen pieni),

- terävyydeltään +1 (pieni ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua tai koira ei osoita lainkaan terävyyttä)
- puolustushalultaan +3 (kohtuullinen, hillitty),
- taisteluhalultaan +2 (kohtuullinen tai kohtuullisen pieni),
- hermorakenteeltaan +1 (hieman rauhaton tai hermostunein pyrkimyksin),
- temperamentiltaan +3 (vilkas),
- kovuudeltaan +1 (hieman pehmeä) ja
- luoksepäästävyydeltään +3 (hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin).

Laukausvarmoiksi (+++) on todettu 141 koira, laukauskokemattomiksi (++) 12, paukkuärtyisäksi (+) yksi ja laukausalttiiksi (-) 2.

Terävyydestä on todettava, että vanha terävyyden arvosana +1 sisältää sekä koirat, joilla on pieni terävyys, että koirat, joilla ei ole lainkaan terävyyttä.

Luonnetesti on tarkoitettu sellaiseksi, että koira osallistuu siihen yhden kerran elinaikanaan. Koiran on oltava testaushetkellä täyttänyt kaksi vuotta, mutta se ei saa olla täyttänyt seitsemää vuotta. Kuitenkin, jos testin kokonaispistemäärä jää alle +75, testin saa uusia kerran. Tämän rajan alle on jäänyt 8 koira, joista yksi on osallistunut testiin toistamiseen (keskeytettiin).

Arvostelujakauman perusteella voidaan sanoa, että lyhytkarvainen mäyräkoira on luonteeltaan erittäin hyvä, sillä suurimmalla osalla testatuista koirista kaikki osiot ovat plussalla. Kehittämisen varaa on edelleen testattujen koirien määrässä, vaikka testausaktiivisuus on selkeästi noussut. Myös koirien toimintakykyä ja taisteluhalua pitäisi lisätä siten, että entistä useampi saisi näistä plusmerkkisen arvosanan. Lisäksi selkeästi pehmeiden koirien osuutta pitäisi vähentää. Ihannelilanteessa hermorakenteeltaan useampi koira olisi tasapainoinen (+2) ja luoksepäästävyydeltään aavistuksen tai hieman pidättyväiset (+2) koirat vähenisivät.

MH-luonnekuvaukseen ei ole osallistunut yhtään lyhytkarvaista mäyräkoira.

Jalostustarkastus

Mäyräkoiraliiton jalostustarkastuksia on järjestetty vuodesta 1994, mutta niiden luonneosio on hyvin suppea käsittäen lähes pelkästään koiran käsiteltävyyden. Tarkastustilanne kestää kuitenkin mittaamisineen noin 20 minuuttia koira kohden, joten siinä tulee toisaalta perusteellisesti todetuksi, kestäkö koira vieraiden ihmisten käsittelyä.

Vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista jalostustarkastuksiin on osallistunut 146 koira. Näistä lähes kaikki on arvioitu rotumääritelmän mukaisiksi, vain muutama on ollut hieman pidättyväisiä. Lähes yhtä yleisiä ovat luonnehdinnat rauhallinen sekä avoin ja ystävällinen.

Käyttäytymisestä käytetyt sanalliset arviot ovat vuosien varrella vaihdelleet ja lomakkeen valmiita vaihtoehtoja on aina voitu muuttaa tehtyjen havaintojen perusteella, kuten kaikkia koirasta tehtyjä arviointeja. Alla olevaan taulukkoon on koottu ne vaihtoehdot, jotka ovat käytössä viimeisimmässä käytössä olevassa lomakkeessa.

Taulukko 17. Jalostustarkastettujen lyhytkarvaisten mäyräkoirien käyttäytymisen arvioinnit

	rauhallinen	vilkas ja iloinen	avoin ja ystävällinen	hieman pidättyväinen	hieman epävarma	liian pidättyväinen	hieman arka	hermostunut	arka	vihainen	yht.
urokset	23	9	30	1	0	0	0	0	0	0	63
nartut	34	12	34	3	0	0	0	0	0	0	83
yht.	57	21	64	4	0	0	0	0	0	0	146

Kennelliiton virallinen jalostustarkastus on tarkoitettu rotujärjestöille työkaluksi, jolla voidaan kerätä yksityiskohtaista ja vertailukelpoista tietoa koirien ominaisuuksista. Tarkastus sisältää ulkomuoto- ja käyttäytymisosiota, jotka voidaan suorittaa samalla kertaa, erikseen tai vain toisen osa-alueen osalta. Tarkastusten järjestämisestä vastaavat rotujärjestöt ja niiden alaiset yhdistykset.

Käyttäytymisen jalostustarkastus keskittyy erityisesti arkipäiväisiin tilanteisiin ja asioihin kuten käsiteltävyyteen, alusta-arkuuteen ja ääniherkkyyteen.

Tarkastus on avoin roduille, joille on laadittu Kennelliiton hyväksymä ihanneprofiili. Käyttäytymisen jalostustarkastukseen osallistuvan koiran tulee olla täyttänyt 24 kk. Koira voi osallistua tarkastukseen useita kertoja, yläikärajaa ei ole.

Jalostustarkastuksen lopputulos on joko suoritettu (hyväksytty), hylätty tai keskeytetty. Lisäksi koira saa jokaisesta tarkastuksen arviointikohdasta tuloksen, joka voi olla rotukohtaisesti ihanne, hyväksyttävä, eitoivottava tai hylätty (I, N, E, H). Hylätty arvostelu jossain osiossa johtaa jalostustarkastuksen lopputulokseen hylätty. Hylätty jalostustarkastus ei kuitenkaan estä koiran käyttöä jalostukseen, ellei sitä ole määrätty rodun PEVISA-ohjelmassa.

Rotujärjestö tai -yhdistys määrittelee, mitkä ominaisuudet ovat rodulle ihanteellisia, hyväksyttäviä, eitoivottavia tai hylättyjä (ihanneprofiili). Hyväksyttävä tarkoittaa kokonaisuuteen suhteutettuna vielä jalostuskoiralle kelvollista tulosta. Ei-toivottavien ja hylkäävien ominaisuuksien tarkoituksena ei ole välttämättä sulkea koira jalostuksesta, mutta ne tulee huomioida yhdistelmien suunnittelussa. Käyttäytymisen jalostustarkastuksessa hylkääviä kohtia ovat ainakin voimakkaat pelot ja aggressiot. (Lähde: Kennelliiton verkkosivut)

Mäyräkoirille tullaan laatimaan virallisen käyttäytymisen jalostustarkastuksen neliportainen ihanneprofiili vuoden 2022 aikana.

Näyttelyt

Vuonna 2011 otettiin näyttelyissä käyttöön arvostelulomake, johon merkittiin erikseen myös arvio koiran käyttäytymisestä. Tätä kirjoittaessa näyttelyarvostelut on kirjattu kokonaisuudessaan vuosilta 2011 ja 2012 sekä noin puolet vuoden 2014 näyttelyistä, ja näistä on kertynyt 1765 mainintaa lyhytkarvaisten mäyräkoirien käyttäytymisestä näyttelykehässä. 1753 kertaa on merkitty koiran käyttäytyneen rodunomaisesti lähestyttäessä, 10 on kertaa on tullut maininta väistää, ja yksi on käyttäytynyt aggressiivisesti. Lisäksi kaksi kertaa koira on saanut merkinnän yleisesti pelokas. Arvosteluteksteissä on myös toisinaan mainintoja puuttuvasta itsevarmuudesta, mutta nämä ovat lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla melko harvinaisia.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Käyttäytymisestä rodun eri maiden populaatioiden välillä ei ole tietoa.

Sukupuolten väliset erot

Sukupuolten välillä ei juurikaan ole nähtävissä eroja käyttäytymisessä. Jalostustarkastusten perusteella urokset ovat hieman useammin avoimia ja ystävällisiä kuin nartut, jotka ovat yhtä usein arvioitu rauhallisiksi.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Rotumääritelmä luokittelee mäyräkoiran maan päällä ja alla työskenteleväksi, kaikenlaisesta riistasta kiinnostuneeksi metsästyskoiraksi. Lyhyiden raajojensa ansiosta sen on helppo tunkeutua maanalaisiin luoliin ja rakennusten alle. Tarkan vainunsa ja voimakkaan riistaviettinsä ansiosta mäyräkoira kykenee jäljittämään ja ajamaan saaliseläimiä maan pinnalla kohtalaisen vaivattomasti. Lihaksikkuus ja vahva luusto sekä suuret keuhkot ja sydän yhdessä periksiantamattoman luonteen kanssa tekevät siitä sitkeän työskentelijän.

Normaalikokoisia mäyräkoiria on perinteisesti käytetty, ja käytetään edelleen, pienpetojen luolametsästyksessä, pienten hirvieläinten ja jänisten ajattamisessa ja haavoittuneiden riistaeläinten jäljittämisessä. Luolatyöskentely on joko riistaeläimen ulos luolastosta karkottavaa tai riistaeläimen pysäyttävää, jolloin metsästäjän on paikannettava saaliseläin luolaan ja kaivettava se esiin. Mäyräkoiralta luonnistuu myös haavoittuneiden riistaeläinten jäljittäminen ja niitä käytetään jäljestystehtävissä tulokseksaasti.

Ajo-ominaisuuksia on ryhdytty kehittämään mäyräkoiraan 1940-luvulla, muut metsästysominaisuudet ovat olleet siinä jo keskiajalta lähtien.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Lyhytkarvainen mäyräkoira on käyttöominaisuuksiltaan monipuolinen ja sellaisena se tulee vähintäänkin säilyttää. Ajo-ominaisuuksia on saatu parannettua huomattavasti runsastuneilla puhtaasti ajo-ominaisuuksiin tähtäävien yhdistelmien tekemisellä, mutta samalla linjat ovat alkaneet eriytyä. Lyhytkarvainen mäyräkoira tulisi säilyttää nimenomaan monipuolisena rotuna, jossa samat koirat suoriutuvat kaikenlaisesta metsästyksestä.

Suomen Mäyräkoirilitto kannustaa käyttöominaisuuksien säilyttämiseen palkitsemalla vuosittain hyviä käyttöominaisuuksien periyttäjiä sekä julkaisemalla viiden vuoden välein ilmestyviä erikoiskantakirjoja. Parhaita jalostusyksilöitä on jälkeläisnäyttöjen perusteella muistettu käyttöjalostuspalkinnoilla. Vuoden 2021 loppuun mennessä niitä oli yhteensä jaettu kultaisia 177, hopeisia 283 ja pronssisia 593 kaikki karvanlaadut ja kokomuunnokset yhteenlaskettuna.

Erikoiskantakirjassa, jonka yhdeksäs osa julkaistiin 2018, julkaistaan tietyt koe- ja näyttelysaavutukset omaavat koirat, joilla on rodunomainen ulkomuoto ja erinomaiset käyttöominaisuudet. Roduittain kirjaan kelpuutetut ovat jakautuneet seuraavasti:

Karkeakarvaiset:

- Normaalikokoiset 2064
- Kääpiömäyräkoirat 174
- Kaniinimäyräkoirat 41

Lyhytkarvaiset:

- Normaalikokoiset 1014
- Kääpiömäyräkoirat 147
- Kaniinimäyräkoirat 33

Pitkäkarvaiset:

- Normaalikokoiset 409
- Kääpiömäyräkoirat 355
- Kaniinimäyräkoirat 103

Lisäksi on listattu 17 koiraa, joiden rotumuunnos on jäänyt merkitsemättä.

Yksi konkreettinen keino käyttöominaisuuksien säilyttämiseen on myös se, että muotovalionarvoon vaaditaan käyttötulos. Muita kannustimia koekäyntien lisäämiseksi ja käyttöominaisuuksien parantamiseksi ovat vuonna 2017 ensimmäisen kerran jaetut käyttömäyräkoiran urapalkinnot. Näitä palkintoja jaetaan vuosittain normaalikokoisille yksi kullekin karvanlaadulle sekä pienoismäyräkoirille

yksi yhteinen. Palkintoa jaettaessa huomioidaan koiran koko koeuran aikana Suomessa saavuttamat tulokset kaikissa koemuodoissa.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Rodun kotimaassa Saksassa mäyräkoirilla on useita taipumus- ja metsästyskoelajeja liittyen luolatyöskentelyyn (Bauarbeit), ajoon (Spurlaut ja Stöberprüfung), jäljestämiseen (Schweissprüfung) ja vesinoutoon (Wassertest). Lisäksi mäyräkoirilla on kattava monipuolisuuskoe. Kokeisiin saavat osallistua kaikki kokomuunnokset (poislukien erityisesti kääpiö- ja kaniinimäyräkoirille kehitetyt kokeet, joihin normaalikokoiset mäyräkoirat eivät osallistu). Kokeisiin osallistuvilta koirilta ei vaadita näyttelypalkintoa, mutta useimmissa metsästyskokeissa osallistumisvaatimuksena on hyväksytty laukauksensietotesti, jonka tulos merkitään myös koiran rekisteritodistukseen. Saksalaisissa kokeissa painotetaan myös koiran koulutuksen ja käyttäytymisen tärkeyttä: esimerkiksi ajokokeissa on erillinen tottelevaisuusosio. Deutscher Teckel Klub (DTK) listaa mäyräkoirien koelajeiksi myös erillisen tottelevaisuuskokeen (BHP) sekä agilityn tyyppisen ketteryyskokeen (Hindernislauf).

Luolakokeiden osalta olemme todennäköisesti lähivuosina viimeinen Pohjoismaa, jossa niitä saa järjestää, sillä Tanska kielsi keinoluolakokeet jo vuonna 2016 ja Norja vuonna 2019. Ruotsissa harkitaan kokeiden kieltämistä ja siirtymistä elävien eläinten sijaan käyttämään ”koe-eläiminä” robotteja, jollaisia Tanskassa on jo käytössä. Ruotsissa ja Norjassa ajokokeet vastaavat hyvin pitkälti Suomen kokeita, mutta luola- ja jälkikokeet eroavat melko paljon Suomen vastaavista. Ruotsissa, ja Norjassakin kun kokeet olivat vielä sallittuja, koira voi startata luolakokeeseen karkottavana tai edessä haukkujana. Suomen koesäännöt on luotu vain edessä haukkujille ja meillä kontakti koiran ja riista-eläimen välillä on avoin, Ruotsissa riistan ja koiran välissä on kalteri. Luolasto on molemmissa maissa lähes samanlainen. Niissä on kaksi sisäänmenoaukkoa ja kolme ”käytävää” riistaeläimen luo. Karkottavan koiran on käytävä niiden jokaisen kautta haukkumassa painostaen riistaa ja vielä neljännen kerran valittava jokin reiteistä saadakseen hyväksytyt tulokset. Edessä haukkuvan koiran on mentävä sisään toisesta aukosta ja riistan löydettyään pysyttävä paikoillaan haukkumassa painostaen riistaa kokeen loppuun asti. Koeaika on 15 minuuttia. Ruotsissa koe-eläin on mäyrä. Ruotsissa on olemassa myös koemuoto, jossa testataan koiran kykyä tuoda saalis luolastosta ulos (grytapporingsprov). Koeaika on 10 minuuttia ja noudettavan riistan paino noin 6 kg. Tulos on hyväksytty tai hylätty. Lisäksi Ruotsissa on mahdollisuus suorittaa myös samantyyppinen käytännön metsästyskoe luolilla kuten Suomessa eikä siihen osallistuakseen vaadita enää hyväksyttyä tulosta keinoluolilta.

Myös jälkikokeet ovat Ruotsissa ja Norjassa samankaltaiset, paitsi että Ruotsissa on avoimen luokan alkuun lisätty hakuruutu, josta jäljen alku pitää etsiä. Avoimen luokan jälki on 600 metriä pitkä, sen ikä on vähintään 12 tuntia ja siinä on Ruotsissa neljä osuutta, Norjassa viisi. Ruotsissa jälki tehdään vetämällä sorkkaa sekä leimaamalla pienellä verisienellä tai tiputtelemalla verta pullosta joka toisella askeleella siten, että se jäljittelee haavoittuneen riistaeläimen jälkeä. Norjassa käytetään pelkästään verta kuten Suomessa. Ruotsissa veretykseen tehdään kolme katkoa: suoralla, kulman jälkeen ja niin sanottu katkokulma, Norjassa kaksi, joista toinen on niin sanottu katkokulma. Ruotsissa sorkkaa vedetään mukana koko matkan ajan, sen jäljessä ei ole katkoja ja noin 50 metriä ennen kaatoa suoritetaan laukauksensietokoe. Norjassa laukauksensietoa ei testata. Ruotsissa on avoimen luokan lisäksi alokasluokka, jonka jälki on samanpituisen, mutta katkokulmaa ei ole eikä laukauksensietoa, ja se on iältään 2–5 tuntia vanha. Hyväksytyt tulokset jälkeen koira siirtyy avoimeen luokkaan, josta saaduilla kolmella 1. palkinnolla koirasta tulee *viltspårchampion*. Ruotsissa järjestettävät kokeet ovat ns. paikallaan pidettäviä kokeita, jolloin kokeen päivämäärä ja paikka on ennalta määrätty tai ns. liikkuvia kokeita, joista sovitaan suoraan arvostelevan tuomarin kanssa.

Kokeet

Normaalikokoisten mäyräkoirien rodunomaisia kokeita ovat luolakoirien taipumuskoe (LUT), luolakoirien metsästyskoe (LUME), mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ), metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ), vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskoe (VAHI) sekä luolakoirien vesiriistakoe (VERI). Kun mäyräkoirien todellisesta metsästyskäytöstä ei ole tilastoja, rotumääritelmässä kuvattuun metsästyskyvyn toteutumista voidaan seurata vain käyttökokeissa dokumentoitujen tulosten avulla. Todellinen metsästyskäyttö tulisi selvittää esimerkiksi kyselytutkimuksen avulla.

Alla oleva taulukko esittää lyhytkarvaisten mäyräkoirien koeaktiivisuuden eli sen, kuinka moni koira on Suomessa eri koemuotoihin osallistunut (LUT, LUME, MÄAJ, MEJÄ, VAHI, VERI). Nuorimman sukupolven osalta on muistettava, että tuloksia voi käytännöllisesti katsoen olla vain noin puolelta rekisteröidyistä koirista. Nuorimmat eivät ole vielä ehtineet koeuraansa aloittaa. Yleisesti ottaen kokeisiin osallistutaan edelleen lähes yhtä aktiivisesti kuin edellisen JTO:n tarkastelukaudella 2000–2014. Laskua on alle prosenttiyksikön verran.

Taulukko 18. Suomalaisissa kokeissa käyneet, kaikki käyttökoemuodot
(LUT, LUME, MÄAJ, MEJÄ, VERI, VAHI) (ko. vuonna rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rekisteröidyt	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	63	54	55	69	76	71	47	58	61	67	49	64	52	33	0	819
% rekisteröidyistä	24,7	19,2	21,4	23,4	21,3	20,9	16,6	18,6	24,2	23,7	20,4	21,4	16,9	9,4	0,0	18,2

Tiedot on päivitetty 30.4.2020.

Taulukko 19. Koetuloksen saaneet, kaikki käyttökoemuodot
(LUT, LUME, MÄAJ, MEJÄ, VERI, VAHI) (ko. vuonna rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rekisteröidyt	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	56	47	47	58	70	64	40	56	58	60	40	58	49	26	0	729
% rekisteröidyistä	22,0	16,7	18,3	19,7	19,6	18,9	14,1	17,9	23,0	21,2	16,7	19,4	15,9	7,4	0,0	16,2

Luvuissa ovat mukana koirat, joilla C.I.B- ja Suomen muotovaliotittelin perusteella on koetus.

Koelajeittain esitetyt taulukot ilmentävät kokeissa käyneiden koirien määrää. Niitä tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että rodussa on runsaasti useammassa koemuodossa kilpailleita koiria. Vuosina 2005–2019 syntyneistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista viiden koemuodon valioksi on yltänyt *Hännänhuipun Sata Salamaa*. Neljä käyttövaliotitteliä ovat keränneet *Badamtam's Pyörremyrsky*, *Hakiavan Hattivatti* ja *Hakiavan Narnia*. Kolmen koemuodon käyttötittelin ovat saavuttaneet *Eddie*, *Hakiavan Ihme-Irina*, *Hännänhuipun Timantit On Ikuisia*, *Jokahaun Nipa*, *Jokahaun Nippu*, *Keski-Maan Deagol*, *Keski-Maan Druda*, *Keski-Maan Yavanna*, *Myrskynmerkki*, *Qua-Linea Guadet*, *Reppanan Fanny*, *Symbolic Jaguar* ja *Vulpes Jamilla*. Taulukoiden tiedot on päivitetty 29.4.2020. Tulostuloksissa on otettu huomioon kokeissa käyneiden koirien paras tulos.

Luolakoirien taipumuskokeen (LUT) tarkoitus on selvittää jalostusta varten koiran taipumukset ja sopivuus luolassa työskentelyyn. Koe tapahtuu keinoluolassa. Siihen saavat osallistua 15 kuukautta täyttäneet koirat, jotka täyttävät Kennelliiton rokotus- ja antidopingsäännökset. Koe alkaa tyhjän luolan tarkastuksella. Sitä seuraa riistakoe, jossa riistaeläimenä on tarhakettu. Koiran on mentävä luolaan, etsittävä kettu ja ilmoitettava haukkumalla sen löytymisestä. Sen jälkeen koiran annetaan seurata kettua. Koe on fyysisesti vaativa ja kestää 20 minuuttia.

Kokeen kestäessä arvostellaan koiran into, sitkeys ja riistankäsittelytaito. Koira saa kehitystään vastaavan tuloksen (LUTE–LUTA). Kahden B-kehitystason tuloksen saavuttamisen jälkeen koira pääsee

yrittämään A-kehitysasteen tulosta. A-kehitysasteen saavuttaminen vaatii hiekkaasteen läpäisyn ja kettua voimakkaasti painostavan työskentelytavan. A-tuloksen saaneesta koirasta, jolla on merkintä luonnonluolan tarkastuksesta ja näyttelystä vähintään arvosana H (hyvä rotunsa edustaja) yli 15 kuukauden iässä, tulee käyttövalio, FI KVA-L (nykyisin FI KVA-LUT). A-tuloksen saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien taipumuskokeeseen.

Kokeen sääntöjä ja putkistoa on muutettu vuosien varrella hieman vaativampaa suuntaan lisäahdinkoja lisäämällä ja muokkaamalla. Vuonna 2002 tuli eläinlääkärin läsnäolo koepaikalla pakolliseksi. Tämä seikka on nostanut koemaksuja, mutta se ei ole vaikuttanut merkittävästi koiramääriin kokeissa.

Taulukko 20. Suomalaisen koetuloksen saaneet, LUT –, luolakoirien taipumuskoe (ko. vuosina rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rekisteröidyt	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	36	27	28	30	38	32	18	28	29	32	26	20	21	10	0	375
% rekisteröidyistä	14,1	9,6	10,9	10,2	10,6	9,4	6,4	9,0	11,5	11,3	10,8	6,7	6,8	2,9	0,0	8,3
tuloksen saaneet	33	25	23	27	35	27	17	28	24	27	20	16	18	7	0	327
tulos-% rekisteröidyistä	12,9	8,9	8,9	9,2	9,8	8,0	6,4	9,0	11,5	11,3	8,3	5,4	5,8	2,0	0	7,3
tulos-% käyneistä	91,7	92,6	82,1	90,0	92,1	84,4	94,4	100,0	82,8	84,4	76,9	80,0	85,7	70,0	0	87,2

Taulukko 21. Koetulosten jakauma, LUT - luolakoirien taipumuskoe (ko. vuosina rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
käyneet	36	27	28	30	38	32	18	28	29	32	26	20	21	10	0	375
tuloksen saaneet	33	25	23	27	35	27	17	28	24	27	20	16	18	7	0	327
FI KVA-L	17	9	9	9	16	15	11	12	12	13	7	8	11	1	0	150
LUTA	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	4
LUTB	6	8	6	5	7	4	3	7	3	7	6	3	4	4	0	73
LUTC	7	7	6	10	10	7	3	7	5	7	5	5	1	2	0	82
LUTD	2	1	2	2	2	1	0	2	4	0	2	0	0	0	0	18
LUTE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LUTO	0	1	4	0	1	3	1	0	3	1	2	1	1	0	0	18
LUT-	3	1	1	3	2	2	0	0	2	4	4	3	2	3	0	30

Taulukoista voidaan todeta, että vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista 8,3 % on osallistunut LUT-kokeisiin. Vastaava luku vuosina 2017–2021 voimassa olleessa JTO:ssa oli 9,8 % eli reilu 15 % vähemmän koiria osallistuu luolakoirien taipumuskokeisiin. Karkeakarvaisten luolakoeaktiivisuuden lasku on samansuuntaista, n. 16 %, ja pitkäkarvaisilla n. 10 %.

Vaikka n. 20 % lyhytkarvaisista mäyräkoirista osallistuu edelleen kokeisiin, on luolakoe kiinnostus kokonaisuudessaan laskenut. Hiipuva koekiinnostus näkyy kokeessa käyneiden koirien kokonaismäärien laskuna. Tulostaso luolakoirien taipumuskokeessa on kuitenkin lähes ennallaan, joten suoranaisia merkkejä koirien riistavietin heikkenemistä tai koesääntöihin tehtyjen toistuvien muutosten mahdollisesta vaikutuksesta ei ole nähtävissä.

Luolakoirien metsästyskokeessa (LUME) mäyräkoiraa testataan aidossa metsästystilanteessa. Metsälle lähtevät koiran ja koiranomistajan lisäksi luolakoetuomari ja avustajat. Koe antaa luolakoirien taipumuskoetta monipuolisemman kuvan koiran ominaisuuksista. Siinä paljastuvat koiran kyky löytää riistä, riistan käsittelytapa, noutotaipumukset ja yhteistyö omistajan kanssa – kaikki tärkeitä ominaisuuksia metsästystilanteessa. Koe saattaa kestää tunteja ja yllätysmomentti on aina läsnä. Arvostelu on joko hyväksytty tai hylätty. Hyväksytty tulos edellyttää saaliin saamista tai siihen verrattavaa tilannetta (olisi ollut mahdollista saada saaliin koiran työstämänä, mutta avustajat eivät ole riittävän nopeita ja saalis karkaa). Kaksi hyväksyttyä tulosta saaneesta koirasta, jolla on näyttelystä vähintään arvosana H (hyvä rotunsa edustaja) yli 15 kuukauden iässä, tulee metsästysvalio, FI KVA-M (nykyisin FI KVA-LUME). Käyttövalion arvon saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien metsästyskokeeseen. Hyväksytyyn tulokseen (LUME1) oli metsästyskauden 2019–20 loppuun mennessä yltänyt 137 lyhytkarvaista mäyräkoiraa kautta aikojen.

Taulukko 22. Suomalaisissa kokeissa käyneet, LUME –, luolakoirien metsästyskoe (ko. vuosina rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rekisteröidyt	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	12	8	8	11	14	15	3	10	5	5	5	3	8	2	0	109
% rekisteröidyistä	4,7	2,8	3,1	3,7	3,9	4,4	1,1	3,2	2,0	1,8	2,1	1,0	2,6	0,6	0,0	2,4
tuloksen saaneet	12	6	5	11	13	10	2	7	5	4	5	3	7	1	0	91
tulos-% rekisteröidyistä	4,7	2,1	1,9	3,7	3,6	2,9	0,7	2,2	2,0	1,4	2,1	1,0	2,3	0,3	0,0	2,0
tulos-% käyneistä	100,0	75,0	62,5	100,0	92,9	66,7	66,7	70,0	100,0	80,0	100,0	100,0	87,5	50,0	0,0	83,5

Taulukko 23. Koetulosten jakauma, LUME - luolakoirien metsästyskoe (ko. vuosina rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
käyneet	12	8	8	11	14	15	3	10	5	5	5	3	8	2	0	109
tuloksen saaneet	12	6	5	11	13	10	2	7	5	4	5	3	7	1	0	91
FI KVA-M	9	4	4	8	8	7	1	5	3	1	3	0	3	0	0	56
LUME1	3	2	1	3	5	3	1	2	2	3	2	3	4	1	0	35
LUME0	0	0	2	0	0	3	1	2	0	0	0	0	0	1	0	9
LUME-	0	2	1	0	1	2	0	1	0	1	0	0	1	0	0	9

Samaan aikaan kun luolakoirien taipumuskoekiinnostus on laskenut, on luolakoirien metsästyskokeisiin osallistunut entistä enemmän koiria. Lajin suosiota on lisännyt se, että metsästyskauden 2005–2006 alusta asti kokeeseen on voinut osallistua ilman, että koira on ensin saavuttanut käyttövalion arvon luolakoirien taipumuskoekassa.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) tarkoitus on testata jalostusta varten mäyräkoiran ajo-ominaisuuksia. Kokeessa sääntöjen sallimia ajoeläimiä ovat jänis, kettu, metsäkauris, japanin-, kuusi- ja valkohäntäpeura. Koiran ohjaaja voi halutessaan sulkea yhden tai useamman sallituista ajoeläimistä. Kokeeseen saavat osallistua yhdeksän kuukautta täyttäneet, rekisteröidyt, tunnistusmerkityt sekä rokotusmääräykset täyttävät koirat. Koiran saavutettua yhden MÄAJ-1 tuloksen tulee sillä olla näyttelytulos ennen kuin se voi osallistua seuraavaan kokeeseen.

Koemaastoon lähtevät koiran ja ohjaajan lisäksi yksi tai kaksi palkintotuomaria sekä mahdollinen maasto-opas. Koe on joko yksipäiväinen koe tai niin sanottu koko kauden ajokoe, jossa koiranomistaja sopii ylituomarin sekä palkintotuomarin kanssa sopivan koe päivän. Koiran saavutettua yhden MÄAJ-1 tuloksen koko kauden kokeessa se ei voi enää toista kertaa osallistua koko kauden kokeeseen.

Kokeessa koiran on etsittävä saaliseläin ja ajettava sitä haukkuen. Hyvä ajava koira on hyvähakuinen, sitkeä ja sillä on kuuluva, sointuva haukku. Arvosteluun vaikuttavat ajoaika ja ajo-ominaisuudet. Kolme kertaa ensimmäisen palkinnon saaneesta koirasta, jolla on näyttelystä vähintään arvosana H (hyvä rotunsa edustaja) yli 15 kuukauden iässä, tulee käyttövalio, FI KVA-A (nykyisin FI KVA-MÄAJ).

Taulukko 24. Kokeissa käyneet, MÄAJ –, mäyräkoirien ajokoe (ko. vuosina rekisteröidy)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rekisteröidy	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	17	11	12	15	19	24	15	14	21	32	16	25	26	10	0	257
%																
rekisteröidyistä	6,7	3,9	4,7	5,1	5,3	7,1	5,3	4,5	8,3	11,3	6,7	8,4	8,4	2,9	0,0	5,7
tuloksen saaneet	12	7	8	9	14	19	10	12	18	25	12	19	21	8	0	194
tulos-%																
rekisteröidyistä	4,7	2,5	3,1	3,1	3,9	5,6	3,5	3,8	7,1	8,8	5,0	6,4	6,8	2,3	0,0	4,3
tulos-%																
käyneistä	70,6	63,6	66,7	60,0	73,7	79,2	66,7	85,7	85,7	78,1	75,0	76,0	80,8	80,0	0,0	75,5

Taulukko 25. Koetuloksen saaneet ja koetulosten jakauma, MÄAJ –, mäyräkoirien ajokoe (ko. vuosina rekisteröidy)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
käyneet	17	11	12	15	19	24	15	14	21	32	16	25	26	10	0	257
tuloksen saaneet	12	7	8	9	14	19	10	12	18	25	12	19	21	8	0	194
FI KVA-A	4	3	5	4	3	7	2	5	10	13	6	8	5	2	0	77
MÄAJ-1	3	2	3	3	7	7	3	6	7	8	5	6	12	4	0	76
MÄAJ-2	1	1	0	0	3	3	2	0	1	2	1	1	2	1	0	18
MÄAJ-3	4	1	0	2	1	2	3	1	0	2	0	4	2	1	0	23
MÄAJ-0	4	4	3	6	5	5	4	1	2	3	4	3	5	2	0	51
MÄAJ--	1	0	1	0	0	0	1	1	1	4	0	3	0	0	0	12

Ajanjaksolla 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista normaalikokoista mäyräkoirista ajokokeisiin on osallistunut 5,7 %. Karkeakarvaisten osallistumisprosentti on 12,1 ja pitkäkarvaisten 0,6. Vuosina 2017–2021 voimassa olleessa JTO:ssa vastaavat luvut olivat 4,8% lyhytkarvaisilla, 11,0 % karkeakarvaisilla ja 0,7 % pitkäkarvaisilla. Ajokoeikäennit ovat siis selvästi kasvaneet lyhytkarvaisilla ja karkeakarvaisilla mäyräkoirilla. Myös tulostasoa on parantunut.

Ajokokeissa käyntien määrän lisääntymisen ja mäyräkoiran lisääntyneen suosion ajavana koirana taustalla lienee metsäkauris- ja valkohäntäpeurakantojen sekä ajometsästyksen suosion kasvu. Lyhytkarvaisella mäyräkoiralla koekäyntejä on selvästi vähemmän kuin karkeakarvaisella mäyräkoiralla, koska lyhytkarvaisten mäyräkoirien joukossa ns. puhtaasti ajavalinjaiset koirat ovat paljon tuorempi ilmiö. Kanta on kuitenkin selvästi kehittynyt sitten edellisen JTO-kauden ja rodussa on nykyään jo useampi Suomen mestari: M-04, M-06, *Kjærragården's HB Ida*, M-12 *Napoleon*, M-17 *Mäykkymäen Clara* ja M-19 *Smen's Nero*.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) tarkoitus on testata koiran kykyä seurata verijälkeä. Kokeeseen voivat osallistua yhdeksän kuukautta täyttäneet koirat, ja se on lyhytkarvaisten ja pitkäkarvaisten normaalikokoisten mäyräkoirien yleisin koemuoto.

Kokeessa riistarikkaaseen ja maastoltaan vaihtelevaan metsään vedetään verijälki, jota koiran tulee itsenäisesti seurata kuusi metriä pitkään naruun kytkettynä. Kokeessa on kaksi luokkaa, avoin luokka ja voittajaluokka. Ennen maastoon lähtöä testataan koirien laukauksensieto.

Avoimen luokan jälki on noin 900 metrin ja voittajaluokan jälki noin 1200 metrin pituinen. Verta jäljellä on 1/3 litran verran ja jäljen päässä "kaatona" on hirvieläimen sorkka. Avoimen luokan (AVO) jälki on vähintään 12 tunnin ja voittajaluokan (VOI) jälki vähintään 18 tunnin ikäinen. Saatuaan kaksi ensimmäistä palkintoa avoimessa luokassa koira siirtyy voittajaluokkaan. Kolme voittajaluokan ensimmäistä palkintoa saaneesta koirasta, jolla on näyttelystä vähintään arvosana H (hyvä rotunsa edustaja) yli 15 kuukauden iässä, tulee jäljestämisvalio, FI JVA.

Kokeen sääntöjä päivitettiin vuonna 2007, jolloin laji avattiin kaikille roduille mahdolliseksi. Tämä lisäsi kokeeseen hakeutuvien määrää ja kokeisiin pääsy hankaloitui.

Taulukko 26. Kokeissa käyneet ja koetuloksen saaneet, MEJÄ – , metsästyskoirien jäljestämiskoe (ko. vuosina rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rekisteröidyt	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	31	32	22	41	40	31	29	32	32	31	24	33	24	21	0	423
% rekisteröidyistä	12,2	11,4	8,6	13,9	11,2	9,1	10,2	10,3	12,7	11,0	10,0	11,0	7,8	6,0	0,0	9,4
tuloksen saaneet	26	23	18	28	34	27	21	28	30	24	21	28	18	15	0	341
tulos-% rekisteröidyistä	10,2	8,2	7	9,5	9,5	8,0	7,4	9,0	11,9	8,5	8,8	9,4	5,8	4,3	0,0	7,6
tulos-% käyneistä	83,9	71,9	81,8	68,3	85,0	87,1	72,4	87,5	93,8	77,4	87,5	84,8	75,0	71,4	0,0	80,6

Taulukko 27. Koetuloksen saaneet ja koetulosten jakauma, MEJÄ – , metsästyskoirien jäljestämiskoe (ko. vuosina rekisteröidyt)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
käyneet	31	32	22	41	40	31	29	32	32	31	24	33	24	21	0	423
tuloksen saaneet	26	23	18	28	34	27	21	28	30	24	21	28	18	15	0	341
FI JVA	15	11	5	9	17	8	8	12	6	6	4	4	2	0	0	107
VOI1	0	0	1	1	3	3	1	0	0	1	1	4	2	0	0	17
VOI2	1	0	0	2	3	0	0	3	0	0	3	3	0	1	0	16
VOI3	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	2	0	0	1	0	6
VOI0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
VOI-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
AVO1	6	7	5	9	6	12	7	8	20	10	7	9	10	6	0	122
AVO2	3	3	4	4	4	2	2	4	3	3	1	7	4	4	0	48
AVO3	1	2	3	2	1	2	2	0	1	4	3	1	0	3	0	25
AVO0	5	7	4	12	5	4	6	4	2	4	3	5	6	6	0	73
AVO-	0	2	0	1	1	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	8

Ajanjaksolla 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista normaalikokoisista mäyräkoirista jäljestämiskokeissa on käynyt 9,4 %. Karkeakarvaisten aktiivisuus on 5,5 % ja pitkäkarvaisten 11,8 %. Prosenttiosuudet ovat lähes samat (9,3 %, 4,9 % ja 10,8 %) vuosina 2017–2021 voimassa olleessa jalostuksen tavoiteohjelmassa. Pitkä- ja karkeakarvaisten koeaktiivisuus on hitusen noussut.

Jäljestäminen on lyhytkarvaisten harrastajien keskuudessa perinne. Se näkyy MEJÄ-kokeissa käyneiden koirien tasaisena pysyneissä määrissä.

Perinteisten koemuotojen rinnalle on 2000-luvulla tullut uusia koemuotoja: vesiriistakoe (VERI) vuonna 2001 ja vahingoittuneen riistaeläimen jäljestämiskoe (VAHI) vuonna 2007.

Luolakoirien vesiriistakokeen (VERI) tarkoitus on tuoda esiin luolakoirien taipumukset vesilinnun metsästyksessä. Kokeessa testataan koiran halua hakea, jäljestää ja noutaa vesiriistaa. Koiran on haettava kaislikosta ja vedestä, noudettava vedestä lintu sekä seurattava maalla linnun laahausjälkeä. Kykynsä osoittanut koira voidaan palkita 1., 2. tai 3. palkinnolla.

Taulukko 28. Kokeissa käyneet ja koetuloksen saaneet, VERI –, luolakoirien vesiriistakoe (ko. vuosina rekisteröidyit)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rekisteröidyit	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	2	3	0	8	9	5	1	4	3	8	7	6	3	0	0	59
% rekisteröidyistä	0,8	1,1	0,0	2,7	2,5	1,5	0,4	1,3	1,2	2,8	2,9	2,0	1,0	0,0	0,0	1,3
tuloksen saaneet	2	1	0	6	7	4	1	4	3	6	6	4	1	0	0	45
tulos-% rekisteröidyistä	0,8	0,4	0,0	2,0	2,0	1,2	0,4	1,3	1,2	2,1	2,5	1,3	0,3	0,0	0,0	1,0
tulos-% käyneistä	100,0	33,3	0,0	75,0	77,8	80,0	100,0	100,0	100,0	75,0	85,7	66,7	33,3	0,0	0,0	76,3

Taulukko 29. Koetuloksen saaneet ja koetulosten jakauma, VERI –, luolakoirien vesiriistakoe (ko. vuosina rekisteröidyit)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
käyneet	2	3	0	8	9	5	1	4	3	8	7	6	3	0	0	59
tuloksen saaneet	2	1	0	6	7	4	1	4	3	6	6	4	1	0	0	45
FI KVA-V	0	0	0	3	3	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	10
VERI1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	6
VERI2	1	0	0	0	2	2	1	2	1	2	4	2	0	0	0	17
VERI3	1	1	0	2	1	1	0	1	1	3	0	1	0	0	0	12
VERIO	0	2	0	1	2	1	0	0	0	2	1	2	2	0	0	13
VERI-	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Ajanjaksolla 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista normaalikokoisista mäyräkoirista vesiriistakokeeseen on osallistunut 59 koiraa (1,3 % rekisteröidyistä), joista 45 (1,0 % rekisteröidyistä) on saanut tuloksen. Koirista 10 on saanut käyttövalion arvon. Koemuoto on kasvattanut suosiotaan huomasti, lähes kaksinkertainen määrä koiria on osallistunut siihen edelliseen JTO-kauteen 2000–2014 verrattuna. Vaikka se on harrastuksena mukavaa yhteistä tekemistä sekä koiralle että ohjaajalle, lajin vaatavuudesta kertoo se, että uusia käyttövalioita (FI KVA-V, nykyisin FI KVA-VERI) ei ole valmistunut kuin neljä enemmän viimeisen viiden vuoden aikana.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeen (VAHI) tarkoitus on selvittää koiran ja ohjaajan kyky seurata vahingoittuneen riistaeläimen jälkiä. Kokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalta edellytetään,

että hän on koiransa kanssa viranomaisten käytettävissä vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämistilanteessa. Kokeeseen saavat osallistua kaikki yli yhdeksän kuukauden ikäiset rekisteröidyt koirat, joiden ohjaajalla on metsästyskortti sekä hyväksytty ja voimassa oleva ampumakoe. Verijäljen pituus on 1,5–2 kilometriä ja siihen käytetään 1/3 litraa verta. Jäljen ikä on vähintään 2 ja enintään 36 tuntia. "Kaatonä" on hirvieläimen sorkka. Tuomari arvostelee koiraansa ensimmäiselle makaukselle saakka. Jäljellä on viisi haavoitetun riistaeläimen makuupaikkaa, joissa jokaisessa on kapula. Koirakon on tuotava kapuloista vähintään kaksi sekä kaato. Koira saa kokeesta tuloksen hyväksytty tai hylätty. Kaksi kertaa hyväksytyt tulokset saanut koira ei enää saa osallistua VAHI-kokeeseen, mutta voi kokeilla taitojaan hirvenjäljestyskokeessa (HIRV-J) ja tavoitella FI KVA-J -arvoa (nykyisin FI KVA-VAHI). VAHI -kokeen voi suorittaa myös aidossa jäljestystilanteessa ylituomarin suostumuksella.

Vuonna 2007 käyttöön tulleeseen kokeeseen on osallistunut 2005–2019 rekisteröidyistä koirista 35 eli 0,8 % rekisteröidyistä. Koirista 17 on kahden VAHI1-tuloksen jälkeen jatkanut hirvikoirien jäljestämiskokeeseen (HIRV-J) ja saavuttanut käyttövalion arvon FI KVA-J. Osallistujista 10 on saanut VAHI1-tuloksen ja kahdeksan on joutunut tyytymään VAHI0-tulokseen. Tämäkin koemuoto on kasvattanut suosiotaan selvästi viime vuosina, mikä näkyy etenkin käyttövalioiden määrässä.

Muut harrastuslajit

Lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla harrastetaan rodunomaisten koemuotojen lisäksi agilitya ja tottelevaisuuskokeita (TOKO ja rally-toko). Agility on saavuttanut suuren suosion koiraharrastajien keskuudessa näyttävänä ja vauhdikkaana lajina. Laji ei ole mäyräkoirille sopivin mahdollinen harrastusmuoto niiden kondrodystrofisen rakenteen vuoksi, mutta silti agilitykilpailuihin on osallistunut 9 lyhytkarvaista mäyräkoira, jotka on rekisteröity vuosina 2005–2019.

Tottelevaisuuskokeet eivät perinteisesti ole mäyräkoirien vahvin koemuoto. Metsästyskoiran olisi hyvä osata myös perustottelevaisuutta. Lyhytkarvaisista mäyräkoirista löytyy ajanjaksolla 2005–2019 rekisteröidyistä merkintä seitsemän koiran TOKO-aktiivisuudesta. Lisäksi 11 koira on osallistunut rallytokokilpailuihin, ja yksi suorittanut hyväksytysti käyttäytymiskokeen (BH).

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Mäyräkoiria käytetään myös jossain määrin SRVA-toiminnassa, lukukoirina ja kaverikoirina. Jokunen hypo- ja kuulokoirakin mäyräkoirasta on koulutettu. Vuoden 2019 kuopiolaiseksi valittiin lukukoirana toimiva karkeakarvainen kääpiömäyräkoira *Sylvi*.

Suurriistavirka-apu (SRVA) on riistanhoitoyhdistysten ylläpitämä organisaatio, joka välittää poliisille metsästäjien virka-apua suurriistakonflikteissa. Tavallisimpia SRVA-tehtäviä ovat kolareissa loukkaantuneiden hirvieläinten, suurpetojen ja villisikojen jäljestäminen sekä suurpetojen karkotukset taajaan asutulta alueelta.

Toiminta perustuu poliisin ja riistanhoitoyhdistysten välisiin sopimuksiin sekä riistahallintolakiin. Hälytysjärjestelmä käynnistyy poliisin antamalla virka-apupyynnöllä. Mukana olevat metsästäjät, koiranohjaajat ja metsästysseurat toimivat vapaaehtois pohjalta. (Suomen Riistakeskuksen verkkosivut)

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Riistavietti ja sen huomioiminen arkielämässä on oleellista. Elinympäristöstä ja koiran käytöstä riippuen riistaviettiä voidaan mahdollisesti hyödyntää metsästyksessä, mutta usein riistavietti aiheuttaa seurakoira-mäyräkoiran omistajalle lähinnä harmaita hiuksia. Koiran irtipito saattaa olla hankalaa, kun se karkaa riistan hajujen perään tai muuta vastaavaa. Kuitenkin mäyräkoira on jalostettu metsästyksen varten, jolloin sille olisi suotavaa antaa mahdollisuuksia purkaa jollain tapaa viettejään esimerkiksi keinotekoisesti harjoitusjälkien avulla.

Moni mäyräkoira myös kaivaa maata mielellään, mikä saattaa aiheuttaa ongelmia puutarhassa ja joskus mäyräkoira kaivaa itsensä myös aitauksen ali. Mäyräkoira saattaa pärjätä pienelläkin liikunnalla ja aktivoinnilla, mutta useimmat mäyräkoirat ovat energisiä ja liikkuvat mielellään, jolloin omistajan on syytä huolehtia runsaasta ja monipuolisesta liikunnasta sekä riittävästä aktivoinnista. Hajuainin käyttäminen on mäyräkoiralle luontaista ja mieluisaa, joten mikäli harrastuksiksi ei valikoidu jäljestys tai muu samanlainen rodunomainen harrastus, voi kotioloissa harrastaa muuten eri tavoin hajuainia aktivoivia toimintoja.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Mäyräkoirista ei ole tehty erillistä, laajaa luonteeseen, kotikäyttäytymiseen tai lisääntymiskäyttäytymisen kohdistuvaa kyselyä, joten tavoiteohjelmaan ei ole käytettävissä tutkimukseen perustuvaa tietoa edellä mainituista käyttäytymismalleista. Helsingin yliopistolla tehtävän, laajan käyttäytymistutkimuksen valmistuttua, Mäyräkoiraliitolla lienee mahdollisuus saada tuloksia käyttöönsä. Lisäksi lisääntymiskäyttäytymiseen liittyvää kyselyä olisi hyvä harkita tehtäväksi Mäyräkoiraliiton omasta aloitteesta.

Vuonna 2020 toteutetussa Kennelliiton terveystutkimuksessa saatiin vastaus 282 lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta, joita on analysoitu seuraavissa kappaleissa.

Yksinoloon liittyvät ongelmat

9,6 %:lla koirista kerrottiin olevan eroahdistusta.

Voimakkaasta eroahdistuksesta tai yksinolofobiasta kärsivää koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Mäyräkoirat lisääntyvät yleensä hyvin. Uroksilla on vahva sukupuolivietti ja nartut antavat astua.

Kuitenkin satunnaisesti ilmenee astutusongelmia, todennäköisesti enemmän ihmisistä johtuvia (väärä ajankohta, häiritseminen tms.). Mäyräkoiranartut ovat hyviä ja huolehtivia emoja, jotka synnyttävät ja huolehtivat pennuistaan ilman apua.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Suurin osa lyhytkarvaisista mäyräkoirista on ihmisten suhteen sosiaalisia ja avoimia, mutta pidättyväisyyttä esiintyy jonkin verran. Rodussa saattaa esiintyä tietynlaista terävyyttä, joka voi ilmentyä esimerkiksi reiviin puolustamisena. Pidättyväisyyden karsimiseen rodusta tulisi kiinnittää huomiota eikä ainakaan yhdistää tällaista koiraa terävään yksilöön.

9,2 % koirista kerrottiin olevan vihaisia toisia koiria kohtaan. Vihaisuutta ihmisiä kohtaan ilmeni 3,5 %:lla koirista ja arvaamattomuutta raportoitiin 2,8 %:lla koirista.

Pelot ja ääniherkkyys

Mäyräkoira ei saa olla laukausarka, mutta tällaisia yksilöitä esiintyy harvakseltaan. Suuri osa mäyräkoirista reagoi poikkeaviin ääniin haukkumalla, mutta siihen ei välttämättä liity pelkoa vaan kyse on ennemminkin vahtimisesta. Luonnetestissäkin ylivoimainen enemmistö lyhytkarvaisista mäyräkoirista on todettu laukausvarmoiksi. Kennelliiton kyselyssä 6,0 % vastaajista ilmoitti koiransa olevan arka tai pelokas.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Mäyräkoirat elävät pitkään ja joskus tavataan dementiaoireita vanhoilla mäyräkoirilla. Määristä ei ole tietoa.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Rakenne ei vaikuta koiran käyttäytymiseen, mutta mikäli koiralla on kiputiloja on toki mahdollista, että se heijastuu myös käyttäytymiseen esimerkiksi aggressiivisuutena tai pidättyväisyytenä.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Vaikka kattava, erillinen selvitys rodun luonteesta puuttuu, voidaan luonnetestitulosten ja Kennelliiton terveystarkastusten tulosten perusteella päätellä, että vihaisuus toisia koiria kohtaan ja pidättyväisyys tai vihaisuus ihmistä kohtaan sekä eroahdistus ovat keskeisimmät luonteen kehittämiskohteet. Kennelliiton luonnekyselyssä ihmisille vihaisia koiria raportoi 3,5 % vastaajista. Harrastuskoirat tarvitsevat myös selvästi enemmän toimintakykyä eli yleistä rohkeutta toimia tilanteessa kuin tilanteessa.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Pidättyväisyys on voimakkaasti periytyvä ominaisuus kuten myös arkuus ja vihaisuus. Siksi ei-toivottujen ominaisuuksien vähentämisen ykkösläike on käyttää jalostukseen ensisijaisesti avoimia, ystävällisiä ja tasapainoisia koiria. Jalostustoimikunta suosittelee, että rodun yksilöistä mahdollisimman moni kävisi MH-luonnekuvauksessa, luonnetestissä tai virallisessa käyttäytymisen jalostustarkastuksessa. Koiraa, joka on saanut luonnetestistä miinusarvosanan toimintakyvystä, terävyydestä, hermorakenteesta, temperamentista, kovuudesta, luoksepäästävydestä tai laukauspelottomuudesta, ei suositella käytettäväksi jalostukseen. Koiraa, joka on hylätty käyttäytymisen jalostustarkastuksessa ihmisille vihaisuuden, voimakkaan ääniarkuuden tai voimakkaan arkuuden vuoksi, ei suositella jalostukseen.

Arkoja, aggressiivisia, voimakkaasta eroahdistuksesta tai yksinolofobiasta kärsiviä koiria ei saa käyttää jalostukseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Mäyräkoirien PEVISA-ohjelma astui voimaan vuonna 1991 käsittäen aluksi vain kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien polvitarkastuksen. Seuraavana vuonna tuli pakolliseksi tarkistuttaa kaikkien mäyräkoirien silmät ennen astutusta. Silmätarkastusten liittäminen PEVISA-ohjelmaan sai alkunsa karkeakarvaisilla mäyräkoirilla 1980-luvulla esiin tulleista sokeuteen johtavista PRA-silmäsairaustapauksista sekä perinnöllisen kaihin (HC) esiin tulosta. Jalostuksesta pois sulkevat sairaudet olivat PRA ja kaihi sekä pitkäkarvaisilla muunnoksilla lisäksi keratiitti aina 31.12.2022 asti. Vuoden 2023 alusta ohjelmaan lisättiin uutena ehtona keratiitti poissulkevaksi silmäsairaudeksi kaikille roduille. Pienoismäyräkoirilta vaaditaan edelleen polvitutkimus eikä 1-tulosta huonompaa saa käyttää. 1-tuloksen saanut koira voidaan parittaa vain 0-tuloksen saaneen kanssa.

PEVISA-ohjelma 2025–2029

Jalostukseen käytettäville koirille tulee tehdä virallinen silmätutkimus ennen astutusta. Silmätutkimus ei saa olla astutushetkellä yli 24 kuukautta vanha. Vähintään vuoden iässä annettu virallinen silmätarkastuslausunto on voimassa 24 kuukautta. Alle vuoden ikäiselle koiralle annettu virallinen silmätarkastuslausunto on voimassa 12 kuukautta. Jalostuksesta poissulkevat sairaudet ovat: perinnöllinen katarakta (kaihi), PRA verkkokalvon etenevä surkastuma sekä perinnöllinen keratiitti.

Jalostukseen käytettävällä koiralla tulee olla virallinen selkälausunto (IDD-lausunto). Virallisen IDD-selkälausunnon saa koira, joka on kuvaushetkellä täyttänyt 24 kuukautta. Yli 8-vuotiaille koirille voidaan rotujärjestön puollon perusteella myöntää poikkeuslupa IDD-lausunnosta.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

SILMÄSAIRAUDET

PRA (progressiivinen retina atrofia)

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen.

Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy epänormaaliin näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua.

Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujenkin surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen pupilliin.

PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokea koira voi pärjätä erittäin hyvin. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia.

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC)

Kaihi samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihimentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua.

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn.

Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koira ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset, joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Punktaatti keratiitti

Keratiitti on sarveiskalvon pistemäinen haavauttava tulehdus. Kyseessä on immuunivälitteinen perinnöllinen krooninen sairaus mm. mäyräkoiralla. Hoitona on usein elinikäinen paikallishoito (silmatipat / -voiteet). Punktaatti keratiitti -diagnoosin saanutta koira ei pidä käyttää jalostukseen

(Lähteet: Suomen Kennelliiton verkkosivut/ ELL Sari Jalomäki, ELL Elina Pietilä, ELL Päivi Vanhapelto)

Silmäsairauksien esiintyvyydestä muissa maissa ei tiedetä, koska silmiä tutkitaan järjestelmällisesti vain Suomessa. Ruotsissa silmätarkastus oli aiemmin pakollista, mutta sittemmin siitä luovuttiin.

Taulukko 30. Silmätutkittujen määrä lyhytkarvaisista mäyräkoirista ja niiden osuus rekisteröinneistä sekä terveeksi todetut (Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.2020)

vuosi	rek.	tutkittu	tutkittu %	terveitä	terveitä %
2005	255	70	27 %	54	77 %
2006	281	80	28 %	71	89 %
2007	257	79	31 %	63	80 %
2008	295	93	32 %	67	72 %
2009	357	95	27 %	71	75 %
2010	339	82	24 %	61	74 %
2011	283	72	25 %	59	82 %
2012	312	70	22 %	49	70 %
2013	252	63	25 %	56	89 %
2014	283	74	26 %	61	82 %
2015	240	55	23 %	45	82 %
2016	299	70	23 %	59	84 %
2017	308	67	22 %	60	90 %
2018	350	45	13 %	38	84 %
2019	387	4	1 %	3	75 %
yht./ka.	4498	1019	23 %	817	80 %

Taulukko 31. PEVISA-ohjelman mukaiset silmäsairaudet lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla (Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.2020)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
tutkittu	70	80	79	93	95	82	72	70	63	74	55	70	67	45	4	1019
PRA	0	0	0	0	0	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	4
katarakta	1	2	1	0	2	3	0	0	1	1	0	1	0	0	0	12

Kataraktan eri muodot on yhdistetty. Epäiltyjä ja avoimia diagnooseja ei ole tilastoitu.

Vuosina 2010–2019 rekisteröidyillä lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla on todettu neljä PRA-tapausta ja 12 koiralta on löydetty katarakta. PRA- tapausten määrä on kaksinkertaistunut ja kaihisairaidenkin määrä on hieman lisääntynyt verrattuna 2000–2014 rekisteröityihin koiriin, joita tarkasteltiin vuosina 2017–2021 voimassa olleessa JTO:ssa. Tällä edellisellä tarkastelujaksolla löydettiin kaksi PRA:ta ja 10 kaihitapausta.

Risteytysten kautta saattaa tulla lisää silmäsairauksia rotuun, sillä varsinkin katarakta on pitkäkarvaisilla yleisempää kuin lyhytkarvaisilla.

Perinnöllisten silmäsairauksien todellisen esiintymisen kartoittamiseksi on erittäin suositeltavaa tutkituttaa silmät 3-4-kertaa elämänsä aikana myös koirilta joita ei käytetä jalostukseen. Koirat suositellaan tarkastettavaksi myös vanhempina, 6- ja 9-vuotiaina, koska esimerkiksi PRA ja perinnöllinen kaihi tulevat usein näkyviin vasta koiran ollessa melko iäkäs.

Vaikka tilanne PRA:n ja perinnöllisen kaihin kohdalla on melko hyvä, ei jalostusvalintoja tehdessä saa unohtaa tautien resessiivistä periytymistä ja myöhäistä esiintuloa. Suositus on, että tunnettuja kantajia

(sairaan koiran vanhemmat ja jälkeläiset) ei käytetä jalostuksessa. Myös sairaan koiran sisarusten jalostuskäyttöä tulee harkita tarkoin. Riskisukuja ei tule yhdistää.

Selkärangan välilevytyrä

Välilevytyrä on yleinen sairaus kondrodystrofisilla koiraroduilla kuten mäyräkoirilla, kiinanpalatsikoirilla, corgeilla ja tiibetinspanieleilla. Se on yleisin ja vakavin mäyräkoirien rotutyypillisistä ongelmista. On arvioitu, että välilevytyrän esiintyvyys on 19–36 % (Andersen ym. 2014, Ball ym. 1982, Jensen ym. 2008, Lappalainen ym. 2001). Selkäkuvattujen mäyräkoirien seurantatutkimuksissa (Lappalainen ym. 2014) Suomessa luku oli valitettavan korkea; 31 %:lla tutkimuksessa mukana olleista mäyräkoirista oli oireita elämänsä aikana. Kennelliiton terveystarkastuksen perusteella esiintyvyys on matalampi (4–18 %) johtuen ainakin osittain siitä, että kyselyyn vastanneiden ikä vaihtelee roduittain. Sairautta kutsutaankin usein mäyräkoirahalvaukseksi.

Oirekuva riippuu välilevytyrän syntyvästä sekä sijainnista. Oireilu voi ilmetä äkillisesti ja voimakkaana, jos välilevyn tyräytyminen tapahtuu nopeasti kovalla voimalla. Kroonisemmassa tapauksessa oireet ovat lievemmiä ja saattavat pahentua pikkuhiljaa tai koira voi oireilla vain satunnaisesti. Oireiden voimakkuus riippuu siitä, kuinka paljon tyrä painaa selkäydintä. Lievissä tapauksissa oireena on vain kipu: koira saattaa olla haluton hyppäämään esim. sohvalle, olla haluton liikkumaan ja lenkkeilemään, se saattaa vain vetäytyä omiin oloihinsa. Joskus välilevytyrä aiheuttaa voimakasta kipua, jolloin koira saattaa valittaa ääneen liikuttaessa tai nostettaessa, on selkä köyryssä (rinta- ja lannerangan välilevytyrä) tai pitää päätä normaalia alempana ja kaulaa suorana (kaularangan välilevytyrä).

Neurologiset puutokset voivat vaihdella lievästi horjuvasta, huterasta liikkumisesta aina totaaliseen halvaantumiseen. Ensimmäinen merkki neurologisesta puutoksesta on asentotuntoreaktion hidastuminen tai puuttuminen: koira ei käännä heti tassua oikein päin, kun tassu asetetaan päällipuoli vasten alustaa. Välilevytyrää voidaan epäillä tyypillisten oireiden perusteella. Yleisin sairastumisikä on 4–5 vuotta ja yleisimmät välilevytyrän paikat mäyräkoirilla ovat rintarangan loppuosa ja lannerangan alkuosa. Kaularangan välilevytyrät tulevat useimmiten vanhempana ja oireena on yleisimmin voimakas kipu kaulan alueella. Usein välilevytyrän alueella on todettavissa voimakas kipu tunnustelemalla, mutta toisaalta kipureaktion puuttuminen ei tarkoita, etteikö tyrää olisi. Kun oireena on pelkkä kiputila ilman neurologisia puutoksia, on kuitenkin syytä sulkea muut kipua aiheuttavat tekijät pois. Joskus tavallisissa röntgenkuvissa nähdään välilevytyräkohdassa kalkkeutunutta välilevymateriaalia selkäydinkanavassa tai selvästi kaventunut nikamaväli. Usein välilevytyrää ei voi erottaa röntgenkuvista, minkä vuoksi diagnoosi kannattaa varmistaa magneettikuvauksella, CT-kuvauksella tai varjoainekuvauksella.

Hoitona voidaan käyttää konservatiivista hoitoa: häkkilepo 3–4 viikkoa, jotta tyrä ei pahenisi ja tulehduskipulääkitys. Myös akupunktiosta voi olla apua etenkin kivun hoitoon. Etenkin vakavammissa tapauksissa tai toistuvissa voimakkaissa kiputiloissa suositellaan hoidoksi leikkausta; jos syväkiputunto puuttuu, on leikkauksella kiire, jotta pysyviä vaurioita ei jäisi.

Leikkaushoito on yleistynyt viime vuosina, vaikka se on kallista. Ennen leikkausta välilevytyrän sijainti paikallistetaan CT- tai magneettikuvauksella. Leikkauksessa tyräytynyt välilevymassa poistetaan niin sanotulla hemilaminektomia-menetelmällä, jossa nikaman runko-osaan välilevyn kohdalle porataan reikä, jonka kautta välilevymassa imetään pois. Kun välilevymassa ei paina enää selkäydintä, kipuoireet paranevat yleensä lähes välittömästi, mutta neurologisten puutosten korjaamiseen tarvitaan joskus useiden kuukausien kuntoutusta ja fysioterapiaa. Suurin osa koirista paranee täysin, mutta osalle jää hermostollisia puutoksia. Sairaus voi myös uusia. Leikkaushoidolla potilaat paranevat yleensä nopeammin ja toipuvat paremmin ennalleen kuin konservatiivisella hoidolla.

Kennelliiton jalostustietokannan tilastojen mukaan 1990–2019 syntyneillä mäyräkoirilla selkäsairaus on toiseksi yleisin sairaudesta johtuva kuolinsyy kasvainsairauksien jälkeen, alle 10-vuotiailla se on yleisin lopetukseen johtava syy.

Suomessa Yliopistollisessa eläinsairaalassa tehdyn tutkimuksen (1993–2000) mukaan yleisin syy käyntiin kaikilla muunnoksilla lyhytkarvaista mäyräkoiraa lukuun ottamatta olivat selkäsairaudet.

Useissa tutkimuksissa taipumus välilevytyrään on osoitettu perinnölliseksi (Stigen ym. 1993, Jensen 2000, Lappalainen 2015). Periytymismekanismi ei ole tiedossa, mutta todennäköisesti siihen vaikuttaa useita geenejä ja myös ympäristöllä on osuutta.

Alttius välilevyjen tyräytymiseen johtuu välilevyjen poikkeuksellisen varhaisesta rappeutumisesta liittyen FGF4-retrogeeniin, joka aiheuttaa myös kondrodystrofiaa. Välilevyjen gelatiininen ydinosa korvautuu kollageenilla ja rustolla, joka usein kalkkeutuu. Kalkkeutuneet välilevyt näkyvät röntgenkuvissa ja myös kalkkeutumien esiintyminen on tutkimusten mukaan perinnöllistä. Periytyvyysasteen arviot ovat olleet 0,15–0,87 välillä (Stigen 1993, Jensen ym. 2000), mutta tuoreimmassa kotimaisessa noin 1550 koiraa käsittävässä tutkimuksessa (Lappalainen 2015) periytyvyysasteeksi on saatu 0,53. Käytännössä suuri periytyvyysaste tarkoittaa sitä, että fenotyyppiin eli kalkkeutumien määrään perustuvalla jalostamisella on mahdollista saada aikaan etenemistä nopeasti.

Kalkkeutumien määrällä on todettu yhteys välilevytyrään riskiin suomalaisessa ja kahdessa tanskalaisessa seurantatutkimuksessa. Suomalaisessa tutkimuksessa todettiin, että 0 kalkkeutumaa omaavista (IDD0) koirista oli oireillut selkäänsä vain 9 %, kun 5 tai enemmän kalkkeutumia omaavista (IDD3) koirista jopa 64 % oli oireillut selkäänsä. Näistä oireilleista koirista 20 % oli leikattu, 7 % päädytty lopettamaan ja loput olivat parantuneet konservatiivisella hoidolla. Kahdessa tanskalaisessa seurantatutkimuksessa on todettu myös selvä yhteys runsaan kalkkeutumamäärän ja välilevytyräälttiuden välillä (Jensen ym. 2008, Andersen ym. 2014). Jalostamalla mahdollisimman vähän kalkkeutumia omaavia koiria on mahdollista pienentää välilevytyrään riskiä. Suomessa on selkävattu koiria jo 15 vuoden ajan ja noin 6 % rekisteröidyistä koirista kuvataan vuosittain.

Taulukko 32. Vuosina 2005–2017 selkävattujen osuus rekisteröidyistä mäyräkoirista

	lk	lkk+lkk	kk	kkk+kkk	pk	pkk+pkk	yht.
rekisteröity	3761	2082	9148	2399	2556	3164	23110
kuvattu	226	46	371	88	280	363	1374
% rekisteröidyistä	6,0 %	2,2 %	3,0 %	3,7 %	11,0 %	11,5 %	5,9 %

Suomessa on tehty yhden, paljon välilevytyräreikkauksia suorittavan klinikan potilasaineistoon perustuva tutkimus (Rohdin ym. 2010), jossa tutkittiin muun muassa kuinka monta kalkkeutunutta välilevyä on välilevytyrään takia leikatuilla koirilla, ja onko tyräytynyt välilevy kalkkeutunut vai ei. Tuloksena oli, että leikkauspotilailla noin puolet tyräytyneistä välilevyistä on kalkkeutunut ja puolet ei. Tutkimuksessa mukana olleilla koirilla oli keskimäärin enemmän kalkkeutumia (yli 5 eli IDD3) kuin selkävatuilla suomalaisilla mäyräkoirilla keskimäärin (2,6 eli IDD2). Tämänkin aineiston perusteella voisi varovaisesti päätellä, että vakavia leikkausta vaativia välilevytyriä esiintyy enemmän koirilla, joilla on enemmän kalkkeutumia, vaikka tyräytynyt välilevy ei aina olekaan kalkkeutunut.

Suomessa tehdyssä seurantatutkimuksessa selkäleikkauksella hoidetuista välilevytyrään sairastuneista koirista kuului ryhmään IDD0 (0-kalkkeumaa) 0 %, IDD1 (1–2 kalkkeumaa) 19 %, IDD2 (3–4 kalkkeumaa) 31 % ja IDD3 (yli 5 kalkkeumaa) 50 %. Rohdinin tutkimuksessa vastaavat luvut ovat IDD0 13 %, IDD1 20 %, IDD2 20 % ja IDD3 47 %. Samassa tutkimuksessa leikattujen mäyräkoirien keski-ikä oli kuusi vuotta. Alle kahdeksanvuotiailla leikkauspotilailla kalkkeutumia oli keskimäärin hieman yli viisi (IDD3), kun taas yli 8-vuotiailla leikatuilla koirilla oli keskimäärin vain 2,4 kalkkeutumaa (IDD2).

Suomalaisessa seurantatutkimuksessa (Lappalainen ym. 2014) on todettu myös, että koirat, joilla on vähemmän kalkkeutumia oireilevat iäkkäämpinä kuin koirat, joilla kalkkeutumia on enemmän ja myös oireet ovat lievempiä ensin mainituilla. Myös leikkausta vaativien potilaiden kohdalla tämä näyttäisi siis pitävän paikkansa. Osittain Rohdinin tutkimuksessa vanhempien koirien vähäisempää kalkkeutumien määrää voi selittää myös se, että kalkkeutumia saattaa kadota iän myötä esimerkiksi oireettoman tyräytymisen seurauksena.

Selkäkuvaukset

Paras kuvausikä on 24 kuukautta, jolloin kaikkien kalkkeutumien pitäisi näkyä (Jensen ym. 2001). Myöhemmin kalkkeutumaiset voivat kadota esimerkiksi välilevytyrjän yhteydessä tai muutenkin (Jensen ym. 2001). Suositelluksi kuvausiäksi on Pohjoismaissa valittu 24–42 kuukautta (2–3,5 vuotta).

Selkäkuvausten rekisteröinti Mäyräkoiraliitossa aloitettiin vuonna 1999. Mäyräkoiraliiton oma virallinen kuvaus- ja lausuntomenettely jatkui 31.5.2013 asti. 1.6.2013 alkaen kuvat on lausuttu Kennelliitossa, sillä Kennelliitto teki kaikille roduille omat selkäkuvausohjeet ja mahdollisti Kennelliiton alaisen selkäkuvausmenettelyn sen myötä myös mäyräkoirille. Kuvausmenettely muuttui tällöin hieman; virallisia lausuntoja annetaan kaikille yli 24 kuukautta vanhoille koirille ilman yläikärajaa. Vaikka selkävien lausuminen ja etenkin pienten kalkkeutumien merkitseminen on subjektiivista, on tuoreessa tutkimuksessa osoitettu, että pitkä kokemus lisää tarkkuutta ja toistettavuutta kuvien tulkinnaissa (Rosenblatt ym. 2015). Kuvausprotokolla ja kuvausten arviointi ovat likimain samanlaiset Suomessa, Tanskassa ja Norjassa.

Tällä hetkellä selkärankojen röntgenkuvaus on ainoa vakiintunut tutkimus, jonka perusteella voidaan arvioida välilevyjen rappeutumisen astetta ja sen perusteella riskiä sairastua välilevytyrään. Esimerkiksi magneetti- (tai CT-kuvauksella) löydettäisiin myös lievemmin rappeutuneet välilevyt, mutta magneettikuvaus on tutkimuksena huomattavasti kalliimpi, eikä yhtä saatavilla kuin perinteinen röntgenkuvaus. Magneettikuvantamista ei ole myöskään tutkittu yhtä laajasti, minkä vuoksi tutkimukseen perustuvaa tietoa on heikosti saatavilla, eikä magneettitutkimuksen tuloksiin perustuvaa välilevyjen rappeutumisen asteen luokittelua ole myöskään olemassa.

Selkäkuvaukset suoritetaan rauhoituksessa ja nykyisen protokollan mukaan koirista otetaan vähintään kuusi kuvaa, jotta kaikki nikamavälit sekä lanne-ristiluualue pystytään arvioimaan mahdollisimman tarkasti.

Selkärangan välilevyjen rappeutuminen jaetaan neljään asteeseen kalkkeutumien lukumäärän perusteella:

IDD0 (puhdas) = 0 kalkkeutumaa

IDD1 (aste 1, lievä) = 1–2 kalkkeutumaa

IDD2 (aste 2, keskivaikea) = 3–4 kalkkeutumaa

IDD3 (aste 3, vakava) = 5 tai useampia kalkkeutumia

Kaikki selkäkuvaustulokset julkaistaan Mäyräkoiraliiton verkkosivuilla. Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä ovat kaikki 1.6.2013 jälkeen kuvattujen koirien tulokset sekä ennen sitä kuvatuista koirista niiden tulokset, joiden omistaja on antanut Kennelliitolle luvan julkaista koiransa tuloksen. Julkaisu koskee kuitenkin vain yli 24 kuukauden iässä kuvattuja koiria. Huolimatta yläikärajan puuttumisesta Kennelliiton virallisessa kuvauksessa, on tutkimuksiin perustuen edelleen syytä noudattaa kuvausiän suhteen vanhaa suositusta 24–42 kuukautta.

Suomeen tuodaan nykyään paljon koiria Pohjoismaista, Venäjältä, Virosta ja Keski-Euroopasta. Siitoskoiria on tuotu myös muun muassa Englannista ja Yhdysvalloista. Myös narttujen astuttaminen ulkomailla ja uroslainat ovat yleisiä. Välilevytyrät ovat mäyräkoirissa erittäin yleisiä kaikkialla maailmassa. Pohjoismaissa sairauden vastustamiseen suhtaudutaan rotujärjestöissä vakavasti, mutta muissa maissa vastustaminen on useimmiten yksittäisten kasvattajien mielenkiinnon varassa.

Geenitesti

Viime vuosikymmenen aikana on tutkittu välilevytautiin liittyvää geenitaustaa. Kromosomista 12 on löydetty kondrodystrofiaa sekä välilevyjen varhaista rappeutumista aiheuttava retrogeeni FGF-4, jonka kartoittamiseksi on kehitetty geenitesti. Tanskassa vuonna 2018 tehdyn tutkimuksen mukaan lähes kaikki tutkitut mäyräkoirat kantoivat tätä FGF-4 retrogeeniä molemmissa alleeleissa eli olivat perineet

sen sekä emältä että isältä. Suomessa aloitettiin geenitestausta vuonna 2023. Muissa populaatioissa paitsi lyhytkarvaisissa – ja karkeakarvaisissa pienoismäyräkoirissa on löytynyt koiria, jotka ovat perineet retrogeenin vain toiselta vanhemmaltaan eli ovat ns. normaaligeenin kantajia. Tämän vuoksi geenitestiä voi käyttää jalostuksen apuna selkäterveyden parantamiseksi.

Jalostussuositus: Sairaita yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen. Ihanteellista olisi karsia myös sairaiden yksilöiden vanhemmat, sisarukset ja jälkeläiset, mutta taudin yleisyyden takia tämä ei aina ole mahdollista. Koiria, joilla on useita sairaita jälkeläisiä, ei suositella käytettäväksi. Ongelmalliseksi sairauden vastustamisen tekee myös se, että koirat sairastuvat yleensä vasta 4–5 vuoden iässä, ja silloin niitä on usein jo käytetty jalostukseen. Vuoden 2025 alusta alkaen kaikki jalostukseen käytettävät koirat on selkäkuvattava, aiemmin tämä on ollut suositus. Suositellaan, että jalostukseen ei käytetä koira, jonka IDD-lausunnon tulos on K10 tai enemmän. IDD3-tuloksen saanut koira suositellaan yhdistettävän vain IDD0 tai IDD1 tuloksen saaneen kanssa. Yli 8-vuotiaille koirille voidaan rotujärjestön puollon perusteella myöntää poikkeuslupa IDD-lausunnosta. Virallisen IDD-lausunnon saa koira, joka on täyttänyt 24 kk. Suositeltu kuvausikä on 24–42 kk, mutta yläikärajaa lausunnon saamiselle ei ole. (Lähteet nro 1, 2, 4, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 22, 30, 31, 33, 34, 35)

Vuonna 2020 toteutetussa Kennelliiton terveystarkastuksessa, johon saatiin vastaus 282 lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta, raportoitiin välilevytyrää 8,9 %:lla koirista. Lähes puolella oireet olivat olleet lieviä, vajaa kolmannes oli vaatinut leikkaushoitoa. Yleisin sairastumisikä oli 5–6 vuotta.

Taulukko 33. Kennelliiton selkähajon mukaisesti yli 2-vuotiaana kuvatut lyhytkarvaiset mäyräkoirat (tilanne 30.4.2020)

vuosi	rek.	IDD0	IDD1	IDD2	IDD3	yht.	tutkittu %
2005	255	2	12	3	4	21	8,2 %
2006	281	2	10	7	5	24	8,5 %
2007	257	1	4	4	1	10	3,9 %
2008	295	4	8	5	6	23	7,8 %
2009	357	3	5	6	7	21	5,9 %
2010	339	0	6	6	3	15	4,4 %
2011	283	2	8	2	3	15	5,3 %
2012	312	6	10	5	3	24	7,7 %
2013	252	3	5	3	2	13	5,2 %
2014	283	5	7	2	2	16	5,7 %
2015	240	3	1	4	4	12	5,0 %
2016	299	3	9	4	5	21	7,0 %
2017	308	0	2	6	3	11	3,6 %
2018	350	0	1	1	1	3	0,9 %
2019	387	0	0	0	0	0	0,0 %
yht.	4498	34	88	58	49	229	5,1 %

Selkäkuvattujen osuus rekisteröidyistä on noussut hieman verrattuna vuosina 2000–2014 rekisteröityihin, joista selkäkuvauksiin oli osallistunut 4,9 % edellistä JTO:ta kirjoitettaessa. Sen sijaan kuvaustulokset ovat aavistuksen huonontuneet, sillä IDD1:n osuus on pienentynyt neljä prosenttiyksikköä, mikä on valunut puoliksi kahteen heikompaan kategoriaan. IDD0:n osuus on pysynyt samassa, 15 % kuvatuista.

Taulukko 34. Tanskassa rekisteröityjen lyhytkarvaisten mäyräkoirien selkäkuvaukset, kaikki kuvatut (tilanne 30.9.2020)

rek.vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	283	275	312	266	238	167	162	149	117	144	93	122	158	133	85	2704
tutkittu	9	14	27	20	15	11	7	9	7	16	3	14	17	7	0	176
% rek.	3,2	5,1	8,7	7,5	6,3	6,6	4,3	6,0	6,0	11,1	3,2	11,5	10,6	5,3	0,0	6,5

Taulukko 35. Norjassa rekisteröityjen lyhytkarvaisten mäyräkoirien selkäkuvaukset, kaikki kuvatut (2008–05/2019)

rek.vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	209	210	217	235	222	187	195	140	172	119	138	134	116	88	187	2569
tutkittu	1	0	6	13	10	6	4	3	2	3	0	1	0	0	0	49
% rek.	0,5	0,0	2,8	5,5	4,5	3,2	2,1	2,1	1,2	2,5	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	1,9

Taulukko 36. Ruotsissa rekisteröidyt selkäkuvatut lyhytkarvaiset mäyräkoirat - lausuttu Tanskassa ja Norjassa

rek.vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	308	321	261	341	278	329	217	277	176	270	269	215	268	231	237	3998
tutkittu	0	0	0	3	2	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	8
% rek.	0,0	0,0	0,0	0,9	0,7	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2

Kuvausmäärät on haettu Tanskan ja Norjan Mäyräkoirakerhojen sivuilta. Norjassa on lisäksi lausuttu yksi koira suomalaisella rekisterinumerolla. Se on lisätty suomalaisiin kuvaustuloksiin.

Nikamaepämuodostumat ja välimuotoiset nikamat

Nikamaepämuodostumat ja välimuotoiset nikamat ovat synnynnäisiä ja perinnöllisiä ja niitä esiintyy kaikilla koiraroduilla. Mäyräkoirilla esiintyy yleisesti välimuotoisia nikamia: kotimaiseen aineistoon perustuvan tutkimuksen perusteella nykyisen luokittelun mukaan välimuotoisen nikaman esiintyvyys oli 23,5 % (Vaittinen 2008) ja suurin osa muutoksista sijaitsi lanne-ristiluualueella. Muita nikamaepämuodostumia on vain viidellä prosentilla kuvatuista. Harvinaisemmin esiintyy myös yhteen kasvaneita nikamia. Kirjallisuuden mukaan ne voivat aiheuttaa ongelmia kaularangan alueella sijaitessaan ja seurauksena voi olla välilevytyrä (Bagley ym. 1993). Selkäkuvatuista mäyräkoirista noin 40 %:lla on välimuotoinen lanneristinikama, yleensä lievä muoto. Vain viidellä prosentilla on muita nikamaepämuodostumia.

Välimuotoiset nikamat sijaitsevat kaula- ja rintarangan, rinta- ja lannerangan ja lannerangan ja ristiluun liitoskohdassa. Viimeksi mainitulla alueella olevat nikamaepämuodostumat aiheuttavat rappeutumismuutoksia ja altistavat koirat selkäkivuille.

Selkäkuvausten yhteydessä on löydetty jonkin verran sekä yhteen kasvaneita nikamia että välimuotoisia nikamia. Nikamien epänormaali määrä kuuluu viimeksi mainittuun ryhmään. Selkäkuvauslausunnoissa muutokset luokitellaan vaikeusasteen mukaisesti:

Nikamien epämuotoisuus (VA = Vertebral Anomaly)

VA0 (normaali) = Ei muutoksia

VA1 (lievä) = 1–2 epämuodostunutta nikamaa

VA2 (selkeä) = 3–4 epämuodostunutta nikamaa

VA3 (keskivaikea) = 5–9 epämuodostunutta nikamaa

VA4 (vaikea) = 10 tai enemmän epämuodostunutta nikamaa

Välimuotoinen lanne-ristinikama (LTV= Lumbosacral Transitional Vertebra)

LTV0 = Ei muutoksia

LTV1 = Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2) tai muu lievästi normaalista poikkeava rakenne

LTV2 = Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama

LTV3 = Epäsymmetrinen lanne-ristinikama

LTV4 = 6 tai 8 lannenikamaa

Jalostussuositus: Koiria, joilla on nikamaepämuodostumia tai välimuotoisia nikamia, voi käyttää jalostukseen harkiten selkäkuvatulle, ko. muutoksen suhteen terveelle partnerille. (Lähteet nro 3, 18, 39)

Vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista 118 on selkäkuvattu 1.6.2013 jälkeen eli ne ovat saaneet lausunnon kalkkeutumien lisäksi myös nikamaepämuodostumista, välimuotoisista nikamista ja spondyloosista. Määrään on huomioitu 30.4.2020 mennessä kuvatut koirat. Näistä 31:llä eli 26 %:lla todettiin välimuotoinen lanne-ristinikama, suurimmalla osalla LTV1. Yhdellä koiralla todettiin yksi epämuodostunut nikama (VA1) ja neljällä koiralla todettiin lievää tai selkeää spondyloosia.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Endokardioosi

Endokardioosi eli sydänlappärrappeuma (myksomatoosi rappeuma) on koiran sydänsairauksista yleisin. Se on yleistä pienillä roduilla. ”Läppävika” johtuu sydänlappien kroonisesta rappeutumisesta ja se johtaa edetessään sydämen vajaatoimintaan. Sitä esiintyy keski-ikäisillä ja iäkkäillä mäyräkoirilla. Oireisto kehittyy vähitellen ja useimmilla mäyräkoirilla sydämessä on todettavissa sivuääni vuosien ajan ennen kuin oireilu alkaa. Tyypillinen oire on kuiva yskä. Koira köhätelee etenkin aamuisin ja rasituksen jälkeen. Sairauteen saattaa liittyä myös öistä levottomuutta ja yskää. Myös rasituksensietokyky alenee, jolloin koiran lenkkeilyinnostus hiipuu ja liikkuminen hidastuu.

Sairaus etenee vääjäämättömästi, mutta sitä voidaan yleensä hoitaa lääkkeillä menestyksellisesti vuosien ajan. Sydämen vajaatoiminta todetaan kliinisen tutkimuksen ja sydämen kuuntelun avulla. Tarkkaan diagnoosiin päästään sydämen ultraäänitutkimuksen avulla. Ultraäänitutkimuksessa voidaan arvioida lappien rappeutumisastetta, nähdään läppävuodon voimakkuus ja voidaan mitata sydämen rakenteellisia muutoksia sydänvikaan liittyen, kuten seinämien paksuuntumista tai eteisten tai kammioiden laajentumista. Röntgentutkimuksella voidaan arvioida sydämen kokoa ja keuhkojen nestekertymiä.

Endokardioosin ja sen aiheuttama sydämen vajaatoiminta ovat melko yleisiä mäyräkoirilla. Yliopistollisessa eläinsairaalassa vuonna 2000 tehdyssä tutkimuksessa endokardioosi oli yleinen diagnoosi normaalikokoisilla mäyräkoirilla ja myös terveystarkastuksessa sydänviat nousivat esiin iäkkäämmillä koirilla. Sydänvika on myös yleinen kuolinsyy mäyräkoirilla. On viitteitä siitä, että sairaus on perinnöllinen. Vastustaminen on vaikeaa, koska koirat ovat yleensä ohittaneet lisääntymisiän oireiden ilmaantuessa.

Jalostussuositus: Koiraa ei tule käyttää jalostukseen, jos sillä on sivuääni sydämessä (ellei ole ultraäänitutkimuksella todettu, että kyseessä on muusta kuin periytyvästä ongelmasta johtuva sivuääni). Linjoja, joissa esiintyy läppävikaa, ei suositella yhdistettäväksi. (ELL Tiina Anttila, lähde nro 12)

Vuonna 2020 toteutetussa Kennelliiton terveystarkastuksessa, johon saatiin vastaus 282 lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta, sydämen läppävuotoa raportoitiin 4,6 %:lla koirista. Osuus on luultavasti suurempi, sillä osa läppävuotosairautta oireilevista koirista oli merkitty kohtaan jokin muu. Suurimmalla osalla koirista se todettiin yli 7-vuotiaana.

Taulukko 37. Sydänkuunnellut vuosina 2005–2019 rekisteröidyt lyhytkarvaiset mäyräkoirat. (Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.20)

vuosi	rek.	sivuääni, ei kuulu	sivuääni kuuluu	yht.	kuuntelu alle 3v.	kuuntelu yli 3v.	kuuntelu yli 6v.	sivuääni todettu
2005	255	2	1	3			3	10v. 1kk
2006	281	7		7		3	4	
2007	257	1	1	2		1	1	6v. 4kk
2008	295	7		7	5	1	1	
2009	357	6	2	8	4	2	2	9v. 6kk, 10v.
2010	339	5		5	3	2		
2011	283	5	1	6	4	1	1	7v. 8kk
2012	312	6	1	7	5	2		5v. 10kk
2013	252	9		9	6	3		
2014	283	15		15	12	3		
2015	240	14		14	12	2		
2016	299	7	1	8	5	3		4v.
2017	308	5		5	5			
2018	350	3		3	3			
2019	387							
yht.	4498	92	7	99	64	23	12	7v. 8kk

Taulukon luvuissa ovat mukana sekä tavalliset kuuntelutulokset että ultraäänellä tutkitut koirat. Kolme koiraa on tutkittu kahteen kertaan eli tutkittuja koiria on yhteensä 96. Tutkimukset ovat viime aikoina lisääntyneet, mutta ne ovat kohdistuneet enimmäkseen hyvin nuoriin koiriin, kun taas aiemmin tutkittiin enemmän vanhempia koiria. Sydänsairauksien toteamiseksi olisi tärkeää tutkia nimenomaan yli 8vuotiaita koiria, etenkin jos niitä on käytetty jalostukseen.

Kasvaimet

Terveyskyselyiden perusteella mäyräkoirilla on todettu erilaisia kasvaimia, muun muassa aivo-, kives-, maksa- ja nisäkasvaimia. Kasvaimet ja kasvainsairaudet ovat mäyräkoirien yleisin sairaudesta johtuva kuolinsyy. Ne ovat useimmiten vanhenevien koirien sairauksia. Etenkin hyvänlaatuisten nisäkasvainten kohdalla tuntuu olevan perinnöllistä alttiutta. Kasvainsairauksiin tulee kiinnittää myös huomiota jalostuksessa, mutta tarkkoja jalostussuosituksia on vaikea antaa, sillä esimerkiksi hyvänlaatuiset nisäkasvaimet eivät välttämättä vaikuta mitenkään koiran elinikään tai elämään. (ELL Tiina Anttila, lähde nro 35)

Kennelliiton terveystarkastuksessa 19,1%:lla koirista raportoitiin jokin kasvainsairaus. Hieman yli puolet niistä oli hyvänlaatuisia. Yli puolet todettiin yli 7 vuoden iässä.

Epilepsia

Epilepsiassa aivojen sähköinen toiminta häiriintyy kohtauksittaisesti. Epilepsia voi olla primaarista tai sekundaarista. Periytyvä epilepsian muoto on primaarinen.

Suomessa primaarista epilepsiaa esiintyy kaikissa rotumuunnoksissa ja etenkin pitkäkarvaisissa mäyräkoirissa. Sekundaarinen epilepsia voi kehittyä mille tahansa koiralle esimerkiksi kallovamman tai aivokasvaimen jälkeisurauksena.

Epileptinen kohtaus johtuu sähköpurkauksista isoissa aivoissa. Primaarinen epilepsia alkaa usein ensimmäisen tai toisen elinvuoden aikana, mutta ensimmäinen kohtaus voi tulla missä iässä tahansa. Kohtauksen lähestyessä monet koirat muuttuvat pelokkaiksi ja levottomiksi. Itse kohtaus saattaa ilmetä ainoastaan pienenä poissaolon hetkenä, lihasnykäyksiä tai klassisena rajuna kouristus- ja tajuttomuuskohtauksena, jolloin koira makaa kyljellään, kouristelee ja puree leukansa yhteen. Sen

suusta tulee vaahtoa ja se virtsaa usein alleen. Kohtaus kestää tavallisesti muutaman minuutin ja sen jälkeen koira on yleensä väsynyt ja poissaoleva muutamien minuuttien tai tuntien ajan.

Geenitutkija professori Hannes Lohi on tehnyt tutkimustyötä koirien epilepsiageenien löytämiseksi. Tutkimus ei ole kuitenkaan vuosien kuluessa edistynyt, epilepsiaan liittyvää geenimutaatiota ei ole löydetty suomalaisista mäyräkoirista. Lohi on työryhmänsä kanssa paikallistanut geenimutaation, joka aiheuttaa englantilaisilla karkeakarvaisilla kääpiömäyräkoirilla ns. Laforan taudin. Se on yksi epilepsian muoto ja yleinen tutkitussa populaatiossa. Suomessa Laforan tautia ei ole tutkituissa koirissa tavattu, mutta tuontikoirien mukana sen rantautuminen Suomen populaatioon on mahdollista.

Epilepsian esiintymistä on seurattu keräämällä tietoa sairaista yksilöistä ja niiden vanhemmista sekä terveystarkkailujen avulla. Kennelliiton terveystarkkailun perusteella esiintyvyys on vähäistä muilla mäyräkoiraroduilla, mutta pitkäkarvaisilla rotumuunnoksilla n. 5 % luokkaa.

Jalostussuositus: Sairaita koiria ei saa käyttää jalostukseen. Sairaiden yksilöiden vanhempien ja jälkeläisten käyttöä ei suositella, koska näillä on perimässään aina epilepsiaa aiheuttavia geenejä. Sairaana koiran sisaruksia voi harkitusti käyttää, sillä ne saattavat olla perimältään täysin terveitä epilepsiaan altistavien geenien suhteen. Kuitenkaan linjoja, joissa esiintyy epilepsiaa, ei tule yhdistää. (ELL Tiina Anttila, lähde nro 20)

Hammasongelmat

Yliopistollisessa eläinsairaalassa vuonna 2000 tehdyssä tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota pitkäkarvaisten kääpiömäyräkoirien huonoihin hampaisiin. Lähes 10 %:lla tulosityy liittyi hampaisiin ja rodulla näyttäisikin olevan alttius hammaskiven muodostumiselle. Vuonna 2014 toteutetussa terveystarkkailussa hammasongelmat nousivat myös esiin; etenkin hammaskiven kertyminen ja parodontiitti. Myös Kennelliiton terveystarkkailun perusteella hammasongelmia esiintyy kaikilla roduilla, mutta enemmän pitkäkarvaisilla rotumuunnoksilla. Normaalikokoisilla mäyräkoirilla hammasongelmia oli vähemmän kuin pienoismäyräkoirilla.

Plakin ja hammaskiven kertymisen seurauksena esiintyy myös hampaan kiinnityskudoksen tulehdusta, parodontiittia. Parodontiitissa ien ja hammasta ympäröivä kudoks tulehtuu plakin ja hammaskiven kertymisen seurauksena. Tällöin tulehduksen jatkuessa hammasjuurten ympärille tulee luukatoa, ikenet vetäytyvät, hammaskaulat alkavat paljastua ja ellei hampaita poisteta ajoissa, ne alkavat heilua ja putoavat itsestään. Mäyräkoirilla on todettu lisääntynyt riski myös oronasaalifisteliin (Sauvé ym.).

Myös hampaiden lohkeaminen on yleistä, etenkin raateluhampaat (yläleuan P4-hampaat) lohkeavat mäyräkoirilla helposti; ilmeisesti hammasluu ei ole riittävän vahvaa suuren puruvoimaan nähden. Hampaiden lohkeamisessakin voi osittain olla kyse perinnöllisestä alttiudesta, sillä tunnetaan tapauksia, joissa hampaiden lohkeamista esiintyy suvuittain. Lisäksi etenkin pienoismäyräkoirilla joudutaan usein poistamaan kiinni jääneitä maitokulmahampaita. Kennelliiton terveystarkkailun perusteella noin neljäsosalla pienoismäyräkoirista maitokulmahampaat eivät irtoa itsestään.

Jalostussuositus: Hammasterveyteen ja hampaiden normaaliin vaihtumiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota jalostuksessa. (ELL Tiina Anttila, ELL Elina Vaittinen, lähteet nro 12, 32)

Kennelliiton terveystarkkailun mukaan hammasongelmia oli jouduttu poistamaan 9,2 %:lla koirista yli viiden vuoden iässä ja 3, %:lla alle 5-vuotiaana. Maitokulmahampaita oli poistettu 8,5 %:lla koirista ja pysyviä hampaita 5 %:lla koirista huonon suun terveyden takia. 7,8 %:lla raportoitiin muita ongelmia ja suurin osa näistä oli hampaiden lohkeamisia.

Atopia ja allergia

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja

olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruokaaineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kuukauden - 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi iholla ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atoopikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympäritys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri- ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito.

Jalostussuositus: Taipumus atopiaan ja allergiaan on perinnöllistä eikä tällaista koiraa saa käyttää jalostukseen. (lähde nro 21)

Kennelliiton terveyskyselyssä erilaisia ihon ongelmia tai sairauksia raportoitiin 17,7 %:lla koirista. Suurimmalla osalla kyseessä oli toistuva tai jatkuva ihon tai tassujen kutina, punoitus tai tulehdus tai tassujen nuoleminen. Nämä koiralle hyvin ikävät vaivat alkavat useimmissa tapauksissa viimeistään kahteen ikävuoteen mennessä. Puolella koirista oireet helpottivat erityisruokavaliolla. Viidesosa tarvitsi allergia- tai atopialääkitystä. 1% tarvitsi toistuvia tai pitkiä antibioottikuureja.

Cushingin oireyhtymä

Cushingin oireyhtymä eli hyperadrenokortisismi johtuu lisämunuaiskuoren kortisolien liikatuotannosta. Syyinä voi olla lisämunuaiskuoren kasvain tai liian runsas ACTH:n (aivolisäkkeestä erittyvä hormoni) erittyminen, jonka voi aiheuttaa aivolisäkekasvain tai jokin muu syy.

Cushingin oireyhtymän kliinisiä oireita ovat lisääntynyt jano ja lisääntynyt virtsaaminen sekä ylenmääräinen syöminen. Vatsa laajenee ja tulee päärynän muotoiseksi, iho muuttuu ohueksi ja kylmäksi ja turkki muuttuu yhä harvemmaksi, kunnes koira on melkein kalju muualta paitsi päästä ja raajoista. Koiran koko mielenkiinto suuntautuu ruokaan ja veteen, muuten siitä tulee aika passiivinen.

Diagnoosi tehdään verikokeiden ja lisämunuaisten toimintatestien avulla. Sairautta pystytään hoitamaan lääkkeillä, mutta hoito vaatii tarkkaa seurantaa.

Mäyräkoirilla tavataan Cushingin oireyhtymää enemmän kuin monella muulla rodulla. Perinnöllisyyttä ei ole todistettu, mutta se on todennäköistä. Sairauden vastustaminen on vaikeaa, koska oireet tulevat yleensä melko iäkkäille koirille. (ELL Tiina Anttila)

Etu- ja takaraajojen kasvuhäiriö, inkongruenssi ja pes varus

Raajojen pitkien putkiluiden kasvulinjojen liian varhainen sulkeutuminen aiheuttaa raajojen epänormaalia taipumista ja kyynär-, kinner- ja polvinivelen epämuotoisuutta. Etujalassa yleisintä on kyynärluun alapään kasvulinjan ennenaikainen sulkeutuminen. Tämä johtaa epäsuhtaan kyynär- ja varttinäluun pituudessa, eturaajojen luiden epänormaaliin taipumiseen ja kyynärnivelen epämuotoisuuteen, inkongruenssiin, joka altistaa nivelrikolle sekä epämuodostuneessa kyynärnivelleessä että epätasaisen painorasituksen johdosta myös ranteessa. Kyynärniveltä röntgenkuvauksella voidaan vastustaa kyynärniveltä kasvuhäiriöitä. Vuodesta 2018 alkaen kyynärnivelen inkongruenssiläusuntoja annettiin INCOC-palvelun kautta, mutta vuoden 2021 alusta alkaen Kennelliitto alkoi antaa myös virallisia inkongruenssiläusuntoja.

Takajaloissa sääriluun sisäpuolisen kasvulinjan sulkeutuminen johtaa jalan taipumiseen sisäänpäin kintereestä alaspäin (pes varus). Kirjallisuuden perusteella tämä on nimenomaan mäyräkoirien kasvuhäiriö. Pes varukseen voi liittyä myös polvilumpion sijoiltaan meno. Hoitamattomana tämä kasvuhäiriö voi johtaa kinner- ja polvinivelen nivelrikkoon.

Kasvuhäiriö huomataan usein tutkittaessa nuoren koiran ontumaa tai koiran jalan epänormaalia asentoa tai liikerataa. Vika ei siis ole synnynnäinen vaan raajojen virheasento kehittyy kasvun myötä ja huomataan usein 4-5kk iässä. Jos kasvuhäiriö on molemmissa raajoissa, ei välttämättä nähdä selvää ontumaa.

Hoitona etu- ja takajalan vaikeissa kasvuhäiriöissä käytetään leikkaushoitoa. Etujalan osalta se onnistuu parhaiten kasvuiässä, jolloin hoidoksi voi yksinkertaisimmillaan riittää kasvua jarruttavan luun katkaisu. Raajojen taipumista esiintyy lievänä ja oireettomana, joten se on alidiagnosoitu ongelma. Vakavampia, leikkaushoitoa vaatineita etu- ja takaraajan kasvuhäiriöitä on tiedossa useita. Lievemmissäkin muodoissa nivelrikon kehittyminen aiheuttaa kipuilua ja ontumaa.

Kasvulinjojen liian aikainen sulkeutuminen voi johtua tapaturmasta, mutta useimmiten se tapahtuu mäyräkoirilla ilman tapaturmaa ja sitä pidetään niillä perinnöllisenä. Perinnöllisyysmekanismista ei ole tietoa.

Kasvuhäiriöiden esiintyvyydestä ei ole täsmällistä tietoa, sillä lievemät tapaukset voivat jäädä diagnosoimatta ja tieto sairastuneista koirista ei tavoita rotujärjestöä. Terveyskyselyiden ja terveysilmoitusten perusteella on saatu tietoon vain yksittäisiä tapauksia, vaikka kasvuhäiriöitä esiintyy kuulopuheiden perusteella enemmän. Kuolinsyytilaston perusteella kasvuhäiriö on merkitty vain muutamien koirien kuolinsyyksi.

Tällä hetkellä rotujärjestö selvittää yhteistyömahdollisuutta Koirien Geenitutkimus -ryhmän kanssa pes varus -sairaudesta osalta.

Jalostussuositus: Rotumääritelmässä kiinnitetään huomiota raajojen suoruuteen edestä ja takaa katsottuna, etujalat eivät myöskään saa taipua eteenpäin. Rotumääritelmä varmasti osaltaan vähentää tämän kasvuhäiriön esiintymistä. Koiria, joilla kasvulinjat sulkeutuvat liian aikaisin, ei tule käyttää jalostukseen. Linjoja, joissa kasvuhäiriötä tiedetään olevan, ei tule yhdistää. Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, jonka useilla jälkeläisillä on kasvuhäiriö. Jalostuksen apuvälineenä voidaan käyttää eturaajojen röntgenkuvausta (kyynärnivelen inkongruenssiläusunto), jonka avulla on mahdollista havaita myös piilevät ongelmat. (ELL Tiina Anttila, ELL Elina Vaittinen, lähteet nro 19, 29)

Vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista yhdellekään ei ole annettu kyynärnivelistä kondrodystrofisille roduille kehitettyä kyynärlausuntoa, mutta perinteisen Kennelliiton alaisen kuvausprotokollan mukaan on arvioitu joitakin koiria.

Taulukko 38. Kyynärkuvatut lyhytkarvaiset mäyräkoirat (Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.2020)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
0				2		2	2	2	1		1	1				11
1		1														1
2																0
3																0
yht.		1		2		2	2	2	1		1	1				12

Myös lonkkakuvauksissa on käynyt joitakin lyhytkarvaisia mäyräkoiria. Tulokset ovat olleet enimmäkseen erittäin hyviä.

Taulukko 39. Lonkkakuvatut lyhytkarvaiset mäyräkoirat (Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.2020)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
A				2			4		1	3	3	2				15
B		2				1		1			1		3			8
C						1										1
D																0
E																0
yht.		2		2		2	4	1	1	3	4	2	3			24

Yleisimmät PEVISA-ohjelman ulkopuoliset silmäsairaudet

Taulukko 40. Yleisimmät PEVISA-ohjelman ulkopuoliset silmäsairaudet (Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.2020)

vuosi	rek.	tutkittu	distichiasis	ylim. ripsiä/ karvoja	ektooppinen cilia	MRD	näköhermon vajaakehitys/ mikropapilla	PHTVL/PHPV aste 1	PHTVL/PHPV aste 2-6	PPM	puutteellinen kyynelkanavan aukko
2005	255	70	9	6	2	1					
2006	281	80	5	2		1					1
2007	257	79	13		1	3					
2008	295	93	19		2	1	1		3		2
2009	357	95	19		3	2			1		1
2010	339	82	12			5					
2011	283	72	9				1				1
2012	312	70	18		1	1				1	1
2013	252	63	6								
2014	283	74	8		1	1					1
2015	240	55	7				1				1
2016	299	70	9				1				2
2017	308	67	5		1				1		1
2018	350	45	5		1	1					1
2019	387	4	1								
yht.	4498	1019	145	8	12	16	4		5	4	6

Yksittäisiä tapauksia: näköhermon coloboma (3), keratiitti, lasiaisen rappeuma.

Yleisin PEVISA-ohjelman ulkopuolinen silmäsairaus lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla on distichiasis ja ektooppinen cilia eli erilaiset ylimääräiset ripset ja karvat. Näitä diagnosoitiin 3,3 % vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä mäyräkoirista ja kaikkiaan 14,6 %:lla tutkituista koirista. Määrät ovat kuitenkin aavistuksen vähenemään päin verrattuna vuosina 2000–2014 rekisteröityihin koiriin, jolloin 4,2 %:lla todettiin jonkinlaisia ylimääräisiä ripsiä tai karvoja, kokonaisuudessaan 14,9 % tutkituista koirista.

Ylimääräisten ripsien (distichiasis ja ektooppinen cilia) karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat

tuskin lainkaan oireita, paksumat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä. Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita.

Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripset kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis) tai ripsen ja karvatupen poistaminen kirurgisesti (ektooppinen cilia). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

(Lähde: Suomen Kennelliiton verkkosivut/ ELL Sari Jalomäki, ELL Elina Pietilä, ELL Päivi Vanhapelto)

Jalostussuositus: Koiria, joilla on lieväasteinen muutos, voi käyttää jalostukseen, mutta kahta tällaista koiraa ei pidä yhdistää. Koiria, joilla on vakavuusasteeltaan kohtalainen muutos oireettomana, voi käyttää harkitusti jalostukseen terveelle partnerille, mutta vakavammista muodoista kärsiviä tai oireilevia koiria ei tule käyttää jalostukseen lainkaan.

RD (retinan dysplasia)

Retinan dysplasia eli verkkokalvon kehityshäiriö jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (mRD), geografiseen (gRD) ja totaaliseen (tRD).

mRD:ssa verkkokalvolla näkyy poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. MRD ei vaikuta näkökykyyn.

gRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn, ja

tRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden.

mRD-muutokset eivät pahene iän myötä. gRD:aan saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeumaa muutoksen alueella. Useilla roduilla RD:n on todettu periytyvän resessiivisesti.

mRD:ata on ilmennyt vuosittain joitakin tapauksia suomalaisissa mäyräkoiraroduissa. Yhdeltä koiralta on löydetty geografinen RD.

Jalostussuositus: Koiria, jolla on lievä muoto (mRD) voi käyttää, mutta kahta mRD-koiraa ei tule yhdistää. Koiraa, joilla on RD:n vakavampi muoto gRD, voi käyttää jalostukseen vain RD:n suhteen terveen koiran kanssa. Totaalin retinan dysplasian omaavaa (tRD) ei saa käyttää jalostukseen.

Mäyräkoirilla esiintyvät harvinaisemmat, mutta seurattavat sairaudet

Terveyskartoituksissa esille tulleita harvinaisempia sairauksia, joiden esiintymistä on hyvä seurata, ovat:

- virtsakivet, mäyräkoirilla erityisesti struviitti- ja kystiinikivet, joista jälkimmäiset johtuvat geenivirheen aiheuttamasta kystinuriasta eli kystiiniaminohapon liiallisesta erittymisestä virtsaan
- immuunijärjestelmän sairaudet: immuunivälitteinen hemolyyttinen anemia eli IMHA, leukemia ja lymfooma eli imusolmukeesyöpä
- iho-ongelmista erityisesti lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla esiintyvä karvattomuus eli alopecia sekä kaikilla mäyräkoiraroduilla acanthosis nigricans eli elefanttitauti
- synnynnäisistä vioista maksashuntti ja ruokatorven laajentuma

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 41. Lyhytkarvaisten mäyräkoirien kuolinsyyt (Kennelliiton jalostustietokanta 29.4.2020)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Silmäsairaus	0 vuotta 2 kuukautta	1
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 6 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	9 vuotta 8 kuukautta	2
Synnytysvaikeus	3 vuotta 7 kuukautta	2
Hengitystiesairaus	6 vuotta 5 kuukautta	3
Petovahinko	7 vuotta 5 kuukautta	3
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 5 kuukautta	4
Iho- ja korvasairaudet	7 vuotta 0 kuukautta	6
Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 1 kuukautta	6
Kadonnut	4 vuotta 6 kuukautta	7
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 3 kuukautta	9
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 10 kuukautta	10
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	5 vuotta 9 kuukautta	11
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 0 kuukautta	11
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 2 kuukautta	21
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 11 kuukautta	23
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 3 kuukautta	29
Selkäsairaus	6 vuotta 3 kuukautta	43
Sydänsairaus	10 vuotta 10 kuukautta	44
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 3 kuukautta	72
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 11 kuukautta	98
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 8 kuukautta	116
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 8 kuukautta	121
Kaikki yhteensä	9 vuotta 0 kuukautta	644

Tilastossa on kaikki ilmoitetut kuolinsyyt. Mäyräkoiralla on maine pitkäikäisenä rotuna ja se on nähtävissä tässäkin tilastossa vanhuuteen kuolleiden kohdalla, vaikka keskimääräinen kuolinikä onkin melko alhainen. Sitä selittää osaltaan runsas tapaturmaisesti kuolleiden koirien osuus, mikä osaltaan johtuu siitä, että kyse on metsästyskoirarodusta. Muita merkittäviä kuolinsyitä ovat syöpä, sydänsairaudet ja välilevytyrä. Syöpään kuolleiksi on ilmoitettu lähes kaksi kertaa niin paljon koiria kuin sydänvaivoihin ja välilevytyrään, jotka ovat kuolinsyinä lähes yhtä yleisiä lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla. Käytös- tai käyttäytymisongelmien vuoksi lopetettujen määrä on 2,1 %.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Taulukko 42. Lyhytkarvaisten mäyräkoirien kotimaiset pentueet ja keskimääräiset pentuekoot vuosittain 2005–2019 (Kennelliiton jalostustietokanta 29.4.2020)

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	ka.
pentuekoko	5	4,9	4,8	5,2	4,4	4,7	4,6	4,9	4,7	4,6	4,8	4,8	4,3	4,7	4,8	4,7

Keskimääräinen pentuekoko on hieman suurenemaan päin, mikä on hyvä asia.

Astumisvaikeudet

Varsinaisia astumisvaikeuksia on vähän. Useimpiin syynä on väärä ajankohta. Joskus koirat häiriintyvät ihmisistä, eikä astuminen onnistu sen vuoksi. Pehmeillä uroksilla aiemmat kokemukset astumisesta voivat vaikuttaa vahvasti. Useimmat mäyräkoiraurokset ovat kuitenkin halukkaita astujia ja pystyvät astumaan hyvin itsenäisesti. Tyypillisin tarvittava ihmisen apu astutustilanteissa on, että narttua

autetaan pysymään aloillaan ja sekin lienee suurimmaksi osaksi tottumuskysymys. Keinosiemennys on vielä melko vähäistä mäyräkoirilla.

Tiinehtymisvaikeudet

Suurin osa mäyräkoiranartuista tiinehtyy hyvin, mikäli astutuksen ajankohta on oikea. Jalostustoimikunnalle ei ole raportoitu tiinehtyvyyso ongelmista, mutta tiedossa on, että joitakin narttuja jää vuosittain tyhjäksi. Syytä ei ole selvillä. Jalostustoimikunnan tiedossa ei ole myöskään siittiöepämuodostumia tms. sperman laatua heikentäviä vikoja mäyräkoirilla. Esimerkiksi kohdun limakalvon tai eturauhasen tulehdukset saattavat ainakin tilapäisesti heikentää tiinehtyvyyttä tai siemennesteen laatua.

Synnytysongelmat

Synnytysongelmista ei ole tehty kyselyä, joten tarkkoja lukuja ongelmien esiintyvyydestä ei ole. Perinnöllistä supistusheikkoutta (ns. primaari supistusheikkous) esiintyy mäyräkoirilla. Supistusheikkous ilmenee, koska kohdun supistumisen aiheuttavaa hormonia ei erity riittävästi ja johtaa siihen, että avautumisvaiheen jälkeen istukat lähtevät irtoamaan, mutta kohtu ei supistele, eivätkä pennut synny normaalisti. Supistusheikkous pahenee yleensä iän myötä; narttu saattaa synnyttää ensimmäisen pentueensa vielä normaalisti.

Suurten pentueiden ollessa kyseessä kohtu saattaa venyä liikaa, jolloin synnytys ei välttämättä etene lainkaan ponnistusvaiheeseen asti tai kohtu väsy synnytyksen edetessä ja kohdun supistumista joudutaan parantamaan lääkkeillä. Usein supistusheikkouden ollessa kyseessä päädytään kuitenkin keisarinleikkaukseen, erityisesti jos narttu ei onnistu synnyttämään yhtään pentua itse tai jos läikehoito ei auta.

Joskus synnytys ei käynnisty normaalisti. Tälle altistaa, jos sikiöitä on vain yksi tai jos osa sikiöistä on kuolleita. Isokokoisten pentujen synnyttäminen voi olla joskus haastavaa pienikokoisille nartuille, mutta useimmiten kasvattajan antama apu riittää ja sen vuoksi keisarinleikkaukseen päädytään harvoin. Pääsääntöisesti mäyräkoiranartut ovat hyviä synnyttäjiä vaikka pienikokoisia ovatkin.

Mikäli narttu joudutaan keisarinleikkaamaan primaarisen supistusheikkouden vuoksi, on se syytä karsia jalostuksesta. Muista syistä leikatun koiran (suuri pentu, virheasento, kohdun väsyminen suurissa pentueissa) voi astuttaa uudelleen.

Kennelliiton terveyskyselyssä 77 ilmoitti, että koiraa on yritetty käyttää jalostukseen. 10,4 % nartuista oli jouduttu keisarinleikkaamaan, koska synnytys ei muuten onnistunut.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Mäyräkoirilla on tyypillisesti hyvät emo-ominaisuudet, jalostustoimikunnan tiedossa ei ole ongelmatapauksia. Mikäli kuitenkin emo ei lähde hoitamaan pentujaan normaalisti tai käyttäytyy aggressiivisesti niitä kohtaan, on narttu syytä poistaa jalostuksesta.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuudesta ei ole tarkkoja lukuja, mutta joitakin tapauksia esiintyy vuosittain; sekä kuolleena syntyneitä pentuja sekä pikkupentuvaiheessa menehtyneitä. Useimmiten kyseessä on pennun kuihtuminen, eikä syytä aina selvitetä ruumiinavauksella. Tiedossa olevia tapauksia tarttuviin sairauksiin, kuten herpekseen, kuolleista pennuista ei ole viime ajoilta.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Napatyrät ja häntämutkat ovat yleisimpiä mäyräkoirilla esiintyviä synnynnäisiä vikoja. Myös huuli- ja kitalakihalkioita, maksahunttia sekä töpöhäntiä esiintyy harvakseltaan. Muita erittäin harvinaisia ovat

PDA eli avoin valtimotiehyt, anasarka eli vesipöhö, schistosoma reflexum eli vatsan aukile ja kyynärnivelen synnynäinen luksaatio.

Hammaspuutokset ovat periytyviä ja niitä esiintyy jonkin verran kaikissa mäyräkoiraroduissa. Välihampaista P1-puutokset ovat yleisimpiä, koska kahden P1:n puuttuminen sallitaan rotumääritelmässä. Myös poskihampaiden M3-puutoksia todennäköisesti on, mutta niitä ei vähäisen merkityksen takia rekisteröidä mihinkään. Muut hammaspuutokset ovat harvinaisia, koska ne yhden P2:n puuttumista lukuun ottamatta ovat näyttelyssä hylkääviä virheitä, ja siksi tällaisten koirien käyttö jalostuksessa on vähäistä. Ylä- ja alapurentaa esiintyy vähän. Kyseessä on näyttelyssä hylkäävä virhe, siksi jalostuskäyttö on vähäistä.

Kulmahampaiden asentovirheet (ahdas purenta) johtuvat yleensä kapeasta alaleuasta. Usein alamaitohampaiden asento on ahdas ja hampaat painuvat yläkeneen tai kitalakeen. Useimmiten purenta korjaantuu hampaiden vaihdon yhteydessä, vaikka leuka edelleen on kapea. Kuitenkin purentaan voi jäädä pysyvä vika. Asiaan tulisi kiinnittää jalostuksessa enemmän huomiota. Nykyaikana hampaiden oikaisuhoitot ovat mahdollisia. Niitä tulisi tehdä ainoastaan lääketieteellisin perustein eikä tällaista koira saa käyttää jalostukseen. Myös hampaiden normaaliin vaihtumiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota. On valitettavan yleistä, että mäyräkoirilta joudutaan poistamaan maitokulmahampaita, joiden juuret eivät lähde sulamaan normaalisti.

Häntämutkalla tarkoitetaan hännän nikamien epämuodostumaa. Hännässä voi olla yksi tai useampia mutkia. Nikamaepämuodostuma ei välttämättä näy ulospäin, jos esimerkiksi kaksi nikamaa on kasvanut yhteen. Kaikissa mäyräkoiraroduissa esiintyy jonkin verran häntämutkia. Häntämutkat periytyvät resessiivisesti. Kyseessä on näyttelyssä hylkäävä virhe, ja siksi näiden koirien käyttö jalostuksessa on vähäistä.

Jalostussuositus: Koira, jolla on häntämutka, ei suositella käytettävän jalostukseen. Yhdistelmää, jossa molempien koirien lähisuvussa esiintyy häntämutkia, ei suositella. Koira, jolla häntämutka on havaittavissa ennen rekisteröintiä, suositellaan rekisteröitävän EJ-rekisteriin (2023 alkaen: Jalostuskielto).

Napatyrä syntyy, kun koiran mahanpeitteet eivät sulkeudu napanuoran irrotessa synnytyksen jälkeen. Napatyrä voidaan korjata kirurgisesti, jos tyräportti eli aukko vatsanpeitteissä on niin kookas, että sen epäillään aiheuttavan koiralle haittaa. Esimerkiksi suolet voivat siirtyä suolenmentävästä aukosta tyräpussiin ja seurauksena voi olla hengenvaarallinen kuolio. Tämä on kuitenkin hyvin harvinaista. Joskus vatsanpeitteiden aukko sulkeutuu viiveellä; tällöin pieni määrä rasvaa voi jäädä vatsaontelon ulkopuolelle muodostaen pienen sormenpään kokoisen napatyrän. Tällainen tyrä on pelkkä kauneusvirhe. Vakavampia, leikkausta vaativia tyriä tavataan mäyräkoirilla harvoin.

Jalostussuositus: Koira, jolla on vakavampi vaikkakin korjattu napatyrä ei tule käyttää jalostukseen. Pieni napatyrä ei estä jalostuskäyttöä. Linjoja, joissa esiintyy napatyrää, ei suositella yhdistettävän. Pentu, jolla on kookas napatyrä, rekisteröidään suoraan EJ-rekisteriin (2023 alkaen: Jalostuskielto).

Kivespuutoksia esiintyy melko yleisesti kaikissa mäyräkoiraroduissa. Myös kivesten normaalia myöhäisempää laskeutumista tavataan ja siihen tulisi suhtautua varauksella; myöhäinen laskeutuminen voi olla merkki geneettisestä alttiudesta kivespuutokselle. Mikäli kivekset eivät laskeudu normaalisti vaan toinen tai molemmat jäävät nivuskanavaan tai vatsaonteloon, on niissä lisääntynyt kasvainriski. Sen vuoksi yleensä suositellaan kastratiota, tai ainakin piilokiveksen poistoa nuorella iällä. Jalostukseen käytettävällä uroksella on oltava pentujen rekisteröintiä varten eläinlääkärintodistus normaaleista kiveksistä, jos koiran kiveksiä ei ole tarkastettu näyttelyssä.

Laikullisen turkin aiheuttavaan geeniin liittyy monia näön ja kuulon vikoja, mikäli koira perii merle-geenin molemmilta vanhemmiltaan. Tämän vuoksi Kennelliitto ei rekisteröi kahden laikullisen koiran yhdistelmästä syntyneitä jälkeläisiä.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Kondrodystrofia aiheuttaa varhaista välilevyjen rappeutumista ja sen myötä lisääntyneen riskin välilevytyrään. Se voi myös tehdä eturaajoista liian käyrät.

Erittäin lyhyistä raajoista johtuva äärimmäisen vähäinen maavara voi vaikuttaa liikkeisiin ja heikentää koiran työskentelykykyä. Rotumääritelmän mukaan maavara on noin kolmasosa säkäkorkeudesta. Karvattomuus on aiemmin tarkoittanut lähinnä kaljuja korvia ja ohutta karvapeitettä kallon sivuilla. Nykyään karvattomuutta esiintyy myös rungossa, pahimmillaan iho kuultaa läpi kaulalta nivusiin saakka. Metsästyskoirarodulla turkin tehtävä on suojata ihoa kulumiselta ja pienemmiltä vaurioilta. Siksi on äärimmäisen tärkeää, ettei jalostukseen käytettäisi koiria, joilla on ohut tai jopa osittain puuttuva karvapeite.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Kasvainsairaudet ovat lyhytkarvaisten mäyräkoirien yleisin sairaudesta johtuva kuolinsyy. Ne lyhentävät keskimääräistä elinikää vanhuuteen kuolleisiin verrattuna lähes 3,5 vuotta. Toiseksi yleisin lopetussyy ovat sydänsairaudet ja niistä yleisimmin endokardioosi. Ne vievät hautaan keskimäärin 2 vuotta 10 kuukautta aiemmin, kuin vanhuuteen kuolleen koiran. Kolmanneksi yleisin lopetussyy, selkäsairaudet, taas lyhentävät odotettavissa olevan eliniän alle puoleen. Eli silloin kun kohdalle osuu vakava-asteinen välilevytyrä, eikä leikkaushoitoon päädytä, koira menetetään keskimäärin jo 6 vuoden ja 3 kuukauden iässä.

Näiden yleisimpien kuolinsyiden lisäksi merkittävin lyhytkarvaisten mäyräkoirien terveysongelma ovat erilaiset ihon ongelmat tai sairaudet. Myös kaihni leviämistä rotuun on syytä erityisesti tarkkailla ja riskisukujen yhdistämistä vältettävä.

Ongelmien mahdollisia syitä

Lähes kaikki yleisimmät sairaudet ovat polygeneettisesti periytyviä tai niiden periytymistapaa ei tunneta. Näin ollen niiden tunnistamiseksi ei ole mitään mittaria. Lisäksi ne ilmenevät suhteellisen myöhäisellä iällä, minkä vuoksi on erittäin tärkeää, että jalostukseen käytetyt koirat käyvät silmäpeilauksessa ja sydänkuuntelussa myös jalostusuransa jälkeen aina 8-10-vuotiaaksi asti. Kasvainsairauksien ehkäisyyn auttaa jonkun verran se, että Kennelliiton jalostustietokantaan merkitään kaikille koirille oikea kuolinsyy ja -aika, jotta riskisukujen yhdistämistä voisi välttää.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Ensimmäinen virallinen rotumääritelmä julkaistiin Saksassa 1889. Sen jälkeen rotumääritelmä säilyi pitkään lähes samanlaisena. FCI:n 1964 ja SKL:n 1978 hyväksymässä rotumääritelmässä, kuten sen edeltäjissäkään, ei puututtu tiukasti mäyräkoiran mittasuhteisiin. Rotumääritelmää tulkinneet mannereurooppalaiset ulkomuototuomarit katsoivat, että sopiva rungon korkeuden suhde rungon pituuteen on 1:2.

Koon suhteen rotumääritelmä on ollut tarkempi. Se määritteli normaalikokoisten mäyräkoirien painoksi 7–9 kg tyyppistä riippuen. Kääpiömäyräkoirien enimmäispainoksi säädettiin noin 4 kg.

1990-luvulla rotumääritelmää ja mäyräkoiran mittasuhteita muutettiin. FCI:n 2001 ja SKL:n 2002 hyväksymässä, rotumääritelmäversiossa säkäkorkeuden suhde pituuteen pieneni eli on nyt 1:1,7–1,8. Pienoismäyräkoirilta poistettiin ohjeellinen paino ja normaalikokoisille muunnoksille ilmoitettiin ainoastaan ohjeellinen enimmäispaino, noin 9 kg.

Hyväksyttäviä purentatyyppisiä ovat leikkaava purenta ja tasapurenta. Tasapurenta ei kuitenkaan ole toivottava vaan alentaa palkintosijaa. Hyväksytyjen värien luettelosta poistettiin keskiajalta peräisin olevia värejä kuten valkolaikullisuus ja värejä, joihin liittyy terveysongelmia kuten isabella-väri ja sininen. Marraskuussa 2019 FCI teki rotumääritelmään isoja uudistuksia koon suhteen. Normaalikokoisilta poistettiin enimmäispaino ja niidenkin koko määritellään nykyisin rinnan ympäröityn mukaan. Ensimmäistä kertaa mäyräkoirien rotumääritelmässä uroksille ja nartuille määriteltiin eri kokorajat. Kaniinimäyräkoiraurokset ovat nyt rinnan ympäröitynsä vähintään 27 cm ja enintään 32 cm, nartut vastaavasti vähintään 25 cm ja enintään 30 cm. Kääpiömäyräkoirauroksen rinnan ympäröitys on yli 32 cm ja maksimissaan 37 cm, nartun yli 30 cm ja enintään 35 cm. Normaalikokoisen mäyräkoirauroksen rinnan ympäröitys pitää olla yli 37 cm mutta enintään 47 cm ja nartun yli 35 cm ja korkeintaan 45 cm.

FCI:n 7.11.2019 hyväksymän rotumääritelmän mukainen, FCI:n ryhmä 4, n:o 148 Käännös SKL-FKK:n hyväksymä 20.2.2020 Alkuperämaa: Saksa

Käyttötarkoitus: Maan päällä ja alla työskentelevä metsästyskoira.

FCI:n luokitus: Ryhmä 4 mäyräkoirat
Käyttökoetulos vaaditaan.

Lyhyt historiaisuus: Mäyräkoira (Dackel, Teckel) tunnettiin jo keski-ajalla. Keskieurooppalaisista ajokoiraroduista jalostettiin edelleen koiria, jotka soveltuivat erityisesti metsästyksen maan alla. Näistä lyhytraajaisista koirista kehittyi mäyräkoira, joka tunnetaan yhtenä monipuolisimmista metsästyskoiraroduista. Mäyräkoira työskentelee erinomaisesti myös maan päällä haukkuen ajavana, karkottavana sekä haavoittunutta riistaa jäljestävänä koirana. Vuonna 1888 perustettu Deutscher Teckelklub e.V. on mäyräkoirien vanhin rotujärjestö.

Mäyräkoiria on jo vuosikymmenien ajan kasvatettu kolmena eri kokomuunnoksena (normaalikokoinen, kääpiö- ja kaniinimäyräkoira) sekä kolmena karvanlaatumuunnoksena (lyhyt-, karkea- ja pitkäkarvainen), eli muunnoksia on kaikkiaan yhdeksän.

Yleisvaikutelma: Matala, lyhytraajainen ja pitkänomainen, kuitenkin tiivisrakenteinen ja hyvin lihaksikas. Pään asento on ryhdikäs ja ylväs, ilme tarkkaavainen. Sukupuolileima on selvä. Rakenteensa vuoksi hyvin liikkuvainen ja ketterä sekä maan päällä että alla.

Tärkeitä mittasuhteita: Maavara on noin kolmasosa säkäkorkeudesta siten, että rungon pituus mitattuna rintalastan kärjestä istuinluun kärkeen on tasapainoisessa suhteessa säkäkorkeuteen eli noin 1: 1,7-1,8.

Käyttäytyminen / Luonne: Ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen. Intohimoinen, kestävä ja ketterä metsästyskoira, jolla on hyvä hajuaisti.

Pää: Ylhäältä katsottuna pitkänomainen, sivusta katsottuna kirsua kohti tasaisesti kapeneva, mutta ei suippo. Kulmakaaret ovat selvästi erottuvat. Nenärusto ja kuononkärki ovat pitkät ja kapeat.

Kallo: Melko tasainen, ei liian leveä, liittyy vähitellen hieman kaareutuvaan kuononselkään. Niskakyyhmy ei ole voimakkaasti erottuva.

Otsapenger: Vain hieman havaittava.

Kirsu: Hyvin avoimet sieraimet. Väri määräytyy karvapeitteen värin mukaan.

Kuono: Pitkä, riittävän leveä ja voimakas. Kita aukeaa hyvin ja suupieli ulottuu pystysuunnassa silmien kohdalle.

Huulet: Tiiviit ja hyvin alaleuan peittävät.

Leuat / hampaat: Ylä- ja alaleuka ovat voimakkaat. Säännöllinen ja tiiviisti sulkeutuva leikkaava purenta. Ihanteena on täysi hampaisto, 42 hammasta hammaskaavion mukaisesti. Kulmahampaat ovat voimakkaat ja säännöllisesti lomittain.

Silmät: Keskikokoiset, mantelinmuotoiset, kirkkaat ja kaukana toisistaan. Ilme on tarmokas ja kuitenkin ystävällinen, ei pistävä. Silmien väri on kaikilla värimuunnoksilla kirkas, tummanpunaruskeasta mustanruskeaan. Herasilmät, siniset tai hopeanharmaat silmät ovat laikullisilla koirilla sallitut, mutta eivät toivotut. Silmäluomet ovat hyvin pigmentoituneet.

Korvat: Riippuvat ja korkealle kiinnittyneet, eivät liian edessä. Kärjestään pyöristyneet ja pitkähhöt, ulottuvat huulten reunaan mutta eivät juuri pitemmälle. Korvat ovat liikkuvaiset ja etureunastaan tiiviisti poskenmyötäiset.

Kaula: Riittävän pitkä, lihaksikas ja kuiva. Niskalinja on hieman kaareva, ja kaulan asento luontevan ryhdikäs.

Runko

Ylälinja: Sulavalinjaisesti niskasta hieman viistoa lantiota kohti jatkuva.

Säkä: Korostunut.

Selkä: Jatkuu korkean sään takaa suorana tai hieman taaksepäin laskevana. Kiinteä ja lihaksikas.

Lanne: Vahva, leveä ja lihaksikas.

Lantio: Leveä ja riittävän pitkä, ei vaakasuora eikä liian viisto.

Rintakehä: Rintalasta on hyvin kehittynyt ja niin voimakkaasti eteen työntyvä, että sen kummallekin puolelle muodostuu pieni kuoppa. Rintakehä on edestä katsottuna soikea, ylhäältä ja sivulta katsottuna tilava, jotta sydämelle ja keuhkoille on hyvin tilaa. Kylkiluut ulottuvat kauas taakse. Kun lapaluu ja olkavarsi ovat oikean pituiset ja oikein kulmautuneet, eturaajat peittävät sivulta katsottuna rintakehän syvimmän kohdan. Ei selvää kaulanalusnahkaa.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva on hieman kohoava ja jatkuu sulavasti rintakehästä vatsaan.

Häntä: Asennoltaan sulavasti selkälinjan jatkeena hieman sen alapuolella, ei koskaan selkälinjan yläpuolella. Hännän viimeinen kolmannes saa olla hieman kaartuva.

Raajat

ETURAAJAT:

Yleisvaikutelma: Eturaajat ovat voimakaslihaksiset ja hyvin kulmautuneet. Edestä katsottuna ne ovat kuivat, suora-asentoiset ja hyväluustoiset. Kpäälät suuntautuvat suoraan eteenpäin. Eturaaja asettuu rintakehän syvimmälle kohdalle.

Lavat: Pitkät ja viistot lapaluut (noin 90°kulmassa olkavarteen) ovat tiiviisti rintakehän myötäiset. Hyvät lihakset.

Olkavarret: Lapaluun pituiset ja asennoltaan lähes suorassa kulmassa lapaluuhun nähden.

Vahvaluustoiset, lihaksikkaat ja tiiviisti kylkiluiden myötäiset, mutta silti vapaasti liikkuvat.

Kyynärpäät: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

Kyynärvarret: Lyhyet, kuitenkin niin pitkät, että koiran maavara on noin kolmannes säkäkorkeudesta. Kyynärvarsien tulee olla mahdollisimman suorat.

Ranteet: Hieman lähempänä toisiaan kuin olkanivelet.

Välikämmenet: Eivät saa sivulta katsottuna olla pystyt eivätkä selvästi eteenpäin taipuvat.

Etukäpälät: Varpaat ovat tiiviisti yhdessä ja selvästi kaareutuvat. Päkiät ovat voimakkaat, kestävä ja täyteläiset, kynnet lyhyet ja vahvat. Kynsien väri määräytyy karvapeitteen värin mukaan. Viidennellä varpaalla ei ole toiminnallista merkitystä.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat voimakaslihaksiset ja sopivassa suhteessa eturaajoihin. Polvet ja kintereet ovat voimakkaasti kulmautuneet. Takaraajat ovat yhdensuuntaiset, eivät ahtaat eivätkä leveäasentoiset.

Reidet: Sopivan pituiset ja voimakaslihaksiset.

Polvet: Leveät, vahvat ja voimakkaasti kulmautuneet.

Sääret: Lyhyet, lihaksikkaat ja lähes suorassa kulmassa reisiluuhun nähden.

Kintereet: Vahvat, kuivat ja jänteikkäät.

Väljalat: Suhteellisen lyhyet, sääreen nähden liikkuvat ja hieman eteenpäin suuntautuneet.

Takakäpälät: Neljä varvasta, jotka ovat tiiviisti yhdessä ja selvästi kaareutuneet. Koira seisoo tasapainoisesti voimakkailla päkiöillä.

Liikkeet: Maatavoittavat, vaivattomat ja tehokkaat. Eturaajan liike on pitkä ja matala, takaraajan voimakkaasti työntävä. Selkälinja myötäilee kevyesti liikkeitä. Hännän tulee olla selkälinjan luonnollisena jatkeena hieman alaviistossa. Raajojen liikkeet ovat yhdensuuntaiset.

Nahka: Tiiviisti rungonmyötäinen, hyvin pigmentoitunut. Väri määräytyy karvapeitteen värin mukaan.

Karvapeite

Lyhytkarvainen muunnos

Karva: Peitinkarva on lyhyttä, tiheää, kiiltävää, pinnanmyötäistä, tiivistä ja kovaa. Missään ei esiinny karvattomia kohtia. Häntä on kauttaaltaan hienolaatuisen, ei liian runsaan karvan peittämä. Hieman pitemmät jäykät karvat hännän alapuolella eivät ole virhe.

Väri:

- a) Yksiväriset: Punainen mustin päistärkarvoin tai ilman. Puhdas syvä väri on toivotuin. Rinnassa saa olla pieni valkoinen täplä (enintään 3 cm). Kirsu, kynnet ja päkiät ovat mustat; punertavanruskea väri ei ole toivottava.
- b) Kaksiväriset: Syvänmusta tai ruskea, kummassakin värissä mahdollisimman kirkkaat ja puhdasväriset punaruskeat tai kellanruskeat merkit (tan-merkit) silmien yläpuolella, kuonon sivuilla ja alahuulessa, korvan sisäreunassa, eturinnassa, raajojen sisä- ja takapuolella, käpälissä, peräaukon ympärillä jatkuen siitä hännän alapuolella 1/3–1/2 sen pituudesta. Kirsu, päkiät ja kynnet ovat mustilla koirilla mustat, ruskeilla koirilla ruskeat. Perusväriin sopivat merkit. Vain rinnassa saa olla pieni valkoinen täplä (enintään 3 cm). Liian laajat tai niukat tan-merkit ovat virheelliset.
- c) Laikulliset (merle): Pohjaväri on aina tumma (musta tai ruskea), poikkeuksena punalaikullinen (punainen tummin laikuin). Toivottuja ovat epäsäännölliset harmaat tai beigeit laikut (suuret alueet eivät ole toivottuja). Tumman tai vaalean värin ei kummankaan tule olla hallitseva. Kirsu, kynnet ja päkiät kuten yksi- tai kaksivärisillä.
- d) Juovikkaat (brindle): Pohjaväri on punainen tummin juovin. Kirsu, kynnet ja päkiät ovat mustat.

Kaikki muut kuin yllä luetellut värit ja värimerkit ovat hylkäävä virhe. Pigmentin puute on erittäin ei-toivottu ominaisuus.

Koko: Rinnanympäryys mitataan vähintään 15 kuukauden iässä sään korkeimmasta kohdasta rintakehän syvimpään kohtaan kevyesti kiristetyllä mittanauhalla.

Normaalikokoinen:

Uroksen rinnanympäryys yli 37 cm, enintään 47 cm.

Nartun rinnanympäryys yli 35 cm, enintään 45 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

- M3-hampaita ei arvostelussa oteta huomioon. Kahden P1-hampaan puuttuminen ei ole virhe. Yhden P2-hampaan puuttuminen on virhe, jos M3-hampaita lukuun ottamatta muita hampaita ei puutu. Poikkeama moitteettomasta leikkaavasta purennasta, kuten tasapurenta, on virhe.

VAKAVAT VIRHEET:

- Hento, korkearaajainen tai maata viistävä ruumiinrakenne
- Muut hammaspuutokset kuin kohdissa virheet tai hylkäävät virheet kuvatut
- Herasilmät muilla kuin laikullisilla koirilla
- Teräväkärkiset, voimakkaasti laskostuneet korvat
- Lapojen välissä riippuva runko
- Notko- tai köyryselkä
- Heikko lanneosa
- Voimakas takakorkeus (lantio korkeammalla kuin säkä)
- Riittämätön rintakehä
- Voimakkaasti kuroutuva vatsaviiva
- Niukasti kulmautuneet etu- tai takaraajat
- Kapeat, heikkolihaksiset takaraajat
- Pihtikinttuisuus tai länkisäärisyys
- Selvästi sisään- tai ulospäin kääntyvät kápälät
- Hajavarpaisuus
- Jäykkä, kömpelö tai vaappuva liikunta

VAKAVAT KARVAPEITTEEN VIRHEET

Lyhytkarvainen:

- Liian hienolaatuinen, ohut karvapeite; karvattomat kohdat korvissa (nahkakorvat) tai muualla
- Aivan liian karkea tai pitkä karva
- Harjamainen, tai osittain tai koko pituudeltaan karvaton häntä

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen
- Epätyyppillisuus
- Ala-, ylä- tai ristipurenta
- Virheellinen alakulmahampaiden asento
- Yhden tai useamman kulma- tai etuhampaan puuttuminen
- Muiden kuin kohdassa ”virheet” mainittujen väli- tai poskihampaiden puuttuminen
- Sisään painunut rintalasta
- Kaikki häntäviat
- Hyvin löysät lavat
- Eteenpäin taittavat ranteet
- Musta tai ruskea väri ilman tan-merkkejä; valkoinen väri tan-merkeillä tai ilman
- Muut kuin rotumääritelmän luettelemat värit.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Mäyräkoira kuuluu kondrodystrofisiin rotuihin. Kondrodystrofisilla koirilla on lyhyet raajat ja eturaajat tyyppillisesti kaareutuvat tai raajan alaosat kääntyvät ulospäin. Lyhyistä raajoista huolimatta mäyräkoiran rakenne on tasapainoinen ja se on raajoiltaan hyvin kulmautunut. Ulkomuotoarvostelussa raajojen suoruuteen kiinnitetään huomiota. Mäyräkoiran liikkeen tulee olla vaivattomat ja sen on ruumiinrakenteeltaan kyettävä pitkäkestoiseen työhön.

Rotumääritelmässä ei mainita kondrodystrofian aiheuttamien mittasuhteiden lisäksi mitään yksittäisiä ominaisuuksia, mitkä altistaisi rodun koirat hyvinvointiongelmille. Terveysten vakavasti liittyviä ulkomuodon liioittelun piirteitä ei rodussa tavata. Rotumääritelmän mukainen koira on tasapainoinen ja hyvin liikkuva. Rotumääritelmä määrittelee hylkääviksi virheiksi muun muassa selvästi epänormaalin rakenteen.

Rodun yleisiä ulkomuoto- ja rakenneongelmia

Rakenteen osalta suurin ongelma ovat lyhyet olkavarret ja pystyt lavat. Myös rintakehän ja rintalastan pituudessa on monesti toivomisen varaa. Joillakin koirilla on myös alaosastaan kapea rintakehä.

Eturinnoissa esiintyy puutteita. Takaosan ongelmia ovat korkeat kintereet ja lyhyet sääret. Raajoissa erityinen huolenaihe ovat paitsi löysät välikämmenet myös se, etteivät ne ole suorat edestä ja takaa katsottuna. Karvapeitteen ongelmia ovat ohuet karvapeitteet, jotka eivät peitä runkoa tiiviisti. Tämä ilmenee erityisesti rungon alla ja kaulassa.

Erityisesti huomioitavat asiat rodun ulkomuodossa

Raajojen suoruus ja olkavarren pituus. Rintakehän pituus. Karvapeitteen kattavuus.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Taulukko 43. Lyhytkarvaisten mäyräkoirien näyttelyaktiivisuus rekisteröintivuoden mukaan (lähde Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.20)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	114	130	116	145	150	156	105	119	106	121	103	134	116	98	17	1730
% rek.	44,7	46,3	45,1	49,2	42,0	46,0	37,1	38,1	42,1	42,8	42,9	44,8	37,7	28,0	4,4	38,5

Taulukko 44. Näyttelytulosten jakauma rekisteröintivuoden mukaan (lähde Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.20)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
käyneet	114	130	116	145	150	156	105	119	106	121	103	134	116	98	17	1730
C.I.B/C.I.E	3	9	1	2	6	5	2	4	2	5	2	0	0	0	0	41
FI MVA	7	5	7	9	10	12	10	15	12	9	9	8	6	0	0	119
CACIB	4	10	6	11	5	10	5	4	7	7	1	11	3	2	1	87
VACACIB	3	2	6	5	3	5	5	2	4	7	3	8	4	2	0	59
SERT	14	16	9	17	21	8	14	13	10	18	15	13	17	16	3	204
VASERT	10	11	6	14	10	8	8	4	4	7	9	8	4	12	0	115
SA	0	0	0	2	4	10	8	15	3	9	5	15	10	9	2	92
ERI	29	15	28	23	28	35	18	23	26	21	20	24	19	17	2	328
EH/1	27	38	39	38	37	39	26	28	23	24	24	32	34	27	8	444
H/2	13	19	12	21	18	18	7	9	11	12	14	11	15	13	0	193
T/3	2	3	0	2	4	4	2	1	2	1	1	2	3	0	0	27
HYL/0	2	2	2	1	3	1	0	1	2	0	0	2	1	0	0	17
EVA/-	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	4

Taulukkoon on kirjattu kunkin koiran paras kotimainen näyttelytulos. Näyttelysääntöjen useamman muutoksen vuoksi SA (sertifikaatin arvoinen) on välillä sisällytynyt ERI:in ja on nyttemmin myönnetty ja siten kirjattu erikseen.

Lyhytkarvaisten mäyräkoirien ulkomuodollinen taso on näyttelytulosten valossa melko hyvä, sillä hieman yli 60 % vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä, näyttelyissä käyneistä koirista on saanut vähintään laatumaininnan ERI. Vähintään EH:n saaneiden osuus on noin 86 %. Näyttelyaktiivisuus on laskenut hieman verrattuna edelliseen JTO-kauteen eli vuosina 2000–2014 rekisteröityihin koiriin, jolloin keskimäärin 41,2 % kävi näyttelyissä. Tämä selittyy voimakkaasti kasvaneilla rekisteröintimäärillä. Koirien ulkomuodollinen taso sen sijaan on parantunut hitusen.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Mäyräkoiraliiton oman, nimenomaan mäyräkoirille suunnitellun jalostustarkastuksen tarkoituksena on saada koirista selkeämpi, yhtenäisempi ja tarkempi arvio kuin näyttelyarvostelussa. Samalla pyritään löytämään uusia, hyviä jalostukseen sopivia koiria. Koiran omilla ominaisuuksilla ei ole mitään merkitystä jalostuksen kannalta, jos ne eivät ole periytyviä. Periytyminen voidaan arvioida vain esivanhempien ja jälkeläisten ominaisuuksien perusteella. Jalostustarkastuksen suorittavat ulkomuototuomari ja jalostustoimikunnan edustaja. Koira mitataan ja punnitaan. Mitattavia kohteita on seitsemän, joiden perusteella mittasuhteet määritellään. Rakenne arvostellaan seisottamalla koira pöydällä ja liikuttamalla sitä maassa. Myös koiran käyttäytyminen arvostellaan. Loppulausunnossa koira, jossa todetaan vain vähäisiä puutteita, saa arvosanan "hyväksytty" ja koira on jalostukseen suositeltavissa. Koira, jossa todetaan useita puutteita, jotka eivät kuitenkaan ole kovin merkityksellisiä, saa arvosanan "hyväksytty varauksin", jolloin jalostuskäytössä puutteiden hallinnassa pitämiseen on kiinnitettävä huomiota. Koira, jossa on merkittäviä mutta ei vakavia puutteita saa arvosanan "ei suositella jalostukseen". Koira, jossa on yksikin vakava puute, saa arvosanan "hylätty" eikä sitä tule käyttää jalostukseen.

Taulukko 45. Tarkastetut lyhytkarvaiset mäyräkoirat rekisteröintivuoden mukaan ja osuus rekisteröinneistä (lähde Kennelliiton jalostustietokanta 30.4.20)

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht.
rek.	255	281	257	295	357	339	283	312	252	283	240	299	308	350	387	4498
tark.	11	13	6	13	16	17	8	13	12	8	9	10	7	0	0	143
% rek.	4,3	4,6	2,3	4,4	4,5	5,0	2,8	4,2	4,8	2,8	3,8	3,3	2,3	0,0	0,0	3,2

Koirat ovat valikoituneet jalostustarkastuksiin satunnaisesti eikä yksittäisten koirien jalostuksellista merkitystä ole päästy arvioimaan jälkeläisten perusteella. Määrät vaihtelevat vuosittain voimakkaasti, mutta tietynlaista kiinnostuksen hiipumista jalostustarkastuksia kohtaan on havaittavissa, sillä vuosina 2000–2004 vuosittain tarkastettiin enimmillään 24 koira, mikä silloisilla pentumäärillä teki yli 15 % rekisteröinneistä. Jalostustarkastusten parasta antia ovat olleet koirien koossa ja mittasuhteissa tapahtuneiden muutoksien havainnointi.

Taulukko 46. Tarkastettujen koirien painojen (kg) ja rinnanympäryksen (ry) keskiarvot, urokset

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht./ka.
tark.	6	3	1	5	7	10	6	6	4	5	3	5	1	0	0	62
kg	10,5	9,9	12,2	10,6	10,5	10,6	11,3	10,1	10,1	10,5	11,0	10,8	8,9	0,0	0,0	10,5
ry	45,3	43,5	48,0	44,4	44,1	43,6	44,7	42,7	42,8	43,6	43,2	44,3	42,0	0,0	0,0	43,9

Taulukko 47. Tarkastettujen koirien painojen (kg) ja rinnanypäryksen (ry) keskiarvot, nartut

vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	yht./ka.
tark.	5	10	5	8	9	7	2	7	8	3	6	5	6	0	0	81
kg	8,4	9,0	8,8	8,8	9,0	8,8	8,4	8,4	8,8	7,7	8,2	8,8	8,9	0,0	0,0	8,7
ry	41,2	41,4	40,8	41,7	40,5	40,4	40,5	40,3	41,1	39,0	40,3	41,2	41,1	0,0	0,0	40,8

Taulukko 48. Tarkastettujen lyhytkarvaisten mäyräkoirien saamat loppulausunnot

Hyväksytty	104
Hyväksytty varauksin	33
Ei suositella jalostukseen	2
Hylätty ulkomuodon osalta	2
Hylätty luonteen osalta	0
Epävirallinen	2

Epäviralliset tarkastustulokset ovat olleet liian nuoria eli alle 15 kk vanhoja.

Jalostustarkastuksia on järjestetty vuodesta 1994. Vuosina 2010–2013 voimassa olleeseen JTO:aan oli laskettu urosten ja narttujen painojen ja rinnanypärysten keskiarvoja (alla oleva taulukko).

Taulukkoon on lisätty uutena sarakkeena vuosina 2017–2021 voimassa olleen JTO:n aineiston viimeisimpien vuosien keskiarvo. Siihen vertaamalla voidaan todeta koirien koon kasvun pysähtyneen. Keskimääräinen rinnanypäryys on jopa pienentynyt. Tarkastettujen koirien määrä on kuitenkin sen verran vähäinen, ettei pidemmälle meneviä johtopäätöksiä voida tehdä. Tulevalla JTO-kaudella onkin entistä pontevammin rohkaistava viemään koiria jalostustarkastuksiin, jotta tietoa koon kehityksestä saadaan kartutettua. Etenkin nyt kun kaikkien kokomuunnosten rinnanypärykselle on selvät ylä- ja alarajat.

Taulukko 49. Vuosina 1988–2014 jalostustarkastettujen lyhytkarvaisten normaalikokoisten keskiarvomittoja

Keskiarvomitat	Tarkastettujen rekisteröintivuosi				
	1988-92	1993-97	1998-02	2002-07	2008-14
kg&cm					
tarkastettu yht.	22	78	63	57	80
uroksia	9	40	32	24	43
narttuja	13	38	31	33	37
paino urokset	9,9	9,8	10,0	10,5	10,5
paino nartut	8,9	8,8	8,7	8,7	8,7
ry urokset	43,2	42,5	42,7	44,6	43,7
ry nartut	40,3	40,3	40,4	41,2	40,7

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Keskeisin ulkomuotoseikka mäyräkoiran käyttötarkoituksen kannalta ovat oikein kulmautuneet, edestä ja takaa katsottuna suorat raajat ja vahvat kypälät. Rotumääritelmän mukaisen maavaran kanssa ne mahdollistavat metsästyksen maan päällä ja alla. Rintakehän oikea muoto ja tilavuus antavat keuhkoille suurimman mahdollisen kapasiteetin tuntien yhtämittaiseen työskentelyyn. Mäyräkoiran tulee olla ketterä liikkeissään.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Erityistä huomiota kaipaavat karvapeitteen kattavuus sekä raajojen suoruus edestä ja takaa katsottuna. Molemmat vaikuttavat myös suoraan koiran käyttöön metsästyksessä, sillä puutteellinen karvapeite ei suojaa koiraa, ja voimakkaasti sisä- tai ulkokierteiset raajat vaikeuttavat liikkumista ja aiheuttavat pahimmillaan koiralle nivelten kulumista ja lihasjumeja ja sitä kautta kipua. Ne voivat myös kieliä vakavammista raajojen kehityshäiriöistä. Puutteellinen eturinta, pysty lapa, lyhyt olkavarsi, löysät välikämmenet ja lyhyt rintakehä ovat myös yleisiä.

Ongelmien mahdollisia syitä

Jalostuksessa on ollut pääpaino aivan oikein rotumääritelmän mukaisesti käyttöominaisuuksissa. Rotumääritelmän mukainen ulkomuoto pitäisi osata nähdä käyttöominaisuutena, sillä se on tarkoitettu mahdollistamaan koiran toimiminen ideaalilla tavalla alkuperäisessä työssään.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa 1.1.2023–31.12.2024.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Suomen Mäyräkoiraliitto teki ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelmansa vuonna 1984. Tämä tavoiteohjelma vahvistettiin Kennelliitossa 1.12.1986.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukossa 50 on vuosina 2010–2019 syntyneet urokset, joille on syntynyt vähintään 20 jälkeläistä.. Uroksen tiedoissa on silmä- ja muut terveystulokset (selkäkuvaustuloksista on otettu mukaan vain K-luku), mahdollinen luonnetestitulokset sekä näyttely- ja koetuloksista ne, jotka eivät titteleistä ilmene. Tuontikoirat on merkitty oranssilla korostusvärillä ja puhtaasti ajavalinjaiset vihreällä.

Urosten omat näytöt käyttökokeissa ovat suurimmaksi osaksi erinomaiset. Tässäkin listauksessa tosin näkyy se suuntaus, että yhä enemmän teetetään pentuja vanhemmilla, joilla ei ole lainkaan koetuloksia, sillä kahdeksalla uroksella ei niitä ole. Tämä on kaksinkertainen määrä edelliseen jalostuksen tavoiteohjelmaan verrattuna, jossa tarkasteltiin vuosina 2005–2014 syntyneitä uroksia. Kahdella on tulos vain MEJÄ:stä, muut on palkittu erinomaisesti luola-, luolametsästys- ja ajokokeissa, jotka ovat ne lyhytkarvaisten mäyräkoirien rodunomaisimmat ja tärkeimmät koemuodot. Kaikki on palkittu näyttelyissä, 21:llä on vähintään laatupalkinto ERI. Luonnetestattuja on vain 4.

Selkästatus on suurella osalla kysymysmerkki, sillä vain viisi urosta on selkävattu. Distichiasiksen lisääntyminen rodussa näkyy myös käytetyimmissä uroksissa, sillä viidellä niistä on todettu kyseinen silmänsairaus. Yhdellä on lisäksi ektooppinen cilia ja yhdellä muulla koiralla multifokaali RD. Kuuden uroksen sydän on kuunneltu, yhdeltäkään ei ole löydetty sivuääntä.

Suurimmalla osalla uroksista on jälkeläisnäyttöä ulkomuodosta, vain kolmen uroksen jälkeläisistä kaksi tai vähemmän on saanut näyttelytuloksen. Sen sijaan koetuloksen on saanut harvempi, 11 uroksella on kaksi tai vähemmän koetuloksen saanutta jälkeläistä. Selkävattuja ei järin paljon ole, viidellä

uroksella on 3 tai 4 kuvattua jälkeläistä. Luonnetestatut ovat harvassa, kahdella uroksella on kolme luonnetestattua pentua.

Urosten jälkeläisissä näkyy prosentuaalisesti suuriakin osuuksia sairaita koiria, mutta suurimmaksi osaksi ne ovat saaneet diagnoosikseen ylimääräiset ripset, distichiasis tai ektooppinen cilia. Joukossa on kuitenkin yksi PRA- ja yksi kaihisairas koira sekä yksi, jolla on keratiitti. Muidenkin silmäsairauksien yleistymisen näkyy tässä tilastossa. Joukossa on useita erilaisia, joskin vähämerkityksisiä silmäsairauksia, onneksi vielä yksittäistapauksina. Selkävattujen osuus on valitettavan pieni, kahden uroksen jälkeläisistä on selkävattu 18 % (*Jokahaun Nipsu* ja *Kurakorven Simo*). Yhden uroksen jälkeläisistä ei ole mitään terveys-, luonne-, koe- tai näyttelytuloksia.

Taulukko 50. Käytetyimpien jalostusurosten taso (Kennelliiton Jalostustietokanta 29.4.2020)

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut				Silmät			
			Pentue et	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	FIKVA-L FI KVA-M VILPERI silmät ok, LTE+131, MEJÄ VOI1, näyttely: EH	2015	8	47	7	37	10	0	21%	0%
2	POHJ KVA-A FI KVA-A SE KVA-A NO KVA-A SMEN'S LEEVI distichiasis, selkä K4, polvet 0/0, LTE +192, näyttely: ERI	2012	7	43	0	128	18	6	42%	33%
3	FARAWAY CRYSTAL AMAZING MISTER silmät ok, näyttely: CAQB	2017	5	39	24	0	1	0	3%	0%
4	C.I.B FI MVA SE MVA EE MVA LV MVA LT MVA RU MVA BALT MVA PL MVA RIGAW-15ATV-19HeW-19ADRENALIN SSTRAUIMES CHOCOLATE silmät ok, MEJÄ AVO1	2013	9	39	0	18	7	1	18%	14%
5	C.I.E LV MVA HeW-11 HeJV-11 V-11 JV-11 EEV-12 V-12 EEV-13 HeW-13 SEV-13 EEV-14 V-16 V-17 HeW-17 BENELUXV-18 WUTVW-18 HeVW-18 VV-18 HeVW-19 UNITA'S THE KING silmät ok, sydän ok	2010	8	34	0	63	13	1	38%	8%
6	FIKVA-A FI KVA-LARKKE silmät ok, näyttely: ERI	2010	6	33	0	28	5	0	15%	0%
7	FI MVA FI KVA-M THILIA THALIAN URAURFOX silmät ok, LUTB	2012	6	31	0	78	9	1	29%	11%
8	KINCHVILLE DON PERIGNON silmät ok, näyttely: EH	2012	4	30	0	123	11	5	37%	45%
9	FIKVA-L FI MVA FI KVA-V SE MVA EE MVA LV MVA JV-15 PMJV-15 CAMPINO VON DER RAMBRÜCKER MÜHLE distichiasis, selkä K0, MEJÄ VOI1	2014	5	30	0	9	6	1	20%	17%
10	AAVANMEREN LUOTSI silmät ok, näyttely: VARA-SERT	2014	6	30	12	13	6	1	20%	17%
11	POHJ KVA-A FI KVA-A DK KVA-A SE KVA-A FINN silmät ok, näyttely: EH	2014	7	29	6	49	8	0	28%	0%
12	C.I.B C.I.E POHJ MVA FI KVA-L FI MVA FI JVA SE MVA NO MVA EE MVA LV MVA RU MVA VÄNKÄRIN PELIMIÄS distichiasis, selkä K1, polvet 0/0, sydän ok, LTE +189, VERI2	2011	7	27	0	18	4	0	15%	0%
13	FIKVA-A JOKAHAUN NESTORI silmät ok, näyttely: H	2013	6	27	6	0	2	0	7%	0%
14	FIKVA-A SIKKOMAAN BJÖRN distichiasis, näyttely: ERI	2013	6	26	3	24	3	0	12%	0%
15	C.I.B C.I.E POHJ MVA FI KVA-L FI MVA DK MVA SE MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA HIHUNDIN KALERVO silmät ok, polvet 0/0	2010	4	25	0	0	1	0	4%	0%
16	ZARON INFERNO distichiasis, ektoppinen cilia, sydän ok, näyttely: CACIB	2014	5	24	0	22	7	0	29%	0%
17	FIKVA-L HAKIAVAN KULAKKI silmät ok, selkä K1, LTE +174, näyttely: ERI	2010	5	23	0	34	4	0	17%	0%
18	BY JMVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JMVA HeJV-13 JV-13 TAXGEMENA BACK IN BLACK silmät ok, sydän ok, näyttely: CACIB	2012	4	23	0	0	5	0	22%	0%
19	C.I.B FI KVA-L FI MVA SE MVA EE MVA HAKIAVAN ULAANI silmät ok, LUME1, MEJÄ AVO1	2015	5	23	0	0	2	0	9%	0%
20	KURAKORVEN SIMO silmät ok, LUTC, näyttely: ERI	2010	4	22	0	6	5	2	23%	40%
21	FIKVA-A FI KVA-L JOKAHAUN NIPUSU silmät ok, näyttely: ERI	2013	5	22	5	3	4	2	18%	50%
22	KESKI-MAAN ELESSAR silmät ok, näyttely: SERT	2012	3	22	0	0	1	0	5%	0%
23	EE MVA LV MVA BY MVA BY JMVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JMVA LV JV-11 LT JV-11 ILGYBE ARISTOTELES silmät ok, sydän ok, näyttely: VARA-CACIB	2010	3	21	0	12	1	0	5%	0%
24	FI MVA ZARON INSPIRATION MRD, selkä K1, sydän ok, LUTB	2014	4	21	0	0	0	0	0%	0%
25	FI MVA EE MVA LV MVA EEJV-15 NIMROD-ANNE PICHTEN silmät ok, MEJÄ AVO1	2013	4	20	0	11	3	0	15%	0%
26	FIKVA-L BOIDIS RUSSIAN CASANOVA silmät ok, näyttely: ERI	2012	5	20	0	17	5	1	25%	20%

Taulukko 51. Käytetyimpien jalostusnarttujen taso (Kennelliiton Jalostustietokanta 29.4.2020)

#	Narttu	Synt. vuosi	Pennut	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Silmät			Sairas %
							Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	
1	FI MVA ZARON FANNY MISS	2011	4	33	0	80	11	4	33%	36%
	silmit ok, MEJÄ AVO1		selkävattu: 1, LTE: 0, koetulos: 4 (12%), näyttelytulos: 14 (42%)							
2	FI MVA HeW-16 ZARON GINGER BELLE	2013	5	25	7	22	5	0	20%	0%
	distichiasis, MEJÄ AVO1		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 0, näyttelytulos: 9 (36%)							
3	FI KVA-A LYCKOBERGETS FLINK EMMMA	2011	3	24	0	71	9	4	38%	44%
	silmit ok, näyttely: SA		selkävattu: 1, LTE: 0, koetulos: 9 (36%), näyttelytulos: 20 (83%)							
4	CAROSAN LADY LAYLA	2011	3	22	0	5	5	0	23%	0%
	distichiasis, selkä K0, näyttely: CACIB		selkävattu: 1, LTE: 0, koetulos: 1 (5%), näyttelytulos: 5 (23%)							
5	QENESAR ADALMIINA	2012	3	22	0	10	2	0	9%	0%
	distichiasis, LUTB, MEJÄ AVO1, näyttely: CACIB		selkävattu: 1, LTE: 2, koetulos: 3 (14%), näyttelytulos: 5 (23%)							
6	C.I.B FI KVA-J FI KVA-L FI MVA FI JVA SE MVA KESKI-MAAN DRUDA	2012	4	21	0	12	4	2	19%	50%
	silmit ok, selkä K1, LTE+172, MÄAJ-3		selkävattu: 4, LTE: 3, koetulos: 6 (29%), näyttelytulos: 13 (62%)							
7	ZARON GINGER ROSE	2013	3	20	0	24	6	0	30%	0%
	silmit ok, LUTD, näyttely: EH		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 0, näyttelytulos: 11 (55%)							
8	UNITA'S CROWN JEWEL	2011	3	18	0	12	3	0	17%	0%
	silmit ok, näyttely: CACIB		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 1 (6%), näyttelytulos: 6 (33%)							
9	SATURANNAN NOSTALGIA	2011	4	17	0	10	1	0	6%	0%
	silmit ok, selkä K8, näyttely: ERI		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 1 (6%), näyttelytulos: 1 (6%)							
10	FI KVA-L FI MVA YULPES SISSI	2011	4	17	0	17	2	0	12%	0%
	silmit ok, MEJÄ VOI2, MÄAJ-1		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 8 (47%), näyttelytulos: 8 (47%)							
11	EE JMVA TECKELSVIKA	2014	3	17	7	11	4	0	24%	0%
	silmit ok, näyttely: SERT		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 1 (6%), näyttelytulos: 3 (18%)							
12	FI KVA-L FI MVA FI KVA-M EE MVA HAUENKUONON IN ICTU OCULI	2013	4	17	0	13	3	0	18%	0%
	silmit ok, selkä K5, LTE+127		selkävattu: 5, LTE: 3, koetulos: 4 (24%), näyttelytulos: 13 (76%)							
13	MÄNTYTASSUN SENNI	2013	2	17	0	6	2	1	12%	50%
	distichiasis, MÄAJ-2, näyttely: ERI		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 2 (12%), näyttelytulos: 2 (12%)							
14	UNITA'S GOLDEN TOUCH	2012	2	16	0	56	5	1	31%	20%
	silmit ok, näyttely: SERT		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 3 (19%), näyttelytulos: 6 (38%)							
15	FI MVA SANETTE'S MIDNIGHT SKY	2012	2	16	0	12	3	0	19%	0%
	distichiasis, LUTC		selkävattu: 3, LTE: 1, koetulos: 1 (6%), näyttelytulos: 5 (31%)							
16	FI KVA-L NINDIGON EXTREME ARCEUS	2016	2	16	0	0	1	0	6%	0%
	silmit ok, sydän ok, näyttely: VARA-SERT		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 0, näyttelytulos: 2 (13%)							
17	FI KVA-L FI MVA SE MVA QENESAR ARIEL	2012	3	15	6	0	6	0	40%	0%
	distichiasis, selkä K0, polvet 0/0, sydän ok, LTE+236, MEJÄ AVO2		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 1 (7%), näyttelytulos: 7 (47%)							
18	NASEVAN MINNI	2013	3	15	6	22	3	1	20%	33%
	silmit ok, MEJÄ AVO1, MÄAJ-1, näyttely: SA		selkävattu: 1, LTE: 0, koetulos: 2 (13%), näyttelytulos: 2 (13%)							
19	POHU KVA-A FI KVA-A SE KVA-A NO KVA-A TROLLKRAFT'S GABRIELA	2014	3	15	3	0	1	0	7%	0%
	distichiasis, LTE+123, MEJÄ AVO1, näyttely: ERI		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 0, näyttelytulos: 1 (7%)							
20	SIPERIN MURU	2013	2	15	0	0	3	0	20%	0%
	silmit ok, näyttely: EH		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 0, näyttelytulos: 1 (7%)							
21	C.I.E EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA LU JMVA RU JMVA RO MVA RO GR MVA BY JMVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA RO JMVA BALT JMVA LTJV-12 TLNW-12 TLNJW-12 EEJV-12 BUJV-12 TLNW-15 BALTV-15 SNOOPY FACE FOR SECRET LOVE	2011	3	15	0	14	4	0	27%	0%
	silmit ok, sydän ok		selkävattu: 0, LTE: 1, koetulos: 1 (7%), näyttelytulos: 9 (60%)							
22	FI KVA-J FI KVA-L FI MVA SE MVA FI JVA SE JVA KESKI-MAAN YAVANNA	2011	3	14	6	5	2	1	14%	50%
	silmit ok, selkä K1, MÄAJ-1		selkävattu: 1, LTE: 1, koetulos: 2 (14%), näyttelytulos: 3 (21%)							
23	FI KVA-L FI MVA V-11 EEJV-11 BADAMTAM'S PIRTUSNAPSI	2010	3	14	0	15	3	1	21%	33%
	distichiasis		selkävattu: 2, LTE: 1, koetulos: 4 (29%), näyttelytulos: 7 (50%)							
24	FI MVA EE MVA SANETTE'S CROWN PRINCESS	2011	2	14	0	12	1	0	7%	0%
	silmit ok, MEJÄ VOI3		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 3 (21%), näyttelytulos: 4 (29%)							
25	NASEVAN ASTRARIA	2016	2	14	7	0	0	0	0%	0%
	silmit ok		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 0, näyttelytulos: 1 (7%)							
26	FI MVA SE MVA BMFRIDAY SIRADACHS	2014	3	14	2	0	1	1	7%	100%
	silmit ok, selkä K0, MÄAJ-1		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 3 (21%), näyttelytulos: 5 (36%)							
27	FI KVA-L FI JVA SE JVA HeJW-15RAIKA RAKAS VOM NORD WIND	2014	2	14	7	0	1	1	7%	100%
	silmit ok, polvet 0/0, sydän ok, VAHI1, näyttely: VARA-CACIB		selkävattu: 0, LTE: 0, koetulos: 2 (14%), näyttelytulos: 5 (36%)							

Taulukossa 51 on vuosina 2010–2019 syntyneet nartut, joille on syntynyt vähintään 14 jälkeläistä. Nartun tiedoissa on silmä- ja muut terveystulokset (selkävauvauksista on otettu mukaan vain K-luku), mahdollinen luonnetestitulokset sekä näyttely- ja koetuloksista ne, jotka eivät titteleistä ilmene. Tuontikoirat on merkitty oranssilla korostusvärillä ja puhtaasti ajalinjaiset vihreällä. Huomionarvoista on, että *Badamtam's Pirtusnapsin* jälkeläisistä puolet (7) on pitkäkarvaisia.

Narttujen omat käyttönäytöt ovat heikkomat kuin urosten ja listalla näkyy sama suuntaus, että pentuja teetetään yhä enemmän koirilla, joilla ei ole mitään käyttötuloksia. Kahdeksalla nartulla ei ole lainkaan

käyttötulosta ja kolmella on vain jäljeltä. Yksi nartuista ei ole käynyt näyttelyssä, 24:llä on vähintään laatupalkinto ERI. Luonnetestattuja on neljä.

Myös narttujen selkästatus on pääosin hämärän peitossa, seitsemän on selkäkuvattu. Määrä on kuitenkin lähes kaksi kertaa niin paljon kuin vuosina 2005–2014 syntyneistä. Nartuilla esiintyy enemmän distichiasista (8), mutta vakavia silmäsairauksia ei ole. Neljän nartun sydän on kuunneltu, yhdeltäkään ei ole löydetty sivuääntä.

Narttujenkin jälkeläisillä muutamat todetut silmäsairastapaukset ovat lähinnä distichiasista, yhdellä on PRA. mRD- ja PPM-tapauksia löytyy kaksi kumpaakin. Selkäkuvattuja on selvästi enemmän kuin vuosina 2005–2014 syntyneiden jälkeläisissä, joita tarkasteltiin vuosina 2017–2021 voimassa olleessa JTO:ssa. Eniten on kuvattu *Hauenkuonon In Ictu Oculin* pentuja (29 %).

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Osa vuosina 2017–2022 voimassa olleessa JTO:ssa esitetyistä tavoitteista on konkreettisia ja mitattavia, mutta osa ei, etenkin terveyteen liittyvät. Lisäksi toimenpiteet niiden saavuttamiseksi olivat lähinnä mallia ”seurataan”, ”kannustetaan”. Tietoa jakamalla rotujärjestö voi yrittää vaikuttaa harrastajiin ja kasvattajiin, jotka viime kädessä tekevät päätökset rodun tulevaisuudesta.

Terveyden osalta tavoitteiksi oli kirjattu seuraavaa: ”*Jalostukseen käytetään ainoastaan kliinisesti terveitä koiria. Välilevytyrjän esiintyvyyttä pyritään edelleen pienentämään eivätkä vakavat silmäsairaudet yleisty. Myös sydän- ja kasvainsairauksiin kiinnitetään enemmän huomiota. Välilevytyrään sairastuneet yksilöt vedetään välittömästi jalostuksesta, ja niiden jälkeläisiin suhtaudutaan jalostuskäytössä varauksin. Allergisia mäyräkoiria ei käytetä jalostukseen.*

Sydänsairauksien, erityisesti sydämen läppävuodon suhteen on lisättävä tuntuvasti ihmisten tietoisuutta tästä ongelmasta. Myös kasvainten merkitys ja niiden esiintyminen rodussa on tiedostettava paremmin. Ylimääräisiä silmäripsiä esiintyy runsaasti ja niiden merkitys jalostuksen suunnittelussa on syytä huomioida. Muut sairaudet ovat jääneet liiaksi selkäkysymyksen varjoon ja siksi onkin syytä korostaa, että yksi tärkeimmistä jalostusvalintakriteereistä tulisi olla pitkäikäisyys.”

Näistä ainoa mitattava asia ovat silmäsairaudet, joiden osalta voi todeta, että PRA-tapauksia on edellistä tarkastelujaksoa enemmän, samoin kataraktaa. Erilaiset ylimääräiset ripset (distichiasis, ektooppinen cilia) ovat vähentyneet. Välilevytyrjästä on saatu uutta tutkimustietoa ja siitä on tiedotettu Mäyräkoiramme-lehdessä. Lisäksi selkokuvaamiseen on kannustettu Mäyräkoiraliiton sekä monien paikalliskerhojen maksamalla kuvaustuella. Allergioista, sydänsairauksista ja vanhuudesta kirjoitettu Mäyräkoiramme-lehdessä.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Rodun jalostuspohja laajenee: isät/emät -suhdeluku kasvaa 0,65 > 0,75. Keskimääräinen sukusiitosprosentti jatkaa laskuaan tai ei ainakaan nouse.	Tiedotus perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä sekä keinoista sen ylläpitoon. Verkkosivuilla uroslista, jossa kaikki PEVISA-ohjelman ja uroslistan ehdot täyttävät,	Isät/emät -suhde 0,74. Keskimääräinen sukusiitosprosentti on laskenut edelleen. Vuosien 2015–2019 keskiarvo on 1,39 %.

<p>Yksittäisen koiran jälkeläisten osuus pysyy alle 5 % neljän vuoden rekisteröinneistä ensimmäisen polven jälkeläisillä mitattuna ja alle 10 % toisen polven jälkeläisillä mitattuna.</p>	<p>vähintään 2-vuotiaat urokset. Pentuvälitykseen ei oteta yhdistelmiä, joiden sukusiitosaste ylittää 6,25 % eikä kolmatta samaa yhdistelmää eikä ylikäytettyjen urosten pentuja.</p>	<p>Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyistä uroksista 2 on ollut ylikäytettyjä ensimmäisen polven jälkeläismäärillä ja näistä toinen myös toisen polven jälkeläistuotolla.</p>
<p>Luonnetestattujen osuus kasvaa 3 % -> 6 %. Jokainen jalostuskoira testataan. Jalostuksen ulkopuolelle jätetään koirat, jotka ovat saaneet luonnetestissä miinusarvosanan toimintakyvystä, terävyydestä, hermorakenteesta, temperamentista, kovuudesta, luoksepäästävyydestä tai laukauspelottomuudesta.</p>	<p>Tiedotettu luonteen tärkeydestä jalostuksessa, kannustettu testauttamiseen ja kuvauttamiseen. Laadittu rodulle luonnetestin ihanneprofiili.</p> <p>Suositus, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-luonnekuvataan. Useat paikalliskerhot järjestäneet vuosittain luonnetestejä.</p>	<p>Vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä testattu 3,5 %. Jalostukseen käytetyistä koirista luonnetestattu 12,7 %. Jalostukseen käytetyistä koirista 12 on saanut miinusarvosanan toimintakyvystä, 10 on saanut kovuudesta, yksi terävyydestä, yksi on todettu laukausalttiiksi ja yhden uusintatesti on keskeytetty.</p>
<p>Pentujen vanhemmista vähintään toisella on käyttökoetus.</p> <p>15 % koirista osallistuu LUT- tai LUME-kokeeseen. 10 % koirista starttaa MÄAJkokeessa.</p>	<p>Perusteltu rodunomaisuuden tärkeyttä metsästyskoirarodulle eri julkaisuissa. Julkaistaan Erikoiskantakirjaa. Jaetaan käyttöjalostuspalkintoja sekä käyttömääräkoiran urapalkintoja. Pentuvälitykseen pääsevät ilmaiseksi pentueet, joissa molemmilla vanhemmilla on käyttökoetus. Tuetaan jäsenyhdistyksiä koe- ja harjoitustoiminnan järjestämisessä toimintapalkkioiden avulla.</p>	<p>Tavoitteita ei ole saavutettu. Pentueet, joiden kummallakaan vanhemmalla ei ole käyttökoetuloa, ovat lisääntyneet 8 % -> 26 % vuodesta 2005 vuoteen 2019. LUT-kokeisiin osallistuneiden osuus rekisteröinneistä on laskenut 14 % -> 7 % vuodesta 2005 vuoteen 2017.</p> <p>MÄAJ-kokeisiin osallistuneiden osuus rekisteröinneistä on noussut 7 % -> 8 % vuodesta 2005 vuoteen 2017.</p>
<p>Selkäkuvattujen osuus nousee 4,9 % -> 10 % rekisteröidyistä.</p> <p>Pentueen vanhemmista vähintään toisella, mieluiten molemmilla olisi hyvä olla selkokuvaustulos.</p> <p>Vakavat silmäsairaudet eivät yleisty.</p>	<p>Tiedotus välilevytyrän yleisyydestä ja sen vähentämisestä jalostuksen keinoin. Kuvauttamiseen kannustaminen. Pentuvälitykseen pääsevät ilmaiseksi pentueet, joiden molemmat vanhemmat on selkäkuvattu. PEVISA-ohjelma.</p>	<p>Tavoitteita ei ole saavutettu. Selkäkuvattujen osuus on noussut 4,9 % -> 5,1 % rekisteröidyistä.</p> <p>Pentueista 30 %:lla vähintään toisella vanhemmista on selkokuvaustulos.</p> <p>PRA-tapaukset kaksinkertaistuneet, kataraktan esiintyvyys hieman lisääntynyt.</p>

<p>Koirien keskimääräinen koko pienenee, uroksilla alle 10 kg, nartuilla alle 8 kg.</p> <p>Jalostukseen käytetään vain koiria, joiden karvapeite on täysin kattava.</p>	<p>Erikoisnäyttelyissä on järjestetty vapaaehtoisia punnituksia.</p> <p>Jalostustarkastuksissa on kiristetty koon arvostelua (yli 10 kg -> hyväksytyt varauksin).</p> <p>Paikalliskerhot järjestäneet vuosittain 2–5 jalostustarkastusta.</p>	<p>Jalostustarkastuksilla mitattuna urosten koon kasvu on pysähtynyt (ka. 10,5 kg) ja narttujen on lievässä laskusuunnassa (ka. 8,7 kg).</p> <p>Jalostukseen käytetyistä koirista 14 %:lla on ollut huomauttamista karvapeitteen kattavuudessa.</p>
---	--	---

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Vuosina 2000–2014 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista on silmätarkastettu 1058. Näistä 18:lla on todettu PEVISA-ohjelman mukaisesti jalostuksesta poissulkeva silmäsairaus eli katarakta tai PRA. Jos oletetaan, että kaikkia silmätarkastuksessa käyneitä olisi tarkoitus käyttää jalostukseen, tämä tarkoittaisi 0,47 % karsimista jalostusmateriaalista. Koirista, joilla on todettu katarakta tai PRA, kuudella on kuitenkin tehty pentuja ennen sairauden toteamista, suurimmalla osalla useita pentueita. Kolmen koiran jälkeläisillä jatketaan jalostusta edelleen.

Jalostussuositusten ja PEVISA-ohjelman ajantasaisuuden arviointi

Keratiitti on usein kivulias silmäsairaus ja se on todettu perinnölliseksi ainakin pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla, joilla se on PEVISA-ohjelmassa mainittu, jalostuksen ulkopuolelle jättävä sairaus. Risteytysten vuoksi on perusteltua liittää keratiitti myös lyhytkarvaisten mäyräkoirien PEVISA-ohjelmaan jalostuksesta poissulkeväksi silmäsairaudeksi. Kaikki sairastuneet koirat eivät käy virallisessa silmätarkastuksessa ja keratiitti on myös mahdollista hoitaa oireettomaksi, jolloin se ei näy tutkimushetkellä.

Jalostuksessa pyritään välttämään niin sanottua matador-jalostusta ja siksi suositellaan, että yhden uroksen jälkeläismäärä ei nouse yli 3 % raja-arvon, joka muodostuu neljän edellisen vuoden rekisteröintimääristä. Uroksen tai nartun toisen polven jälkeläismäärä ei saisi ylittää 6 % neljän edellisen vuoden rekisteröinneistä. Raja-arvo tarkistetaan vuosittain ja se päivitetään Mäyräkoiraliiton verkkosivuille. Vuonna 2020 laskennallinen maksimijälkeläismääräraja oli 40.

Suosittelava astutusalaikäraja oli aiemmin 24 kuukautta. Pentueiden, joissa vähintään toinen vanhemmista on alle 24 kuukautta vanha, osuus on vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä pentueista keskimäärin 17,3 %. Rodussa on tehty jonkin verran pentuja myös alle 18 kuukautta vanhoilla koirilla, keskimäärin 6,1 % vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä pentueista.

Tutkimukset mäyräkoirien välilevytyrystä ovat edenneet viime vuosina ja niissä on todettu, että kalkkeutuneiden välilevyjen määrällä on selvä yhteys välilevytyrään. Jalostukseen käytettävät koirat on selkävaurioita ennen astutusta vuoden 2025 alusta. Suositellaan, että jalostukseen ei käytetä koiraa, jonka IDD-lausunnon tulos on K10 tai enemmän. IDD3-tuloksen saanut koira suositellaan yhdistettävän IDD0 tai IDD1 tuloksen saaneen koiran kanssa. Vuonna 2023 Kennelliitto on alkanut julkaisemaan selkäindeksejä jalostustietojärjestelmässään. Tulevaisuudessa indeksit voivat helpottaa jalostusvalintojen tekemistä. Kuitenkin tällä hetkellä selkävaurioiden ensisijainen keino vastustaa välilevytyrää.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Viime vuosien voimakkaasti nousseet rekisteröintimäärät eivät ole olleet pelkästään positiivinen kehityskulku. Tavoitteena on, että rekisteröintimäärien kasvu taittuu siten, että vuosittain rekisteröidään korkeintaan 350 uutta lyhytkarvaista mäyräkoiraa, mielellään lähemmäs 300. Keskimääräisen sukusiitosprosentin tavoitetaso on alle 1,5 %. Jalostuspohja laajenee siten, että olemassa olevaa kantaa hyödynnetään nykyistä laajemmin. Tavoitteena on, että isät/emät -suhdeluku kasvaa $0,74 > 0,80$. Yksittäisen koiran jälkeläisten osuus pysyy alle 3 % neljän vuoden rekisteröinneistä ensimmäisen polven jälkeläisillä mitattuna ja alle 6 % toisen polven jälkeläisillä mitattuna.

Käyttäytyminen ja luonne

Vaikka lyhytkarvaisten mäyräkoirien luonteissa ei ole tällä hetkellä suuremmin huomautettavaa, tulee tilanteen pysyä tällaisena. Ei-toivotuttuja ominaisuuksia ovat pelokkuus, toimintakyvyttömyys ja heikkohermoisuus. Tavoite on luonnetestata, MH-luonnekuvata tai jalostustarkastaa 6 % rekisteröidyistä koirista ja kaikki jalostusyksilöt, sillä vuosina 2005–2019 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista on luonnetestattu vain 3,5 %. Jalostuksen ulkopuolelle jätetään koirat, jotka ovat saaneet luonnetestissä miinusarvosanan toimintakyvystä, terävyydestä, hermorakenteesta, temperamentista, kovuudesta, luoksepäästävyyydestä tai laukauspelottomuudesta. Suositetaan koiria, jotka ovat saaneet toimintakyvystä ja hermorakenteesta +2, kovuudesta ja luoksepäästävyyydestä +3 sekä ovat laukausvarmoja.

Arkoja, aggressiivisia, voimakkaasta eroahdistuksesta tai yksinolofobiasta kärsiviä koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Käyttöominaisuudet

Pentujen vanhemmista vähintään toisella on käyttökoetulos. Sekä ajo- että luolakoeaktiivisuus lisääntyy. Luolapuolen tavoite on päästä tilanteeseen, jossa noin 12 % rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista osallistuu LUT- tai LUME-kokeeseen. Ajon osalta tavoite on, että lähemmäs 10 % rekisteröidyistä starttaa MÄAJ-kokeessa.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena on, että 8 % rekisteröidyistä selkäkuvataan. Lisäksi selkäkuvaus lisätään PEVISA-ohjelmaan eli 1.1.2025 alkaen pentueen molemmat vanhemmat on selkäkuvattava ennen astutusta. Ylimääräisten silmäripsien esiintyvyys laskee 12 %:iin tutkituista. PRA:n, kataraktan ja keratiitin esiintyvyys kääntyy laskuun.

Ulkomuoto

Jalostustarkastuksiin osallistuu 6 % rekisteröidyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista. Jalostukseen käytetään vain koiria, joiden karvapeite on täysin kattava. Länkisäärisiä koiria ei käytetä jalostukseen.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien mäyräkoirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

- Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla vähintään 15 kuukauden iässä saatu näyttelypalkinto (vähintään H) tai jalostustarkastuksesta tulos ”hyväksytään” tai ”hyväksytään varauksin”.
- Uroksilla ja nartuilla tulee olla palkinto koemuodosta, johon rotumuunnoksella on osallistumisoikeus (LUT, LUME, MEJÄ, MÄAJ, PIKA, VAHI, VERI).

- Astutushetkellä ensikertalaisen nartun tulisi olla alle 5-vuotias.
- Kaikkien jalostukseen käytettävien koirien tulee olla virallisesti silmätarkastettuja ennen astutusta.
 - Jalostuksesta poissulkevia silmäsairauksia ovat PEVISA-ohjelman mukaisesti vastustettavat silmäsairaudet. Silmätarkastus on voimassa 24 kuukautta, alle vuoden ikäiselle tehty tarkastus on voimassa 12 kuukautta.
 - Koiria, joilla on todettu PRA, kaihi tai keratiitti ei tule käyttää jalostukseen. Myöskään näiden koirien vanhempia tai jälkeläisiä ei suositella käytettäväksi jalostukseen.
 - Jos koira saa mistä tahansa silmäsairaudesta lisälausunnon ”Silmämuutosten vakavuus: vakava”, sitä ei tule käyttää jalostukseen.
 - Kahta sellaista koira, jolla on todettu ylimääräisiä ripsiä/karvoja (distichiasis, ektooppinen cilia tai trichiasis), ei tule yhdistää keskenään.
 - Koira, jolla on todettu mikä tahansa muu kuin edellä mainittu silmäsairaus, tulee yhdistää vain ko. sairauden suhteen terveeseen partnerin kanssa.
- Pienoisnäyräkoirilta vaaditaan PEVISA-ohjelmassa virallinen polvitarkastuslausunto. Mikäli koira on saanut polviläusunnon lieväasteisesta (1) polvilumpioluokasta, on toisella osapuolella oltava terveet (0) polvet. Muita asteita ei tule käyttää.
- Jalostukseen käytettävien urosten ja narttujen tulee olla terveitä.
- Välilevytyrään sairastuneet ja sen vuoksi oireilevat tulee poistaa jalostuksesta.
- Kaikilla jalostukseen käytettävillä koirilla tulee PEVISA-ohjelman mukaisesti olla IDD-selkälausunto ennen astutusta. Yli 8-vuotiaille koirille voidaan rotujärjestön puollon perusteella myöntää poikkeuslupa IDD-lausunnosta. Suositeltu selkäkuvausikä on 24-42 kk.
- Suositellaan, että jalostukseen ei käytetä koira, jonka IDD-lausunnon tulos on K10 tai enemmän. IDD3-tuloksen saanut koira suositellaan yhdistettävän IDD0 tai IDD1 tuloksen saaneen koiran kanssa.
- Mikäli koiralla on todettu nikamaepämuodostuma (välimuotoinen nikama, perhosnikama tai yhteen kasvaneet nikamat eli selkäkuvauslausunnoissa VA + LTV), tulee sitä käyttää jalostukseen vain selkäkuvatulle nikamaepämuodostumien osalta terveelle partnerille.
- Allergisia tai atooppisia koiria ei saa käyttää jalostukseen. Koira, joka tarvitsee erikoisruokavaliota tai sillä on toistuvia iho-, korva- tai suolisto-oireita, ei ole jalostusyksilö.
- Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Lähisuvun osalta pitää käyttää harkintaa, mutta sairaan koiran vanhempien ja jälkeläisten jalostuskäyttöä ei suositella. Sairaana koiran sisaruksia voi harkitusti käyttää, sillä ne saattavat olla perimältään täysin terveitä epilepsiaan altistavien geenien suhteen. Kuitenkaan linjoja, joissa esiintyy epilepsiaa, ei tule yhdistää.
- Koiria, joilla on sydämen sivuääni, ei tule käyttää jalostukseen. Ainoastaan, mikäli ultraäänitutkimuksessa on todettu sivuääni ei-perinnöllisestä viasta johtuvaksi, voi koira käyttää harkiten jalostukseen. Jalostuskoirat tulisi käyttää sydänkuuntelussa, vähintään epävirallisessa vuosittain, myös aktiivisen jalostusuransa jälkeen.
- Koira, jolla on todettu kasvainsairaus, tulee käyttää jalostukseen vain harkiten. Esimerkiksi hyvänlaatuiset ihokasvaimet tai nisäkasvaimet eivät estä jalostuskäyttöä, mutta jalostuksessa on huomioitava, että alttius kasvainsairaudelle saattaa periytyä.
- Yhdistelmien sukusiitosaste tulee pitää mahdollisimman alhaisena, mielellään alle 1,5 %, eikä se saa ylittää 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna. Tämäkään ei takaa, että riskejä ei olisi, mutta alhainen sukusiitosaste vähentää niitä.
- Jalostuksessa tulee suosia koiria, joiden kanssa eläminen arjessa on helppoa ja vaivatonta.
- Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen. Myöskään voimakkaasta eroahdistuksesta tai yksinolofobiasta kärsivää koira ei saa käyttää jalostukseen. Jalostukseen käytettävät koirat suositellaan luonnetestattavan, MH-luonnekuvattavan tai niille tulisi tehdä käyttäytymisen jalostustarkastus ennen jalostuskäyttöä.
- Koiran väri on ilmoitettava rekisteröinnin yhteydessä. Koirien värin tunnistamisessa ja värin oikein rekisteröimisessä on noudatettava huolellisuutta. Kahden laikullisen (merle-geenin omaavan) koiran risteytys on kielletty. Punaisen ja laikullisen yhdistelmässä pentujen värin

tunnistaminen vaatii erityistä huolellisuutta, sillä punaisessa laikut eivät erotu aina selkeästi pikkupentunakaan, ja koira voi olla geneettisesti laikullinen, vaikka siinä olisi vain hyvin huomaamaton pieni vaaleampi täplä. Punakeltaisessa koirassa laikut ja juovat eivät erotu luotettavan väritunnistuksen vaatimalla tavalla siksi, että punakeltaisuus estää geneettisesti juovien ja laikujen näkymistä. Tapauksissa, joissa toinen vanhemmista on laikullinen ja pentu punakeltainen, suositellaan geenitestiä merle-geenin statuksen selvittämiseksi.

Suositus yksittäisen koiran enimmäisjälkeläismäärälle

Jalostuspohjan laajuuden ja geneettisen monimuotoisuuden turvaamiseksi lyhytkarvaisia mäyräkoiria aletaan tarkastella suurilukuisena rotuna, jolloin suositeltu enimmäisjälkeläismäärä ensimmäisessä polvessa on 3 % neljän edellisen vuoden kokonaisrekisteröintiä (kotimaiset + tuonnit). Toisen polven jälkeläisiä koiralla saa olla 6 % neljän edellisen vuoden rekisteröintimäärästä. Vuonna 2020 ensimmäisen polven raja oli 40.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön ensisijainen tehtävä on tiedottaminen. Jalostusasioita käsitellään Suomen Mäyräkoiraliiton sääntömääräisissä kokouksissa (PEVISA -ehdotukset ja JTO:n hyväksyminen). Mäyräkoiramme -lehdessä julkaistaan jalostustoimikunnan tiedotteet sekä useita jalostusaiheisia artikkeleita vuosittain. Lehden jokaisessa numerossa listataan uusimmat selkäkuvaustulokset, lisäksi vuosittain ilmestyy mm. jalostukseen liittyviä tilastoja. Tiedottamiseen käytetään myös Suomen Mäyräkoiraliiton internet- ja Facebook-sivuja. Tarpeen mukaan järjestetään kasvattajapäiviä, luentotilaisuuksia ja vastaavia sekä henkilökohtaista neuvontaa.

Kasvattajia sekä koiranomistajia kannustetaan teettämään virallisia terveystutkimuksia mahdollisimman laajasti sekä osallistumaan kokeisiin, MH-luonnekuvauksiin ja luonnetesteihin ja jalostustarkastuksiin. Näin saataisiin kerättyä lisää todellista tietoa rodun terveydentilasta, käyttöominaisuuksista, luonteesta ja ulkomuodosta ja käyttöominaisuuksista. Kokeita, luonnetestejä ja jalostustarkastuksia järjestävät paikalliskerhot, jotka saavat Mäyräkoiraliitolta toiminta-avustusta toiminta-aktiivisuutensa mukaan. Mäyräkoiraliiton pentuvälitykseen pääsevät ilmaiseksi pentueet, joiden molemmilla vanhemmilla on koetulos tai molemmat ovat selkäkuvattuja. Myös Mäyräkoiraliiton jakamat käyttöjalostuspalkinnot ja käyttömäyräkoiran urapalkinnot sekä se, että muotovalion arvoon vaaditaan koetulos toimivat kannusteina koeaktiivisuuden lisäämiseksi.

PEVISA-ohjelma jatkuu. Uutena ehtona vaaditaan 1.1.2025 alkaen IDD-selkälausunto ennen astutusta. Yli 8-vuotiaille koirille voidaan rotujärjestön puollon perusteella myöntää poikkeuslupa IDD-lausunnosta. Kerätiitti on lisätty 2023 alusta poissulkeväksi silmäsaираudeksi kaikille roduille.

Arkikäyttäytymisestä on saatavilla suuntaa-antavaa tietoa Kennelliiton terveyskyselystä, mutta sitä tulisi kuitenkin järjestelmällisesti kerryttää lisää. Tulevalla JTO-kaudella tulisi pohtia, onko syytä järjestää oma kysely, vai miten tätä tietoa saataisiin kerrytettyä lisää. Arkikäyttäytymistä voidaan systemaattisesti havainnoida virallisella käyttäytymisen jalostustarkastuksella, jonka käyttöön ottamista tulee selvittää ja edistää, kyselyiden lisäksi.

Yhteistyö kasvattajien ja ulkomuototuomareiden kanssa on keskeistä koirien pitämiseksi rodunomaisina. Jalostustarkastusryhmän kanssa pohditaan yhdessä, miten saataisiin lisättyä jalostustarkastusaktiivisuutta. Ulkomuototuomarikoulutuksessa ohjeistetaan tuomareita kiinnittämään enemmän huomiota arkoihin, pelokkaihin tai vihaisiin koiriin ja kirjaamaan huomiot arvosteluun. Tutkitaan mahdollisuutta ottaa käyttöön julkinen terveystietokanta, jotta saataisiin lisättyä avoimuutta rodun terveystilanteesta.

Tutkitaan mahdollisuutta nostaa esiin uusin keinoin koiria, jotka ovat ansioituneet sekä ulkomuodollisesti että käyttökokeissa (ERI + MÄAJ, LUT tai LUME) erillisiin linjoihin jakautumisen estämiseksi. Mäyräkoiraliiton julkaisema Erikoiskantakirja toimii jo osin tässä tarkoituksessa, mutta siitä julkaistaan uusi osa vain viiden vuoden välein.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Populaatio

Vahvuudet: Määrällisesti suuri kanta. Isät/emät –suhdeluku ja keskimääräinen sukusiitosaste ovat kehittyneet suotuisaan suuntaan. Jalostusmatadoreja on lukumääräisesti vähän.

Heikkoudet: Jalostuspohjan kapeus. Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus.

Mahdollisuudet: Määrällisesti suuressa kannassa on runsaasti mahdollisuuksia erisukuisten koirien käyttöön.

Uhat: Jakaantuminen käyttö- ja lemmikkilinjoihin. Rekisteröintimäärien hallitsematon nousu, joka on kytköksissä käyttöominaisuuksien menettämiseen, sillä lisäys on tehty suurimmaksi osaksi vanhemmilla, joilla ei ole käyttötuloksia.

Varautuminen:- Rotujärjestön jalostussuosituksilla pyritään ohjaamaan terveempään kannan käyttöön. Populaation rakenteen kehityksen seuraaminen ja analysointi. Jalostustilastojen julkaisu.

Tiedotus- ja koulutustoiminnan tehostaminen.

Luonne ja käyttäytyminen

Vahvuudet: Suurin osa koirista on luonteeltaan rodunomaisia ja riittävän vahvahermoisia.

Heikkoudet: Eroahdistus on liian yleinen ongelma rodulla. Vihaisuutta toisia koiria kohtaan esiintyy jonkin verran. Vihaisuutta ihmisiä kohtaan on myös pienellä osalla koirista. Harrastuskoirille kaivataan lisää toimintakykyä ja taisteluhalu.

Mahdollisuudet: Luonteen osalta testattujen osuuden kasvattaminen ja jalostusyksilöiden tarkka harkinta mahdollistavat luonneominaisuuksien parantamisen.

Uhat: Luonne- ja käytösongelmat lisääntyvät, jos niiden vähentämiseen ei panosteta jalostusvalinnoilla.

Varautuminen: Luonteiden kehityksen seuraaminen luonnetestien, MH-luonnekuvausten, Mäyräkoiraliiton jalostustarkastusten ja käyttökokeiden sekä virallisten käyttäytymisen jalostustarkastusten avulla.

Käyttöominaisuudet

Vahvuudet: Rotu on edelleen ominaisuuksiltaan monipuolinen metsästyskoira. Ajavat linjat yltyvät taidoiltaan jo karkeakarvaisten tasolle.

Heikkoudet: Luolakokeissa käyneiden osuus kannasta laskee edelleen.

Mahdollisuudet: Käyttöominaisuudet ovat vielä niin vahvat, että koirien ja linjojen sopivalla yhdistämisellä niitä on mahdollista vahvistaa ja kehittää.

Uhat: Käyttökoetuloksettomien vanhempien pentueiden osuus kasvaa niin suureksi, että lyhytkarvainen mäyräkoira muuttuu käyttökoirasta seurakoiraksi.

Varautuminen: Jaetaan käyttöjalostuspalkintoja sekä käyttömäyräkoiran urapalkintoja. Lisätään tiedotusta käyttöominaisuuksien yleisen arvostuksen lisäämiseksi, ja mahdollisuuksien mukaan järjestetään koelajeihin tutustumista tai vastaavia tapahtumia.

<p>Terveys</p> <p>Vahvuudet: Koirat ovat terveenä pysyessään pitkäikäisiä.</p> <p>Heikkoudet: Kasvainsairaudet ovat melko yleisiä. Välilevytyrään menehtyneet menettävät yli puolet odotettavissa olevista elinvuosistaan. Avoimuuden puute rodun sairauksista.</p> <p>Mahdollisuudet: Selkäkuvausaktiivisuuden nousu on tuonut lisätietoa jalostusvalintojen tueksi.</p> <p>Uhat: Kaihin lisääntyminen ja selkäterveyden huononeminen. Pes varus –sairauden leviäminen. Allergian ja atopian lisääntyminen.</p> <p>Varautuminen: Rotujärjestön jalostussuosituksilla pyritään ohjaamaan omistajia viemään koiriaan Pevisa-ohjelmaa laajempiin terveystutkimuksiin. Avoimen terveystietokannan luominen. Kuolinsyiden nykyistä aktiivisempi kirjaaminen jalostustietojärjestelmään. Terveystiedon kerääminen ja analysointi sekä tiedottaminen. Kennelliiton terveystietokannan jatkaminen.</p>
<p>Rakenne</p> <p>Vahvuudet: Lyhyistä raajoista huolimatta mäyräkoiran rakenne on tasapainoinen ja liikkeiden tulee olla vaivattomat. Sen on ruumiinrakenteeltaan kyettävä pitkäkestoiseen työhön.</p> <p>Heikkoudet: Raajat eivät ole aina suorat edestä ja takaa katsottuna. Lyhyet olkavarret ja pystyt lavat ovat yleinen ongelma, samoin puutteellinen karvapeite. Rintakehä ja rintalasta ovat usein lyhyet.</p> <p>Mahdollisuudet: Rodun ulkomuodollisten virheiden väheneminen mahdollistaa koirien pidemmän käyttöuran.</p> <p>Uhat: Raajojen kasvuhäiriöiden yleistymisen estää koirien käytön metsästyksessä ja haittaa vakavasti arkielämää.</p> <p>Varautuminen: Rakenteiden kehityksen seuraaminen Mäyräkoiraliiton jalostustarkastusten avulla.</p>
<p>Rodun markkinapotentiaali</p> <p>Vahvuudet: Monipuolista metsästyskoiraa hakevalle oiva valinta. Seurakoira ja metsästyskoira samassa paketissa.</p> <p>Heikkoudet: Riistaviettinen ja aktiivinen rotu ei aina sovellu pelkäksi lemmikiksi, jollaiseksi sillä kokonsa ja muiden luonneominaisuuksiensa vuoksi on runsaasti kysyntää.</p> <p>Mahdollisuudet: Panostamalla luonteen, terveyden ja käyttöominaisuuksien sekä rakenteen parantamiseen on mahdollista palata järkevämpiin kasvatusmääriin pienemmälle ostajakunnalle.</p> <p>Uhat: Rodun kysyntä ja suuri kasvatusvolyyymi. Pentuja myydään sopimattomiin koteihin, jolloin mm. käytösongelmat lisääntyvät.</p> <p>Varautuminen: Pennunostajien tiedottaminen rodun ominaisuuksista ja kasvattajien muistuttaminen rotumääritelmän tärkeydestä.</p>

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
jatkuva	Terveystiedon kerääminen, analysointi sekä tiedottaminen. Jalostustilastojen julkaisu. Jalostusurosluokkien ylläpito. Pentuvälityksen ylläpito. Selvitetään mahdollisuutta perustaa ja ylläpitää julkista tietokantaa sairauksista.
Vuodesta 2021 eteenpäin	Selvitetään geenitutkimusyhteistyön mahdollisuutta uutena esille nousseen sairauden (pes varus) suhteen.

jatkuva	Koeaktiivisuuden tilastointi ja julkaisu. Julkaistaan Erikoiskantakirjaa. Jaetaan käyttöjalostuspalkintoja sekä käyttömääräkoiran urapalkintoja. Tuetaan jäsenyhdistyksiä koe- ja harjoitustoiminnan järjestämisessä toimintapalkkioiden avulla. Edistetään koeaktiivisuuden kasvua yhteistyössä koetoimikuntien kanssa.
2025 ja 2027	Kasvattajapäivät, webinaarit
2025–2029	Luonne- ja käyttäytymisasioista tiedottaminen ja Kennelliiton terveystarkastuksen jatkaminen.
2029	Jalostuksen tavoiteohjelman päivittäminen
2025	Laaditaan Kennelliiton käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili. Päivitetään luonnetestin ihanneprofiili neliportaiseksi.

JTO:n ja PEVISA-ohjelman vaikutuksen seuraaminen

Rotujärjestö ottaa huomioon jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet vuotuista toimintasuunnitelmaansa laatiessaan ja toimintaa toteuttaessaan. Hallitus ja toimikunnat vastaavat jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteiden seurannasta ja statuksen tiedottamisesta jäsenistölle. Jalostustoimikunta laatii vuosittain tärkeimmät terveys- ja jalostustilastot. Tarvittaessa ryhdytään aktiivisiin toimenpiteisiin, jos kehityksessä tapahtuu suuria negatiivisia muutoksia.

7. LÄHTEET

- 1) Andersen CM, Marx T. Intervertebral disc herniation in Dachshunds; an incidence study and a followup study on spinal radiographic examination and the use of the number of intervertebral calcified discs and the breeding value [in Danish]. Veterinary Master Thesis. Denmark: Faculty of Health and Medical Sciences, University of Copenhagen; 2014. p. 80.
- 2) Ball MU, McGuire JA, Swaim SF, Hoerlein BF. Patterns of occurrence of disk disease among registered dachshunds. J Am Anim Hosp Assoc. 1982;180:519–522.
- 3) Bagley R.S., Forrest L.J., Cauzinille L., Hopkins A.L., Kornegay J.N. Cervical vertebral fusion and concurrent intervertebral disc extrusion in four dogs. Vet Radiol Ultrasound 1993, 34: 336-339
- 4) Bruun, C.S., Bruun, C., Marx, T. et al. Breeding schemes for intervertebral disc disease in dachshunds: Is disc calcification score preferable to genotyping of the FGF4 retrogene insertion on CFA12?. Canine Genet Epidemiol 7, 18 (2020). <https://doi.org/10.1186/s40575-020-00096-6>
- 5) Dansk Gravhundeklub. Internet –sivut. 2020. < <http://www.dgk.dk/>>
- 6) Deutscher Teckelklub (DTK). Internet –sivut. 2020. < <http://www.dtk1888.de/>>
- 7) Jalomäki Sari, Pietilä Elina, Vanhapelto Päivi. 2016. <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

- 8) Jensen VF, Arnbjerg J. Development of intervertebral disk calcification in the dachshund: a prospective longitudinal radiographic study. *J Am Anim Hosp Assoc.* 2001;37:274–282.
- 9) Jensen VF. Asymptomatic radiographic disappearance of calcified intervertebral disc material in the Dachshund. *Vet Radiol Ultrasound.* 2001;42:141–148.
- 10) Jensen VF, Christensen KA. Inheritance of disc calcification in the dachshund. *J Vet Med A Physiol Pathol Clin Med.* 2000;47:331–340.
- 11) Jensen VF, Beck S, Christensen KA, Arnbjerg J. Quantification of the association between intervertebral disk calcification and disk herniation in dachshunds. *J Am Vet Med Assoc.* 2008;233:1090–1095
- 12) Laitinen Jussi: Rotukoirilla esiintyvien sairauksien kartoitus. Helsingin yliopisto, 2000
- 13) Lappalainen AK, Vaittinen E, Junnila J, Laitinen-Vapaavuori O. Intervertebral disc disease in Dachshunds radiographically screened for intervertebral disc calcifications. *Acta Vet Scand.* 2014;56:89.
- 14) Lappalainen, Anu Katriina, Mäki Katariina, and Laitinen-Vapaavuori Outi. “Estimate of Heritability and Genetic Trend of Intervertebral Disc Calcification in Dachshunds in Finland.” *Acta Vet Scand.* 7 (2015): 78.
- 15) Lappalainen A, Norrgård M, Alm K, Snellman M, Laitinen O. Calcification of the Intervertebral Discs and Curvature of the Radius and Ulna: A Radiographic Survey of Finnish Miniature Dachshunds. *Acta Vet-erinaria Scandinavica.* 2001;42(2):229-236.
- 16) Lappalainen Anu. Polvilumpion sijoiltaan meno (patellaluksaatio). 2016.
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiranhyvinvointi/polvilumpion-sijoiltaanmeno-patellaluksaatio>
- 17) Lappalainen Anu. Mäyräkoirahalvaus ja selkänikamien välilevyjen kalkkeutuminen.
<https://www.kennelliitto.fi/mayrakoirahalvaus-ja-selkanikamien-valilevyjen-kalkkeutuminen>
- 18) Lappalainen Anu. 2013. (Päivitetty 2019) Perinnölliset selkämuutokset. Välimuotoinen lanneristinikama. Nikamaepämuodostumat. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiranterveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>
- 19) Lappalainen Anu. Kyynärnivelen inkongruenssi. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-inkongruenssi>
- 20) Lohi H ym. Expanded repeat in canine epilepsy. *Science* 2005 (307)
- 21) Mahlanen Nina. Koiran atopia. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiranterveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/koiran-atopia>
- 22) Mogensen MS, Karlskov-Mortensen P, Proschowsky HF, Lingaas F, Lappalainen A, Lohi H, Jensen VF, Fredholm M. Genome-wide association study in Dachshund: identification of a major locus affecting intervertebral disc calcification. *J Hered.* 2011;102(Suppl 1):81–86.

- 23) Mäki Katariina. 2013. Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja.
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksentueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>
- 24) Mäki Katariina. 2013. (Päivitetty 2016). Sukusiitos.
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>
- 25) Mäki Katariina. 2013. (Päivitetty 2016). Tehollinen populaatiokoko.
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinenpopulaatiokoko>
- 26) Mäyräkoirien jalostuksen tavoiteohjelma 2010-2013.
- 27) Mäyräkoirien jalostuksen tavoiteohjelma 2017-2021.
<http://www.mayrakoiraaliitto.fi/index.php/jalostus/jalostuksen-tavoiteohjelma>
- 28) Norske Dachshundklubbers Forbund. Internet –sivut. 2020.
<https://norskedachshundklubbersforbund.org/>
- 29) Radasch RM ym. Pes Varus Correction in Dachshunds Using a Hybrid ExternalFixator. *Veterinary Surgery* 2008
- 30) Rohdin C, Jeserevic J, Viitmaa R, Cizinauskas S. Prevalence of radiographic detectable intervertebral disc calcifications in Dachshunds surgically treated for disc extrusion. *Acta Vet Scan.* 2010;52:24
- 31) Rosenblatt AJ, Hill PB, Davies SE, Webster NS, Lappalainen AK, Bottema CD, Caraguel CG. Precision of spinal radiographs as a screening test for intervertebral disc calcification in Dachshunds. *Prev Vet Med.* 2015 Nov 1;122(1-2):164-73.
- 32) Sauvé CP, MacGee SE, Crowder SE, Schultz L. Oronasal and Oroantral Fistulas Secondary to Periodontal Disease: A Retrospective Study Comparing the Prevalence Within Dachshunds and a Control Group. *J Vet Dent.* 2019 Dec;36(4):236-244. doi: 10.1177/0898756420909657. PMID: 32207388.
- 33) Stigen O, Christensen K. Calcification of intervertebral discs in the dachshund: an estimation of herita-bility. *Acta Vet Scan.* 1993;34:357–361.
- 34) Stigen O, Kolbjørnsen O. Calcification of intervertebral discs in the dachshund: a radiographic and his-topathologic study of 20 dogs. *Acta Vet Scan.* 2007;49:39.
- 35) Suomen Kennelliitto. 2020. KoiraNet-jalostustietojärjestelmä. < <http://jalostus.kennelliitto.fi/>>
- 36) Suomen Mäyräkoiraaliitto. Internet-sivut. 2020. <<http://www.mayrakoiraaliitto.fi>>
- 37) Suomen Riistakeskus. Internet-sivut. 2021. <<https://riista.fi/>>
- 38) Svenska Kennelklubben. Internet-sivut. 2020. <<http://www.skk.se/sv/>>
- 39) Vaittinen E. Nikamaepämuodostumat suomalaisilla mäyräkoirilla. *Syventävät Opinnot* 2008